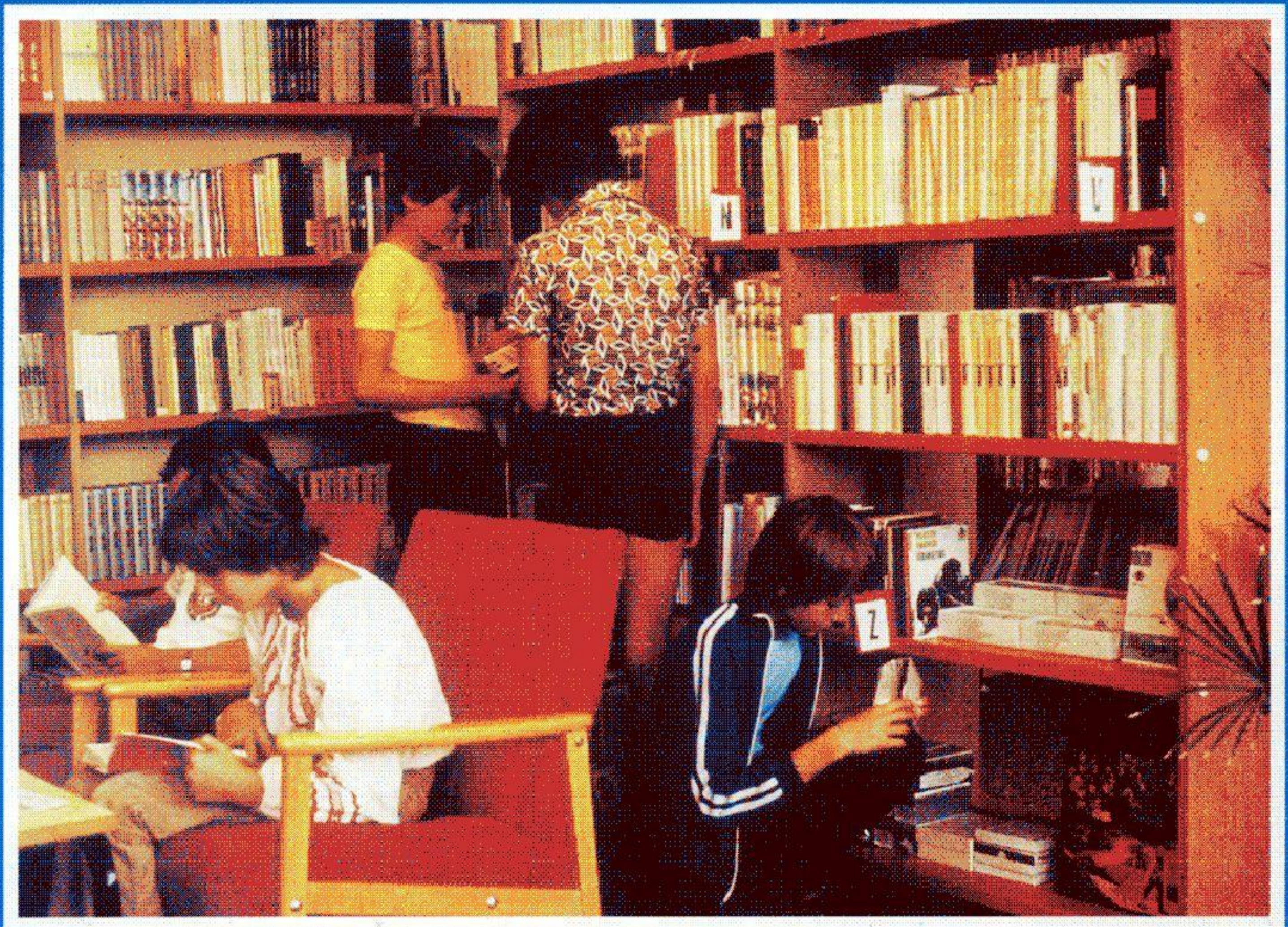

Iskolakönyvtáros

2. évfolyam 4-5. szám

9-10.

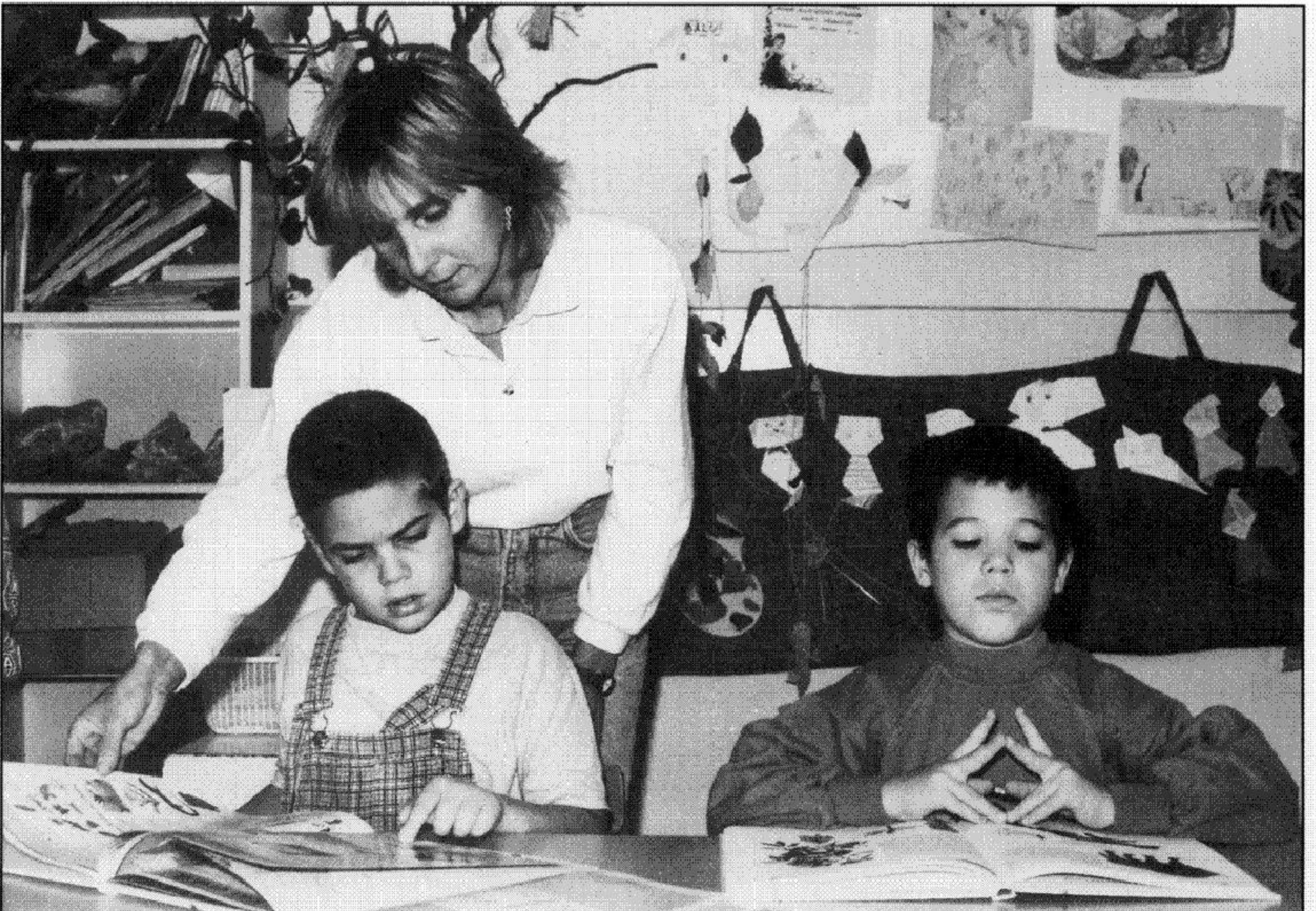
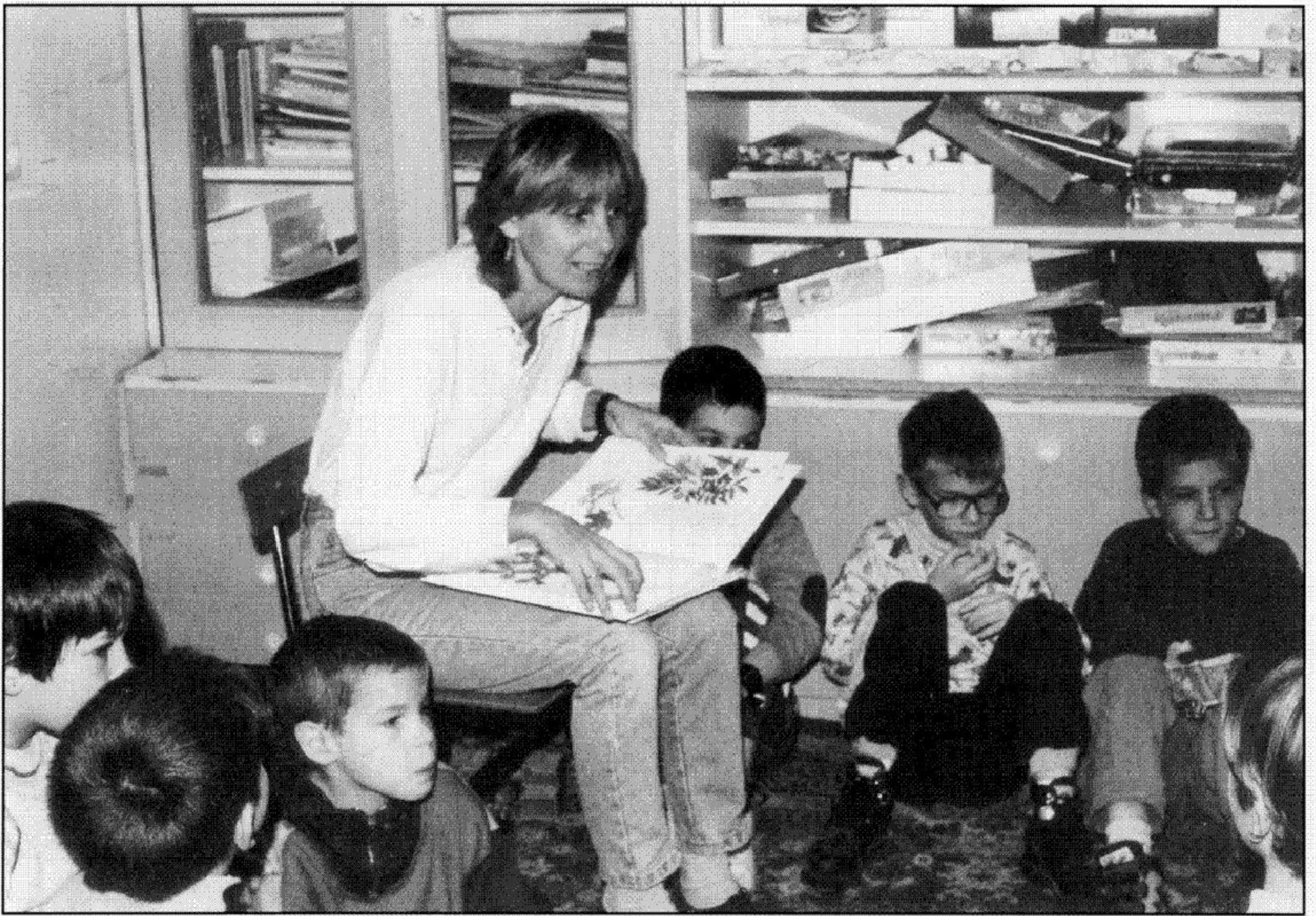
1998. október

- Könyvtáros tanárok vallomásai
- Iskolakönyvtár-fejlesztés Kertán
- A könyvtárhasználati ismeretek oktatása
- Digitális órák a könyv- és médiatárban
  - Bemutatjuk dr. Tóth Dezsőt
- Könyvismertetések ■ Reklámok, hírek

Módszertani és tájékoztató folyóirat

általános és középiskolák számára

Könyv az órán

TARTALOM

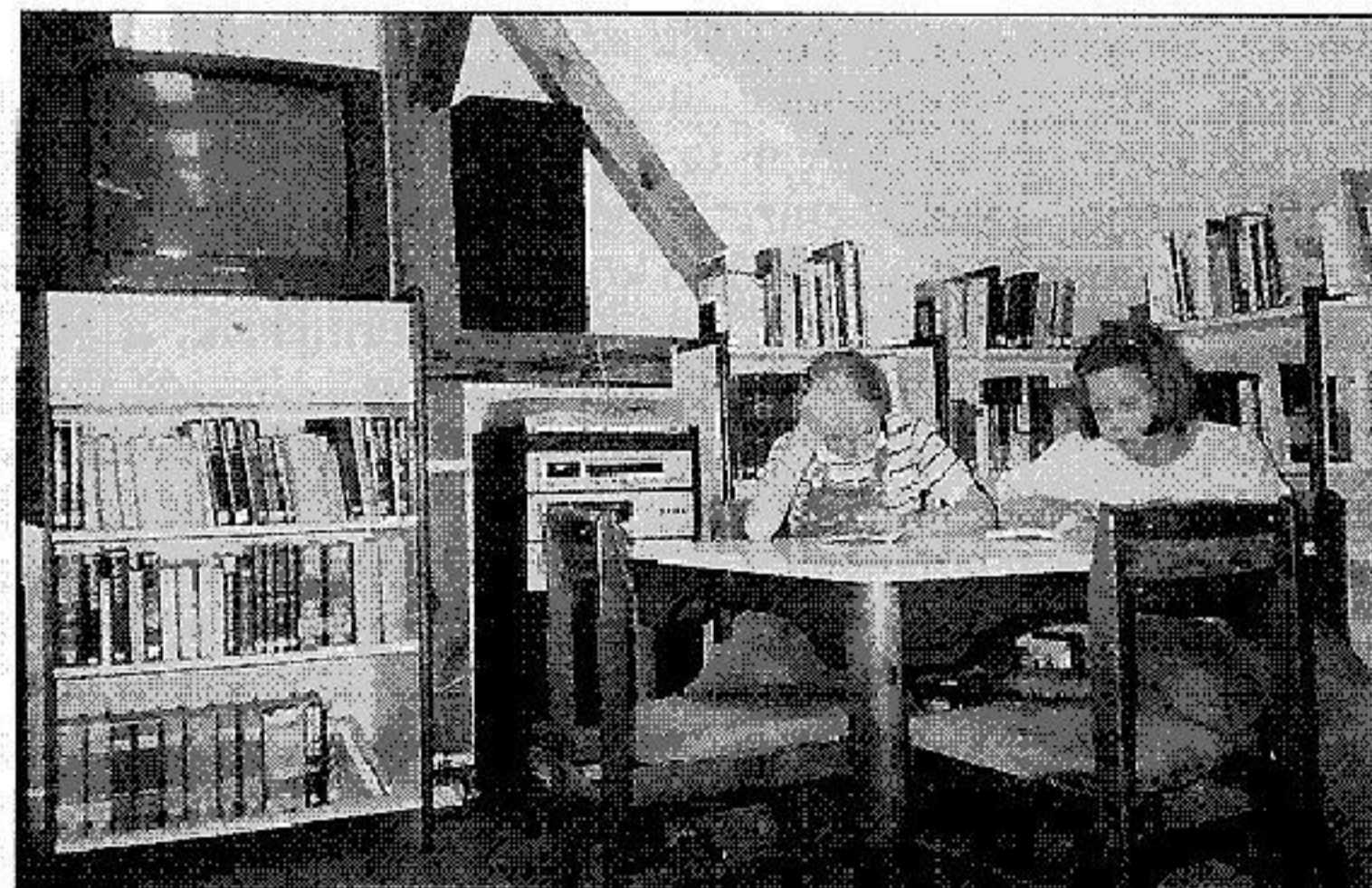
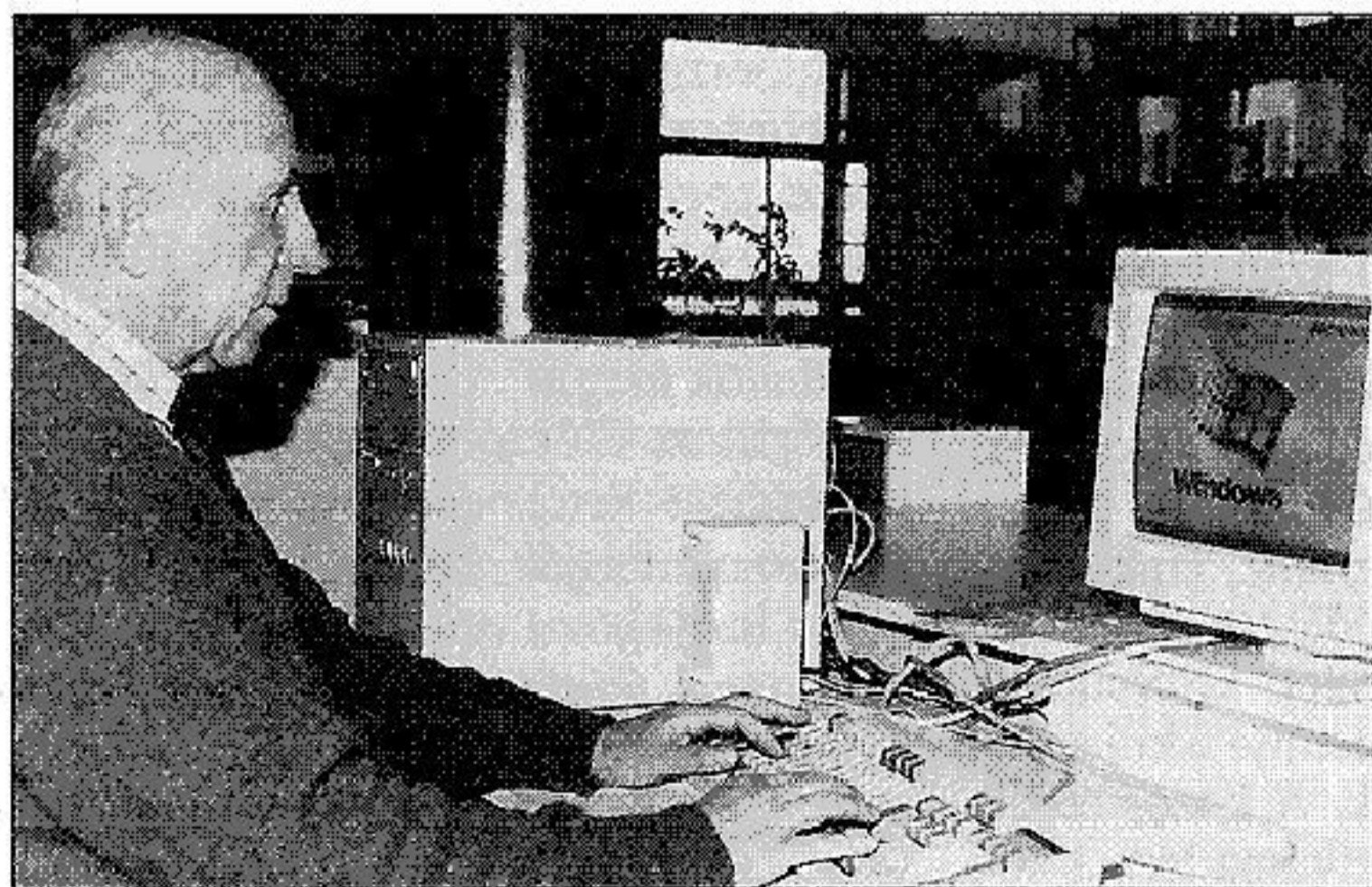
E számunk szerzői:

Bencsik Józsefné könyvtárostánár, Nagy László Általános Iskola, Veszprém; Benkő Ilona könyvtárostánár, Kossuth Lajos Közgazdasági Szakiskola, Budapest; Bontó Józsefné ny. tanítónő, Veszprém; Emmer Gáborné könyvtárvezető, Megyei Pedagógiai Intézet, Veszprém; Jurics Imre informatikus, Megyei Önkormányzat, Veszprém; Sáráné dr. Lukátsy Sarolta könyvtárostánár, iskolai könyvtári szakértő, Felsővárosi Általános Iskola, Szeged; Szenté Viktória egyetemi hallgató, Pécs; Szlávik Jánosné könyvtárostánár, szaknácscső, Erkel Ferenc Általános Iskola, Gödöllő; Tóthné Kunstár Judit könyvtárostánár, Györgyi Dénes Általános Iskola, Balatonalmádi; dr. Tölgyesi József főszerkesztő, Veszprém; Ugrin Gáborné ny. középiskolai tanár, szerkesztő, Budapest; Versné Bolla Nikoletta könyvtárostánár, Körzeti Általános Iskola, Kerta

Fotók: Csapó Imréné, Tölgyesi József, Versné Bolla Nikoletta

Címlapkép: Könyvtárrészlet a veszprémi Báthory István Általános Iskolából

A szerkesztő jegyzete	2
Sáráné dr. Lukátsy Sarolta: Kultúra alulnézetben	3
Ugrin Gáborné: Könyvtárostánárok az iskolában	8
Versné Bolla Nikoletta: A kertai Körzeti Általános Iskola könyvtárának fejlesztési lehetőségei	12
Szlávik Jánosné: Könyvtárhasználati ismeretek és bemutató óra a NAT szellemében	22
Benkő Ilona: Digitális órák a könyv- és médiatárban	27
Bencsik Józsefné: Önművelési szokások a veszprémi Nagy László Általános Iskolában	29
Soros informatikai konferencia (Emmer Gáborné)	31
A könyv mint tanítómester (Bontó Józsefné)	34
Adatbázisok újra meg újra (Jurics Imre)	35
Tölgyesi József: Bemutatjuk a 70 éves dr. Tóth Dezsőt	36
Tóthné Kunstár Judit: Számítógéppel segített könyvtári munka a Györgyi Dénes Általános Iskolában	39
Ugrin Gáborné: Gondolatok a módszertani kiadványokról	41
A Kossuth Kiadó oktatást, tanulást segítő CD-ROM kiadványai	43
Könyvismertetések (Szenté Viktória, Tölgyesi József)	7, 40

Módszertani és tájékoztató folyóirat általános és középiskolák számára

Iskolakönyvtáros

Főszerkesztő: DR. TÖLGYESI JÓZSEF. **A szerkesztőség munkatársai:** EMMER GÁBORNÉ, DR. TÓTH DEZSŐ, JÁKLI SÁNDOR. **Tervező-szerkesztő:** BORDÁCSNÉ MÓROCZA ÉVA. **Médiaasszisztens:** SZENTE VIKTÓRIA.

Szerkesztőségi titkár: T. MIHÁLYI HAJNALKA. **Szerkesztőség:** 8200 Veszprém, Victor Hugo u. 3. Telefon: 88/421-080, 423-244. Fax: 88/421-080. **Felelős kiadó:** VARGA ISTVÁN igazgató. **Kiadja és terjeszti:** NODUS KIADÓ – 8200 Veszprém, Victor Hugo u. 3. Telefon: 88/425-411; 88/423-244; 88/421-080. **Megrendelhető:** a kiadónál. A lap tanévenként ötször jelenik meg. Az éves előfizetési díj: 800 Ft. **Nyomdai előkészítés:** SZURMAY LÁSZLÓ, Veszprém. **Nyomdai munkák:** PROSPEKTUS Nyomda, Veszprém. **Felelős vezető:** SZENTENDREI ZOLTÁN. HU ISSN 1218-0963.

Közoktatásunk a fordulat éve előtt

Az Országos Közoktatási Intézet a Művelődési és Közoktatási Minisztérium felkérésére 1996 után 1998-ban ismét elkészítette és kiadta a Jelentés a magyar közoktatásról c. kötetet, amely az 1995 és 1997 közötti állapotokat rögzíti. E mű célja a korábbival megegyező: áttekintést adni a közoktatási rendszer állapotáról, bemutatni a rendszerben végbement jellegzetes folyamatokat, fejlődési tendenciákat. Tartalmazza azokat az alapvető statisztikai adatokat, s az ezekre épülő elemzéseket és értékeléseket, amelyek meghatározók voltak. Az előző kötethez képest **nagyobb figyelemmel s részletesebben mutatják be** a szerzők az iskolarendszeren belüli tanulói továbbhaladás és a közoktatásból való kilépés utáni tanulás problémáit, az oktatási egyenlőtlenségeket, s ezen belül részletesebben is a települési és regionális egyenlőtlenségeket.

A Jelentés a közoktatás-változás fordulópontján jelent meg: az év lezárója a NAT előtti éveknek, s kezdete az új tartalmi szabályozás alapján történő oktatásnak. Méltán mondhatjuk, neveléstörténeti értékű dokumentum, mert olyan évek adatait, elemzéseit tartalmazza, amelyet egy új oktatástörténeti korszak adatai, folyamatai követnek majd. E kettő határát átlépni (a törvény alapján) nem csak nemzeti, hanem nyugodtan mondhatjuk, európai kötelezettség is. Természetesen, tudjuk, a korszakhatárok semmiképpen nem azt jelentik, hogy attól kezdve minden rendben megy, gondjaink megszűnőben lesznek, s felemelkedik a pedagógusok csillaga. A kötet nem ilyen szándékkal készült. Ám az bizonyos, hogy az, aki áttanulmányozza (akár csak egy-egy, a munkáját közvetlenül érintő fejezetet), talán következetesebben, tudatosabban, s főképpen: értékén tudja kezelni azokat az adatokat és jelenségeket, folyamatokat, amelyeket a szerzők megjelenítettek. Ezért is ajánlom iskolavezetőknek, szaktanácsadóknak, a tantestületek valamennyi tanítójának és tanárának vaskossága ellenére (több, mint ötszáz oldalas a kötet!), hogy a tanév elején lapozgassák végig, olvassanak bele, mert remélem, nem tanulság nélküliek az ott leírtak. (Az OKI valamennyi iskolának térítésmentesen küldött egy példányt.)

A bevezető fejezetben különös figyelemmel elemezték a költségvetési restrikción, a Nemzeti alaptanterv bevezetése és a közoktatás modernizációjának problémáit. E három összefüggése nyilvánvaló, s az utóbbi kettő feltételezi a jobb költségvetési részesedést. (Amire minden bizonnyal 1999-től sor fog kerülni.) Ehhez szorosan kapcsolódik a következő témakör, a gazdasági és társadalmi környezet változásai hatásának vizsgálata, amelyek közé sorolták a mindannyiunkat, s iskolai munkánkat alapvetően érintő, sőt, befolyásoló demográfiai helyzetet, a munkaerő-piaci viszonyok változását, a gyermekek és a fiatalok helyzetét.

A mű legterjedelmesebb részében a közoktatási rendszer szerkezeti és intézményi jellemzőit, valamint a rendszeren belüli továbbhaladás kérdéseit elemezték. Ebben helyet kaptak a felnőttoktatás, valamint a magánoktatás sajátos problémái is. Éppen az új közoktatási (és tegyük hozzá: politikai) helyzet miatt különös figyelmet érdemel az irányítással kapcsolatos vizsgálat, amely az egyes szintek sajátos problémáit is ismerteti, s ehhez pedagógiai szolgáltatások, másfelől az oktatási statisztikai és információs rendszer aktuális gondjai is felszínre kerültek.

A kötetben jelentős terjedelemmel szerepelnek a tartalmi szabályozás reformjának, a NAT bevezetésének, az értékelési és vizsgarendszer átalakulásának kérdései. Az elemzés főképpen a reform helyi és iskolai szintű feltételeire, valamint a program-, tankönyv- és taneszközpiac fejlődésére terjed ki. Mindegyik fontos terület, közvetlenül érintett bennük valamennyi iskola, pedagógus, szülő és diák. A közös érdek nem lebecsülendő motívuma lesz a következő éveknek, s talán ez segít abban, hogy együtt törekedjünk a kijelölt és a vállalt szakmai feladatok, közöttük az idegen nyelv, az informatika és a tantárgyakon túli területek oktatása minőség javítására.

A Jelentés ezúttal is külön fejezetben foglalkozik velünk, pedagógusokkal. Az ellentmondás számos más forrásból is közismert: a radikálisan, tartósan trend jellegű gyermeklétszám-csökkenés ellenére csaknem stagnál a pedagógusok száma. Ennek feloldása, a meg-

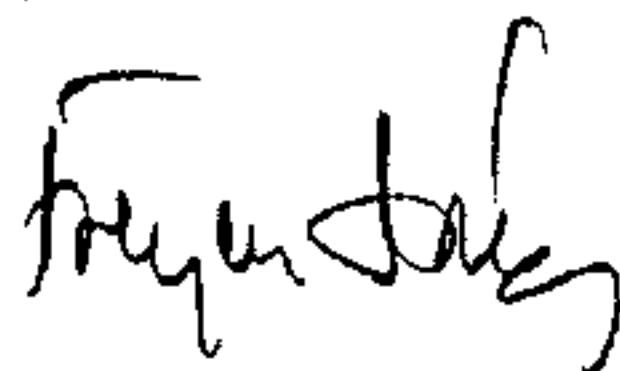
oldások lehetséges módzatai mellett a továbbképzés helyzete, várható irányai is feldolgozásra kerültek. A szakma önképének alakulása, a belső rétegződés változásainak adatai ugyancsak érdekes összefüggések megláttatására szolgálnak.

A tanulmányi teljesítmények alakulásával foglalkozó részt új fejezet követi, amely a speciális oktatási igényekkel rendelkező csoportok tanításával és az oktatással kapcsolatos egyenlőtlenségekkel foglalkozik. A szerzők a gyógypedagógiai oktatás, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségek oktatása mellett elemezték a hátrányos helyzet társadalmi csoportok oktatásának sajátos problémáit is.

A szerkesztők az egyes területek anyagainak jobb megértését úgynevezett kereszthivatkozásokkal, valamint keretes magyarázó jellegű kiegészítő és háttérinformációkkal segítik. A szövegben és a függelékben számos ábra és táblázat szerepel. A kötet alapját számos szerző tanulmánya alapján állították össze. Az egyes fejezetek legtöbbször ezek rövidített változata, illetve az egyazon témakörben készültek konglomerátuma. (A háttér tanulmányok jelentős része olvasható az OKI home page-én. Ennek internet-címe: <http://www.oki.hu>. Itt a Publikációkon belül a Kutatási Központ címszó alatt található meg.)

Végül az Előszóból egy nehezen értelmezhető értelmezés: a szerkesztők fontosnak tartják hangsúlyozni, hogy *„... a szövegben olvasható megállapítások nem fejeznek ki hivatalos álláspontot, azok nem feltétlenül tükrözik sem a megbízó (a MKM – a szerk.), sem a kiadó (az OKI – a szerk.) álláspontját.”* A kérdésünk csak ez: Akkor mit higgyünk a magyar közoktatás elmúlt két évi állapotáról, hol olvasható objektív bemutatás és értékelés, ha nem ebben a kötetben?

(Jelentés a magyar közoktatásról 1997. Szerk.: Halász Gábor és Lannert Judit. Bp.: OKI, 1998. 511 p.)

Iskolakönyvtáros, 1998/3-4.

Kultúra alulnézetben

SÁRÁNÉ DR. LUKÁTSY SAROLTA

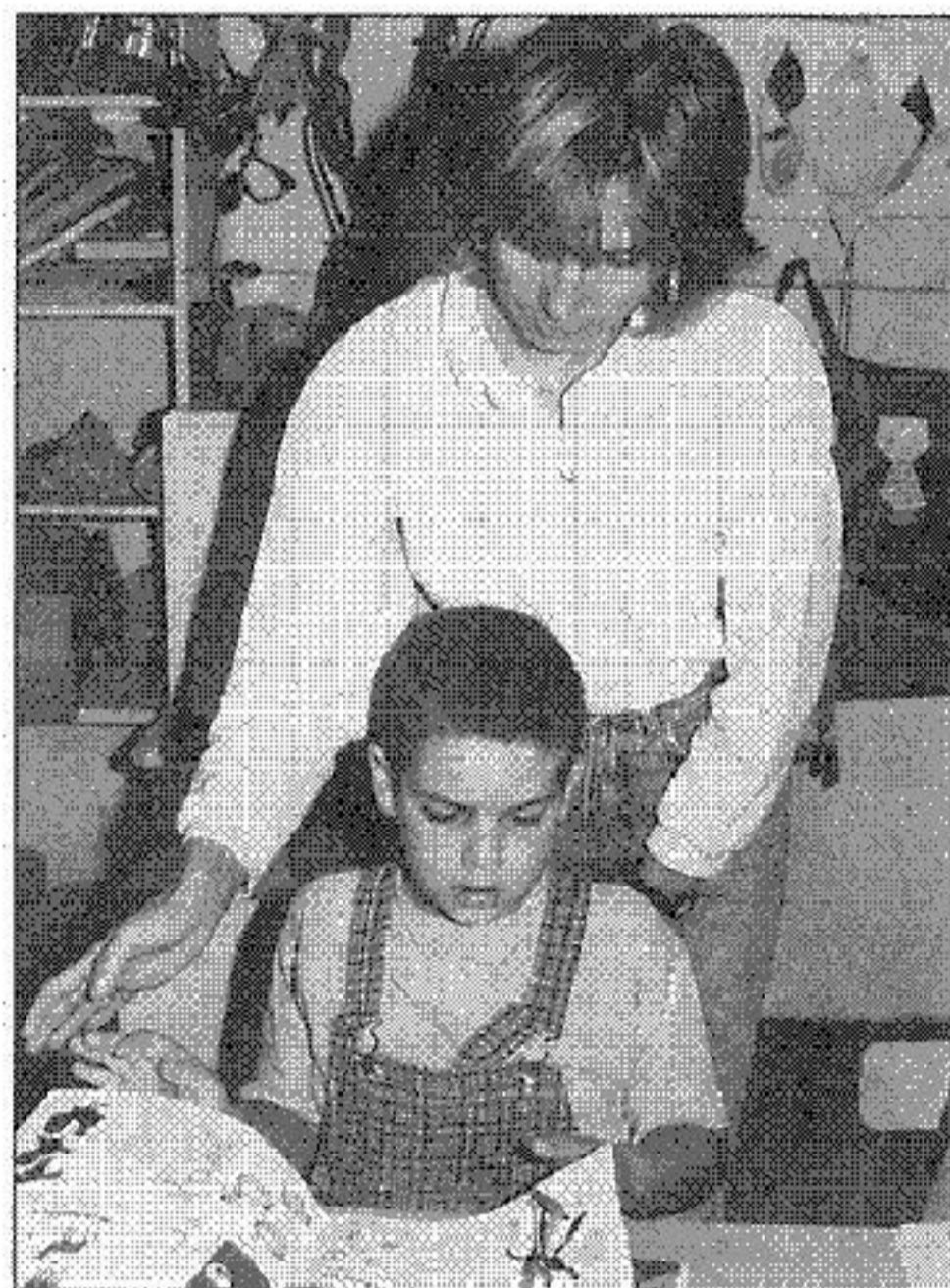
Az értelmiség közkatonái, a „nemzet napszámosai” mindig is a pedagógusok voltak. Munkájukat egyik rezsim sem honorálta tisztességes anyagi juttatással, de a tanító – legalábbis még *Gárdonyi* idejében – igazi fáklyavivő volt, akkor még tekintélye volt a tanult embernek. Ma már ez is a múlté!

A kultúra végvárai – és egyben le-téteményesei – általában az iskolák voltak, ez az intézmény a legkisebb faluban is működött, persze, amíg nem körzetesítették a kisközségi és a tanyai iskolákat. Ha csak néhány polnyi könyv is, de jelezte, hogy itt a tudománnyal, a kultúra átadásával foglalkoznak. Mindig volt megszállott ember, aki ezeknek a gyűjteményeknek a rendezgetésével, netán olvasásával töltötte az idejét, néha tanítványait is megismertette néhány ilyen „csemegével”. A tudós könyvtárnokok (rendszerint magyartanárok) kora lejárt, évtizedek óta egyre több figyelem kíséri az iskolai könyvtárak létét (a működését még mindig nem!), mégis azon áll vagy bukik az ilyen könyvtár megbecsülése, az iskola életébe történő igazi beilleszkedés, hogy ki vezeti, hogy szívvel-lélekkel végzi-e, vagy csak azért, mert „ráosztották” a feladatot.

Számomra mindig izgalmas kérdés volt, hogyan, milyen kerülőkkel jutott a pályára egy-egy kolléga, mennyire tartja szívügyének a kultúráközvetítői magatartást, mit tart fontosabbnak: az adminisztratív teendőket vagy a kapcsolatépítést. Az is érdekes, hogyan bírja a „gyűrődést”, milyen a közérzete általában és speciálisan, mennyire tud feltöltődni és hol, otthon vagy szakmai közösségben, milyennek látja a kultúra, a kulturálódás helyzetét, jövőjét.

Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel kerestem föl a Csongrád megyei könyvtárostánárokat, akikkel korábban – hivatalosan, megyei hálózati könyvtárvezetőként – igen kevés alkalmam nyílt beszélgetni a gondjaikról, gondo-

lataikról. A válaszok igen különbözőek, de sok tekintetben hasonlítanak egymásra: valamennyien elszigetelve, a kultúra „utolsó mohikánjainak” érzik magukat, véleményük látélet és egy-

ben segélykiáltás, nehezen tudnak megbirkózni azzal a sok negatív jelenséggel, amik a kulturálódás ellenében hatnak.

„Gyerekkoromtól kezdve betűmániás voltam”

Már a pályára kerülés is kíváncsiságot ébreszt bennünk: a megkérdezett 27 kolléga többsége véletlenül került ide, mindössze hatan vallották, hogy mindig könyvtárosként szerettek volna tevékenykedni. Nagy részük (17) eredetileg valamilyen tanári szakot választott, furcsa, hogy kilencen az orosz szakkal kezdték. A közművelődésben dolgozott 8 kolléga, mielőtt az iskolai könyvtárba került volna – egyiküknél a fordítottját tapasztaltam: az iskola bezárása után a közművelődésbe került –, ezek többsége a munka mellett vagy nappali tagozatosként a népművelés-könyvtár szakot végezte el. A tanári végzettségűek is többnyire kerülővel

jutottak a pályára, hatuk vallomása szerint a közművelődési könyvtárban volt álláshely, és itt szerették meg a könyvtári munkát. A megkérdezett könyvtárostánárok nagy része legalább tíz, de inkább húsz éve van a pályán. Persze, ez abból is adódik, hogy többségük (18 fő) 50 éven felüli, egyikük 74 éves, a fennmaradó hányad is betöltötte a 40. életévét vagy közel van hozzá, közöttük mindössze két fiatal kolléga van, Ők 30–32 évesek. Mondanom sem kell, hogy túlnyomórészt nőneműek, a két férfi a két végletet képviseli (30 és 74 évesek). Természetesen ez a tanári pálya elnőiesedésének is köszönhető.

A kollégák jelentős része fontosnak tartotta, hogy valamilyen könyvtárosi szakvégzettségre szert tegyen: hatan elvégezték a főiskolai kiegészítő szakot a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, a többiek pedig fele-fele arányban a debreceni tanítóképző főiskola népművelés-könyvtár szakán vagy a szegedi Somogyi Könyvtár középfokú könyvtárosi tanfolyamán tettek sikeres vizsgát. Emellett azonban különböző egyéb tanfolyamokon is részt vettek, pl. mentálhigiénés, idegenvezetői, gyors- és gépipró, gyermekszínijátékos, táncművészeti, közgazdasági stb., majd az orosz-tanítás megszűnésének következményeként angol vagy más nyelvszakon tanultak, de van olyan, aki a doktorátust is megszerezte. Mostanában természetesen a számítástechnikai szaktanfolyam a sláger, de az országosan meghirdetett „Sulinet” programhoz kapcsolódva ez nem meglepő.

Egyéni kedvteléseik között főként és első helyen az olvasást említik, egybehangzóan állítják, hogy „mindenütt olvasok, ahol van elegendő világítás, buszon, orvosi váróteremben”, persze leginkább csak otthon, akár éjszaka is, de mindenképpen a televízió helyett. A könyvtárban csak a folyóiratok futó átnézésére jut idejük. Van, aki hetente, kéthetente bejár a Somogyi Könyvtárba, főleg a folyóiratok átnézése céljából, „a Somogyi Könyvtár olyan, mint a narkó”. Van, aki kétévenként újraolvassa a kedvenc könyveit, van,

aki a könyvheti csemegékre veti magát, de mindenképpen széles a skála *Németh Lászlótól Szabó Magdáig és Kertész Imréig, Hrabaltól Garcia Marquezig és Kunderáig*, sőt az eredeti, orosz vagy angol nyelvű könyvekig. Érzik mindannyian, hogy ez kevés, sokkal szélesebb körű áttekintésre lenne szükségük. A saját könyvtárukban is számtalan olyan könyvre bukkannak, amiket szívesen elolvasnának, de a napi feladatok mellett csak ritkán jut idő az „adósságtörlesztésre”. Ugyanilyen hiányérzetük van, ha az értelmiségi életmód egyéb összetevőiről esik szó: nyomasztja őket, hogy már nem engedhetik meg maguknak a rendszeres havi könyvvásárlást, hogy ritkán jutnak el színházba, moziba, mert nagyon drágák a jegyek. Hasonlóan nyilatkoznak a szakmai továbbképzésekről is, ahol jó lenne feltöltődni, találkozni a kollégákkal, mégsem mehetnek el, mert nagyon drága

az útiköltség, az iskola viszont általában már nem fizeti ezt. Pedig a szakmai közösséget, a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesületének iskolai szekcióját a legtöbben rendkívül fontosnak tartják – bár saját tanártársaikat, sőt az iskola vezetőségét se nagyon érdekli, hogy ott miről hallottak – épp ezért sokan fájlatják, hogy Csongrád megyében a rendszerváltás után fellazott a szaktanácsadás. A középiskolában dolgozók rendre fölemlégetik az akkori szakfelügyelőt, akitől ügyszereket és szakmai biztonságot tanultak. Persze, vannak, akik behúzódnak a „csigaházukba”, nem akarnak tudni senkiről és semmiről, ők hasznosabbnak érzik magukat, ha a könyvtárban tevékenykedhetnek. És ellenpéldaként olyan kolléga is akad, aki alig két éve „nyergelt át” a könyvtárosi pályára, s máris úgy érzi, hogy a könyvtárosok sokkal őszintébbek, érdeklődőbbek egymás iránt, úgy véli, hogy igazi közösségnek lett a tagja.

A legsikeresebb, legeredményesebb korszaknak legtöbben a pályakezdés időszakát tartják. Ebben természetesen van némi nosztalgia is, mert fiatalon

mindenki meg akarja váltani a világot, vállalja a nehéz feladatokat, a nagy kihívásokat. „Mindent nagy szeretettel, lelkesedéssel végeztem, mert akkor még nem értek csalódások” – mondja a mozgássérült gyerekek lelki istápolójából tiszteletdíjas könyvtárossá, majd városi szaktanácsadóvá, végül az elbocsátások után munkanélkülivé vált kolléganő. Mások minden időszaknak

éreztek a sajátos feladatait, s abban lelték örömeiket, ha ezekkel sikeresen megküzdöttek. Lehettek ezek mindennapi apró győzelmek, vagy az iskola könyvtárának, szakmai rendjének szívós kiépítése, ritkán egy-egy új helyiség esztétikumának kialakítása. Ismét mások arra emlékeznek szívesen, amikor még nem ütköztek kemény ellenállásba, keserves anyagi gondokba, amikor az ember még megvalósíthatta azt, amit tervezett. Van, aki egyszerűen csak „szeret dolgozni”, úgy érzi, sok időt kell eltöltenie a könyvtárban, amíg rájön a munka szépségére.

A jelenlegi közérzet bizonyíthatóan összefügg az eddigi életúttal, a keserűségek, göresök most is munkálnak, de igyekeznek megalkudni a jelenlegi helyzettel. Ha azonban fölnyitja az ember a „zsilipeket”, ömlik a szemrehányás, a vád a mai pénzéhes, az értelmiséget, a kultúrát ellehetetlenítő világra. „Ebben az országban a kultúrát halálra ítélték”, „a tudásnak nincs értéke”, „nagyon torz értékrend alakult ki” – mondják egybehangzóan, és indoklásul beszélnek a tévéből áradó erőszakhullámról, a könyvesstandok kultúrmocs-

káról, a filléres gondokról, a családok iszonyatos szegénységéről, az erőszakos amerikanizálódásról. „Néha úgy érzem, hogy egy szigeten vagyok, és csak mondom a magamét... és nincs semmi hatása... Néha a kollégák sem értik, miért jó megfogni egy új könyvet... mindenki hajtja a pénzt”. Azt is elmondják, hogy a tanár is kénytelen mellékállás után nézni – a magántanít-

ványoktól az illatszer- és mosószerügynökségig –, de az iskola is bajban van, mert osztani-szorozni kell a pénzt, és mindig a könyvekre jut a legkevesebb. Aki alapvetően nyitott, vidám természetű, vagy sikeresen megvívott egy apró csatát (pl. a könyvtár új helyiségbe költözése), az optimista, de ő is félti a fiatalokat, nem szeretne most a bőrükben lenni. „Csak bizonytalanság van minden téren, a pályakezdésnél, a lakáshoz

jutásnál.” „Ez túlélési technika... mindaz, ami szépen le van írva a szakirodalomban, egyszerűen megvalósíthatatlan ennyi pénzből.” Az elkeseredés persze átmeneti, mindannyian teszik a dolgukat, és fontos, hogy érzik a gyerekek szeretetét. „Az a legnagyobb fizetség, hogy rám köszönnek az utcán.”

Hogy mennyi az a dolog, amit tesznek? Ez változó, noha a munkaidő kötött. „Az ember agyát nem lehet kulcsra zárni” – mondja az egyik, s a többiek is úgy vannak, hogy nem nézik a munkaidő végét, ha konkrét feladatuk van. Egyikük reggel 7^h-től este 6^h-ig bent van az iskolában, mert minél előbb számítógépre akarja vinni az állományt, más inkább hazaviszi a munkát, a foglalkozásokra otthon készül föl, a könyvjegyzékeket is otthon nézi át. Van, aki nyáron is bejár, hogy a nagyobb munkákat (költöztetés, állományfeltárás számítógépen, állományátrendezés stb.) viszonylagos nyugalomban tudja elvégezni. Van, aki túlórában tanít, a felkészüléssel tölti a szabadidejét, de vannak olyanok, akik szerint „csak a portás meg a takarító ma-

radt az iskolában, amikor én hazamentem". A megkérdezettek többsége függetlenített könyvtáros (18 fő) – ők azok, akik leginkább a pályán maradnak –, de emellett tanítanak is heti 4–13 órában. Vallják, hogy így kevésbé szakadnak el a gyerekektől, no meg a kollégák is jobban megbecsülik őket.

Szolgalat vagy szolgáltatás?

A tantestülettel való kapcsolattartásnak is lényeges eleme a tanítás, hisz aki mostanában váltott, úgy érzi, hogy kirekesztődött a mindennapok történéseiből. Ezzel együtt néhány kivétellel egyenrangú partnernek érzik magukat. Csak néha sóhajtják el magukat a könyvtáros magányosságáról, arról, hogy túl távol esik a könyvtár a tanáritól (pl. az alagsorban van!), s elgondolkoznak azon, a ballagási meghívón, az érettségi tablón miért nincs rajta a könyvtáros neve. A személyes kapcsolatok jól funkcionálnak, de a többség mindent megtesz, szó szerint mindent odatesz a kolléga, s főként az igazgató asztalára, hogy kedvükben járjon. Szóval, inkább szolgál, mint szolgáltat. A kollégák nagy részének fogalma sincs, milyen munkát végez a könyvtáros, s ha nagy ritkán lemennek hozzá, elcsodálkoznak, hogy mi mindennel foglalkozik, és mennyivel jobban ismeri a gyerekeket, mint ők. A többség nincs megelégedve tanártársai könyvtárhasználati és tájékozottsági szintjével, de igyekeznek kipuhatolni igényeiket, megbeszélni a beszerzendő könyveket, mégis megalázzónak tartják a kilincselést a gazdaságvezetőnél, akinek a döntésétől függ, vajon beszerezhető-e az adott könyv.

A tantestületi értekezleteken alig esik szó a könyvtárról és eredményeiről, az iskolavezetés azonban megbízik a könyvtárostanárnak akkor is, ha nem nagyon tudja, milyen munka folyik ott. Az egyik kolléga megfogalmazása szerint „nem bántanak, nem dicsérnek, békében hagynak”. De a „raktáros–ruhatáros–könyvtáros”-szindróma még mindig kísért: „átéltem azt, hogy kiszolgáló személyzetnek tartottak”, „mint egy cseléd, úgy érzem magam néha” – panaszolja egy egyetemet végzett kolléganő.

A gyerekekkel sokkal közvetlenebb a kontaktus: ugyanazok a gyerekek másképp viselkednek a könyvtár oldottabb légkörében, mint az órákon. Szívesen beszélgetnek minden apróságról, hiszen egyébként nemigen áll szóba velük senki. Előfordul, hogy egyik-másik nem megfelelően viselkedik, nyeglén beszél vagy nem tartja be az illemszabályokat, de ezeket óvatosan kell leszerezni, nem szabad észrevenniök, hogy valami nem tetszik a könyvtárosnak. Általában minden gyerek kedves, aki már bejáratos a könyvtárba, van, ahol segítenek is az apróbb munkákban (bélyegzés, kölcsönzés, könyvvisszarakás). Van azonban olyan kolléga is, aki határozottan ellenzi a gyerekmunkákat, inkább ő maga csinál meg mindent. A legtöbb helyen a szünetekre korlátozódik a kapcsolat, de itt öntik ki a szívüket, szeretnek bejönni a könyvtárba, bizalommal vannak a könyvtárhoz. „Mindenféle tanácsot kérnek... megmutatják a titkos versüket... olyan pótanyagjuk vagyok” – mondja az egyik csupaszív könyvtáros, aki érzékeli, hogy kollégái ugyanakkor csak a tanítandó alanyt látják a gyerekekben, és nem az érző, gondokkal küszködő emberkét.

Általános viszont az a tapasztalat, hogy alig olvassák a gyerekek a szépirodalmat, szinte már nem ismerik a legszebb meséket, a klasszikus ifjúsági irodalmat, alig van könyv- és filmélményük. „Évről évre alacsonyabb tudásszinttel érkeznek, egyre több a középiskolások között is a funkcionális analfabéta”. Régebben a gyerekek egész délutánokat ott töltöttek az iskolában sportolással vagy olvasgatással, ma már mindenki rohan, ki a különórára, ki a szilenciumra (kollégiumba), ki csak haza a videóhoz. Éppen ezért nincs már mód szabadidős, önkéntes délutáni foglalkozások megtartására, inkább csak a tantervhez kapcsolódó órákra.

Ez utóbbiak is igen rapszodikusán alakulnak, iskolája válogatja, hogy előre kérik, megbeszélik az ilyen órákat, vagy csak hirtelen eszükbe jut. Általános és középiskolában is bevett gyakorlat, hogy főként az elsősöknek tartanak úgynevezett eligazító órákat, aztán a spontán érdeklődésre hagyatkoznak. Helyenként – főleg a Zsolnai-módszerrel tanítóknál – rendszeres a kapcsolat

az alsós tanítókkal, de tanári kérésre, főleg egymásra épülő órák megtartására szinte alig akad példa. Többen arról panaszkodnak, hogy a könyvtárat sok esetben másfajta tanítási órákra használják, egyáltalán nem a könyvtárhasználat céljából. Ezzel szemben a könyvtáros, ha helyettesít valamelyik osztályban – mert ki ér rá jobban ugye, mint a könyvtárostanárr? – mindig könyvtárórát tart. Ezekhez felhasználva mások ötleteit, tapasztalatait is, rendszerint vázlatot készít. A könyvtárhasználati órák száma havi 1–2-től heti 2–4-ig terjed, attól függően, ki mennyire tartja fontosnak. A korábbi években a megye gimnáziumai közül háromban is működött könyvtár-fakultáció, mára csak egy helyen maradt meg. Több könyvtárban az a gond, hogy nem tudnak leültetni egy osztálynyi gyereket. Gyakran előfordul, hogy a kollégák könyves feladatot adnak a bűvárkodni szerető gyerekeknek, persze, többnyire nem nézik meg előre, vajon a feladat megoldható-e az adott könyvtár állományából. Igazi, szaktárgyhoz kapcsolódó órákat ritkán tartanak, azokat is rendszerint a könyvtáros, netán az angol lektor (! – a Deák F. Gimnáziumban) vezeti. A könyv tehát még mindig inkább a szaktanár kezében eszköz, mint a diákokéban. Többen állítják viszont, hogy majd másképp lesz ez, ha a NAT útmutatásait figyelembe kell venni, mert ott hangsúlyos szerepet kap a könyvtárhasználat. Úgy legyen!

„Vannak szabályok, de ezeket rugalmasan kezelem”

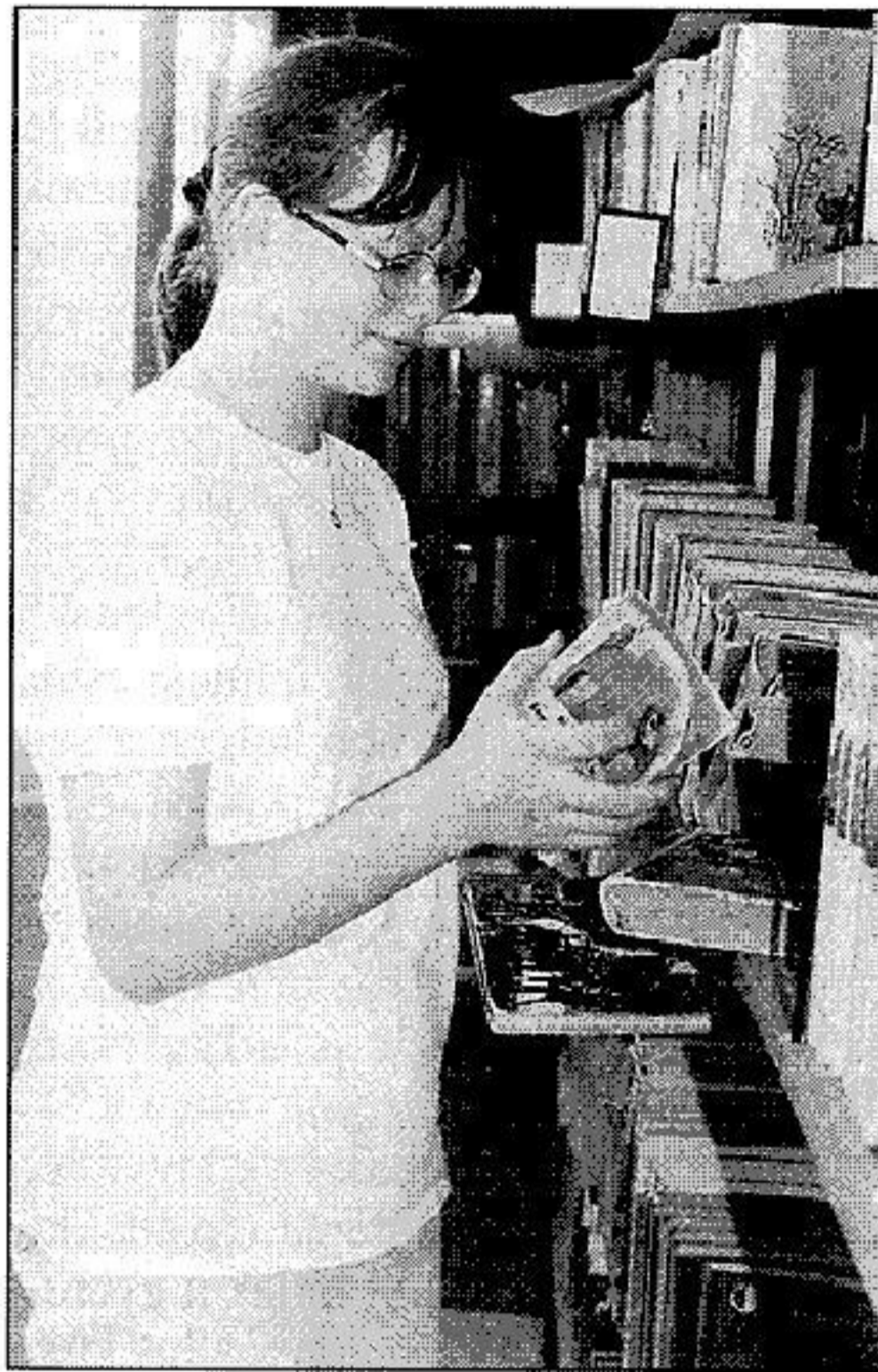
A könyvtárak közül 9 általános iskolában, 16 középiskolában található (nagyobb részük Szegeden, 8 pedig a megye különböző településein), de elhelyezésük nem mindig ideális. Hat iskolában alagsori (tornaterem vagy műhelyek melletti) vagy udvari, különálló épületben helyezték el a könyvtárat. Ez még akkor is hátrány, ha olyan impozáns, kifejezetten könyvtári célra épült, mint a szentesi Horváth Mihály Gimnázium patinás, több száz muzeális könyvet is tartalmazó könyvtára. A többség azonban földszinti vagy 1. emeleti eldugott folyosóvégen, általá-

ban tanterem méretű, esetleg valamivel nagyobb térben kapott helyet, vagy több kisebb, rendszerint egymástól távoli helyiségben. Amelyik igazán hangulatos és áttekinthető, az többnyire galériával bővített, és a helyben olvasásra is elegendő bútorral rendelkezik (5). Közülük kettő a tanári szoba közvetlen szomszédságában helyezkedik el, ezekről elmondható, hogy központi szerepet kaptak az iskola életében. A többi távol esik a főbb közlekedési útvonalaktól, s bizony ez a használaton is meglátszik.

A könyvállományok nagyságrendje nem sokat változott a tíz évvel ezelőttihez képest: a középiskolákban 20 000 kötet az átlag, de 13 000-től 40 000-ig (egy új gimnáziumban csak 4000) terjed a skála. Az általános iskolákban jóval szerényebb ez a szám, az átlag 13 000 kötet, de olyan iskola is van, ahol csak 7000 kötetet számlálnak. Az újabb keletű dokumentumok közül egyre inkább jelen vannak a videó- és magnókazetták, kezdenek bekerülni a „képbe” a cd-lemezek, és vannak még „elfekvő” készletek hanglemezekből (bakelit), keretes diaképekből. Az iskolák többségében már egyetlen használható lemezjátszó sincs, alkatrészt is lehetetlen kapni hozzájuk, így egy alig száz éves technikai vívmány tehát a süllyesztőbe került! Az is jellemző, hogy a könyvtárosok általában nem maguk kezelik az audiovizuális dokumentumokat, többnyire a nagyságrendjüket sem ismerik. Ezek különböző szertárakban vagy igazgatói irodában(!) vannak, általában a technikusok kezelik és veszik nyilvántartásba.

A folyóiratok iskolai jelenléte is rap-szodikus, 10-től 50-ig terjed a féleségek száma, az átlag 30: leggyakrabban pedagógiai, módszertani lapok, közlönnyök ezek, és természetesen – ebben a pályázatorientált világban – a Sansz vagy a Pályázati Figyelő. Többen járatták a História, a Heti Világgazdaságot, az Élet és Tudományt, a középiskolákban több rangos irodalmi-művészeti folyóirat is helyet kap, de az általános iskolákban szinte csak a Kincskereső, esetleg a Süni és a Természet Világa fordul elő, amiket a gyerekek is forgathatnak. A folyóiratok népszerűsége egyértelműen azon múlik, hol tárolják ezeket: ha a tanárban vagy a közelében, akkor a gyerekek nem jutnak hoz-

zá, ha a könyvtárban, de távol a tanártól, akkor a kollégák nem veszik a fáradságot, hogy megkeressék. Pedig a könyvtárosok különböző módon elébe mennek az igényeknek, a régebbi számokat ki is kölcsönzik, sokszor az újakat is hazaadják hétvégére.

Az éves könyvbeszerzési keretek egyre szomorúbban alakulnak: több helyen csak a minimális összeget kapják meg. Öt könyvtárban 100 000 Ft körüli a könyvbeszerzési keret, és csak 6 iskolában lépik túl a 200 000 Ft-ot, ezek többsége középiskola. Pedig ez is messze elmarad a rendeletben meghatározott „fejkvótától”, amiről 1997-ben nem is akartak tudni a fenntartók. Olyan könyvtár is akad, ahol egy megszűntetett iskola könyvállományát kapták meg, itt az igazgató egyszerűen megtiltotta a könyvvásárlást arra az évre. A Könyvtárellátóval is egyre kevésbé kötnek szerződést: aki számítógépre viszi az anyagát, az erre hivatkozik, a többiek pedig az akciós könyvkínálatra, a könyvesboltok rendszeres átnézésére. A megkérdezetteknek csak a fele kötött szerződést a Könyvtárellátóval, de csak a keretösszeg felére. Ebbe belejátszik az is, hogy márciusnál előbb nincs költségvetése az iskolának, azután pedig már elég nehézkes a szerződéskötés. Így aztán esetlegessé válik a könyvpiac áttekintése, az időnként lökészerűen vagy szeptember végén

megkapott pénzüsszegekből pedig csak a pillanatnyi kínálat, és nem föltétlenül a valós igények alapján választanak. Éppen ezért nincs lehetőség az állomány felfrissítésére, sem a tönkrement, elrongyolódott könyvek pótlására. Inkább nem törölnek a kollégák, csak ragasztgatják a régebbi könyveket, az ideológiailag elavult könyvekből is megőriznek egy-egy példányt, hiszen ezek már történelmi dokumentumok.

A Könyvtárellátó szolgáltatásainak hiánya erősen összefügg az állomány feltartásával és a raktári renddel. Ezért nincs mit csodálkozni azon, hogy a megkérdezett könyvtárak felében jólrosszul, de főként hiányosan található a raktári jelzetek a könyveken. Csak nyolc könyvtárban fordítanak gondot arra, hogy ez az alapvető tájékozási segédlet rendben legyen. Olyan könyvtárral is találkoztam, ahol a leltári számok sorrendjében sorakoznak a könyvek a polcon! Persze, itt jönnek be a szokásos könyvtárosi sirámok: „*nincs ragasztószalag... még egy bélyegzőpárnám sincs*” stb. Van ezekben sok igazság, hisz olyan kollégát is ismerek, aki évekig könyörgött egy írógéperért, de – azt hiszem –, a könyvtáros nem kifejezetten harcos természetéhez is köthetők az ilyen fiaskók, amellet, hogy az igazgatók is inkább a saját irodájuk csinosítására figyelnek.

Hasonlóan siralmas a helyzetkép a katalógusok terén is: még a legjobban kiépített a betűrendes (kereszt-)katalógus, ilyennel 14 helyen találkoztam, bár volt olyan is, amibe tíz éve nem tettek be újabb lapot. A többi sem szabályos, leginkább az első szerző szerepel bennük, esetleg a címek. Öt könyvtárban egyáltalán nincs katalógus, a kollégák ömlesztve – jobb esetben betűrendben – tárolják a kapott cédulákat. Van, aki be is vallja, hogy ezt nem tartja fontosnak: „*választanom kellett, hogy bezárok és megcsinálom* (a katalógust), *vagy szolgáltatok*”. Néhány helyen előfordult még a raktári és a – rég nem fejlesztett – szakkatalógus, de ezeket – a számítógépre való hivatkozással – nem is építik tovább. A meglátogatott iskolák közül 15-ben már ott a számítógép a könyvtárban (van, ahová csak egy hónapja érkezett), ehhez képest mégis csak 5 helyen vezetik ezzel a kölcsönzési adatokat, s érdekes módon hat kolléga viszi bele egyúttal az

Bihari Mihály–

Szidiropulosz Archimedes:

Politológia

(Tantervi program és szöveggyűjtemény középiskolák és középfokú kollégiumok hallgatói számára)

Flaccus Könyvkiadó Bt., 1997. 215 p.

A politológia tantárgy tanítása során (állítják a szerzők), az oktatókra az a feladat is hárul, hogy ne saját dogmákat tanítsanak, ne a saját politikai nézeteiket erőszakolják rá tanítványaikra. A szabad politikai gondolkodás, a politikai kérdésekben való tisztánlátás kifejlesztéséhez igyekszik segítséget nyújtani e könyv.

A kötet lényegében két fejezetből áll. Az első vázlatos tantárgyi programot tartalmaz (a szaktanárra bízva a konkrét feldolgozást), melyet részletes ajánlott irodalommal egészítettek ki.

A program elsődlegesen harmad- és negyedéveseknek íródott, félévenkénti 7 foglalkozással 4 félév alatt elvégezhető. A tanterv lehetőséget kínál olyan témák feldolgozására is, „*mint az egyén és a hatalom viszonya, a hatalom és a legitimitáció kapcsolata, az alkotmány, alkotmányformák, választási rendszerek, kormányformák, pluralizmus, önkormányzatiság, vagy mint a nyilvánosság szerkezete, a közvélemény és a tömegkommunikáció*”. A program nagy előnye, hogy a tanári előadások mellett lehetőséget teremt önálló diákmunkára is, a különféle sajtó- és tartalomelemzések, illetve az adott témával kapcsolatban felvetődő viták, beszélgetések megszervezése (pl. egy adott politikai konfliktus elemzése) révén. A fejezet végén témaajánlóval találkozhatunk, amely a záró dolgozathoz kínál választási lehetőséget.

A könyv jelentősebb részét kitevő második fejezet ismert hazai és külföldi politológusok, szociológusok írásaiból álló szövegrészeket. (Gombár Csaba: Mi a politika?, Max Weber: Gazdaság és társadalom, Giddens: Szociológia, Sári János: Kormányzás – Kormányzati rendszerek – Kormányformák, Kukorelli István: Az országgyűlés stb.) Az eredeti szövegeket a tanár saját felkészülésre éppúgy felhasználhatja, mint a foglalkozások keretében történő, illetve otthoni feladatként kiadott szöveg-elemzésre, értelmezésre.

Fontos hangsúlyozni (mint ahogy azt a szöveggyűjteményben is szereplő, Gombár Csaba tollából származó cikk is leszögezi a politikával kapcsolatban), a kötetnek nem elsődleges célja, hogy olvasóival megszerettesse a politikát, csupán egy alapvető, a „*demokratikus politikai kultúrához kapcsolódó ismeretek és értékek*” felvázolására törekszik. Mindez azért nyerhet különös jelentőséget, hogy a „*politikai szocializációs folyamat eredményén múlhat az is, milyen politikai értékek jelennek meg az új nemzedékben.*”

Szente Viktória

állományi adatokat is. A többség (13) még mindig a nehézkes kölcsönzési füzeteket használja a forgalom regisztrálására és az éves statisztika elkészítéséhez is. A forgalomról napi statisztikát csak a közművelődésből „átnyergelt” kollégák vezetnek, valószínűleg bennük még erősebb a bizonylati fegyelem. A többiek azt mondják: mindegy, mit írok be, a fő, hogy élet legyen a könyvtárban! A tájékozódáshoz és a tájékoztatáshoz is leginkább az ősi módszereket használják, főként a memóriára és a kézbeadásra hagyatkozva. Természetesen azt is hozzátesszik, hogy a gyerekek jobban eligazodnak a könyvek között, mint a pedagógusok. Ilyen módon pedig elég nehezen teljesíthető a NAT követelményrendszere a „klasszikus” katalógusok használatához!

„Németh László lelke kell, hogy megszálljon bennünket”

A NAT-ról eltérő vélemények alakultak ki, pedig küszöbön áll a bevezetése. Többek szerint úgy, ahogy van, rossz, mások nem sok újat találnak benne, a legrosszabb viszont az az álláspont, ha valakit nem is érdekel, közömbös iránta. Egyik igyekszik megbeszélni a számítástechnika-tanárral, a másik minden vonatkozó szakirodalmat gyűjt, minden tanfolyamra elmegy, teljes szívvel készül a megvalósításra, van, aki szerint csak a háttér biztosítása az ő feladata. A legtöbb kifogás a történelem szakosok részéről éri a NAT lineáris történelemoktatását, és többen megjegyezték, hogy a tanárképző főiskolák még nem készítik föl erre a leendő tanárokat. Sokan aggódnak, hogy bizonytalan a könyvtárhasználati ismeretek helye a tantárgyak rendszerében, hogy éppúgy nem, vagy csak holmi kompromisszumokkal lehet majd bizonyos óraszámokat kapni ehhez az ismeretanyaghoz. Főként a középiskolában dolgozók bérzenkednek a koncepció ellen, főleg az 16 éves kori alapvizsgát, és üresjáratnak érzve az érettségire felkészítés két évét. Úgy gondolják, az általános iskolákban jobban odafigyelnek a könyvtárhasználati ismeretekre,

ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy a legkritikább esetben tudnak építeni az általános iskolából hozott ismeretanyagra. Általában elbizonytalanodnak, ha a tantestület vagy a vezetés előtt kell a sarkukra állni és kiharcolni a polgárjogot ennek az ismeretanyagnak, s vérmérséklettől függően vagy a NAT koncepcióját szidják, vagy beletörődnek a jelenlegi – és megváltoztathatatlanul hitt – helyzetbe.

Az olvasás presztízsére és a könyv jövőjére vonatkozó kérdés egyértelműen felzaklatta a kedélyeket. Mindannyiuknak meghatározó élményt jelent a lapozható könyv, aminek illata, fogása van, amit az ember bedughat a táskájába, olvashatja buszon, villamoson, behúzódhat vele a kuckójába, ágyába. Úgy gondolják, hogy a Gutenberg-galaxis nem fog elenyészni, de egyre kevesebb lesz a kultúrával élő „szent örült”. Ugyanakkor féltik az ifjú nemzedéket, amely egyre kevesebb könyvet hajlandó a kezébe venni – a házi olvasmányokat is inkább videón nézik meg –, „*már nem tudnak elmélyülten olvasni*”, a „*gyerekeknek már nincs könyvéhségük, nem úgy, mint nekünk*”. Többen a televízió erőszakos-véres akciófilmjeit okolják ezért, mások a könyvpiacra megjelenő zanzásított meséket – egész oldalas képek alatt. A gyerekek már nem csak *Jókait*, de *Mikszáthot* sem értik, „*le kell nekik fordítani mai magyarra*”, túl hosszúnak tartják a szövegeket, szegényes szókincsük nem elegendő a fantázia szárnyalásához. A kultúraközvetítők féltik őket az elgépiesedéstől, az elmagányosodástól, de látják, hogy a gyerekeknek már nem okoz gondot az interneten való kóborlás, az információk gépi úton történő beszerzése. Érzik, hogy a fiatalokra zúduló információáradatot valakinek rendbe kell rakni, és ehhez pótolhatatlan a *könyv és a pedagógus*.

Úgy hiszem, írásommal sikerült felvillantanom valamit egy elkötelezett (megszállott?) kultúraközvetítő réteg életérzéséből, gondjaiból. Remélem, lesznek, akik elgondolkoznak majd az itt bemutatott életutakon, s talán olyanok is akadnak majd, akik segítenek optimistábbá hangolni ezt a „láttelelet”.

Az iskola önálló intézmény, s annak a könyvtára az intézmény célját szolgálja. A pedagógusok és a diákok igénybe veszik a külső könyvtári szolgáltatásoknak azt a részét, mellyel ki tudják egészíteni saját (otthoni) és iskolai könyvtáruk hiányosságait. Ahogyan elmegyünk uszodába úszni, bár van lakásunkban víz, úgy vesszük igénybe a nagyobb közművelődési könyvtárat még akkor is, ha van otthon könyvünk. Ez valamennyiünk számára természetes.

Az iskolai könyvtárak fejlesztésénél sok esetben kérdésként vetődik fel: Kell-e minden iskolában könyvtár? Meggyőződésem szerint, amint valamennyiünknek szüksége van a lakásban iható vízre (akkor is, ha a szomszéd házban uszoda van!), úgy minden oktatási intézménynek szüksége van saját könyvtárra.

Az iskola és vele az iskolai könyvtár sokat változott. Érdemes megfigyelni az állomány összetételének változását. A múltat vizsgálva arról olvashattunk az iskolai évkönyvekben, hogy az iskolák könyvtárainak fejlesztését támogatták a kiadók, a különféle szervezetek, a volt tanárok és diákok, a községek, illetőleg a városok vezetői. Ma is igény van arra, hogy az önkormányzatok, a civil szervezetek, az iskolaszékek, az anyagilag jobb helyzetben lévő szülők, az iskolához közel álló közösségek támogassák az iskolai könyvtárat.

A jól képzett szakember sokat tud tenni az iskolában a könyvtár fejlesztése érdekében: szakképzett tanár nélkül kihasználatlan marad a legjobb állomány, hamarosan csökken a tárgyi feltételek szintje is.

Mielőtt kialakult mára az új szakma, a könyvtárostánári fogalom, más és más volt az iskolai könyvtáros feladata.

Hol tartunk ma? Hogyan készítik fel őket hivatásuk teljesítésére? Felkészülnek-e arra, hogy közvetítsék *Kölcsey* Parainesisben megfogalmazott gondolatát?

„Korunk sok ismeretet kíván, s ez jó oldalai közé tartozik: de sok ismeret után kapkodás könnyen odaviszen, hogy címmel és színnel elégedjünk meg; s e hibára hajlás a kor rossz oldalai közt talán a legrosszabb... Sok olvasás, még több gondolkozás, sok egybehasonlítás, még több gyakorlás, s fogyhatatlan béketűrés és állandóság az, ami itt megkívántatik.”

Felsőoktatási megfigyelések, felmérések jelzik, hogy bár van könyvtár a középiskolákban, az elsőéves hallgatók gyenge könyvtárhasználati szinttel érkeznek. Hiába van meg a könyvtári tárgyi feltétel, ha a tanárok és – különösen –, ha a tantestület tanárai közül még a könyvtárostánárok sincsenek felkészítve, felkészülve a hatékony könyvtárhasználati nevelés módszereire!

Végre az oktatásügynek és a könyvtári terület valamennyi szakemberének meg kell értenie: éppúgy szükséglete a jövő felnőtteinek az önművelés készsége, mint az írás, olvasás, számolás tudása. Felesleges az olvasás tudása, ha nem tudunk önállóan ismeretet szerezni a hatalmas információs adathalmazból, ha képtelenek vagyunk értékes, értelmes életvitelre. Egyaránt fontos a matematika, biológia stb. tanítása, valamint a civil élethez, a tudás megszerzéséhez felnőttkorban szükséges „kulcs”: a könyvtárhasználat gyakorlata.

Ne működjék iskola könyvtárostánár nélkül. **Ahol tanítanak olvasni, számolni, ott legyen könyvtár is!**

A továbbiakban nem elemzem sem az anyagi gondokat (státuszok bizonytalanságát, a könyvtári eszközök: dokumentumok, számítógépek hiányát), nem elemzem az eddig elért iskolai könyvtári eredményeket, az 1959 óta folyamatos fejlődést, sem a közoktatási törvény módosításának negatív hatását.

Egyetlen témát emelek ki szakmám égető kérdései közül. Arra a kérdésre keresem a választ, tudnak-e élni a holnap tanárai tanítás közben, emberformáló perceikben a könyvtár eszközei-

vel? **Felkészítik-e a hallgatókat az új feladatra?**

Eddig csak részben folyt felkészítés arra, hogy megfelelően használják a tanárok és a tanulók a tanítás, illetőleg a tanulás folyamatában a könyvtári lehetőségeket. Nagy gond, hogy a képzés a gyakorlat eredményei után kullogva, 2–3 évtizedes késéssel adja tovább a tapasztalatokat. Ez a késés a mai gyorsan változó világban megengedhetetlen! A neves, gazdag, új ismeretet, gyakorlatot közvetítő iskolák tanulói mögött az átlagkörülmények között tanuló diákok, a hátrányos helyzetben élők lemaradnak egy életre!

Ha nem figyelünk a tömegoktatásban fokozottabban a készségek, az igényesség, az akarat, a könyvtárhasználat stb. fejlesztésére, csak növeljük a funkcionális analfabéták tömegét. Meggondolandó, mi a teendő napjainkban?

Első lépésként a neveléstudományi tanszék egyik tanára a könyvtártudományi tanszék illetékesével és a gyakorlóiskola vezető könyvtárostánárával közösen fogalmazzon meg egy tervet. Hogyan készíti fel a neveléstudományi tanszék az illető intézmény valamennyi tanárjelöltjét a könyvtárhasználat és a könyvtárhasználat általános kérdéseire? Ezzel párhuzamosan a könyvtártudományi tanszékeken a könyvtáros tanári szakmódszertan két féléves terve készüljön el. Ezután valamennyi szakterület (fizika, számítástechnika, ének, történelem stb.) tanszékének (egyik) szakmódszertanos tanára ismerkedjék meg a neveléstudományi és a könyvtártudományi tanszék könyvtárra vonatkozó tantervi témáival. Helyezze el a szaktárgy tervébe a könyvtárral kapcsolatos követelményt a szaktól függően kisebb-nagyobb óraszámokban (pl. testnevelők 2–3, biológia 4–6, irodalom, történelem 6–8, számítástechnika 2–3. stb.). Foglalkozzanak a hallgatók a gyakorlóiskolában könyvtári kérdésekkel, hospitáljanak könyvtárban tartott szakórákon!

Szükségessé vált a könyvtárostánári szak megalapítása. Alkalmazni

kell szakmódszertanos gyakorlatvezető tanárt a könyvtártudományi tanszékeken, gyakorlóiskolai vezetőtanárok kinevezése nélkülözhetetlen. Meg kell szüntetni a „fehér foltot” a tanárképzésben.

A könyvtárostanárok helyzete, felkészítésük hivatásuk betöltésére

Mi a könyvtárostanárr munkájának lényege?

A tanulók és a pedagógusok szolgálata rendezett, csendes, vonzó könyvtárral; a szellemi munkára és a pihenésre egyaránt alkalmas olvasóhelyek és tájékoztatói lehetőségek biztosítása az iskola adottságainak kihasználásával; szolgálatkész könyvtári tevékenység a tanárok és a diákok érdeklődésének felkeltése, igényességük fokozása, önművelődési szokásaik fejlődése érdekében; a tantestület tagjaival közösen, a szülői együttműködést is igényelve, felelősséggel, **tervszerűen végzett nevelő-oktató tanári munka**, az iskolaszervezetnek megfelelő évfolyamokra kidolgozott helyi program alapján:

- osztálykeretben, a könyvtárban tartott kis számú osztályfőnöki és más tanórákon,
- nagy mértékű egyéni foglalkozás a tehetségfejlesztés, a hátrányos helyzetűek segítése, a problémák kialakulásának megelőzése érdekében a személyiségfejlesztés során.

Tehát egy könyvtárostanárr akkor tölti be hivatását, ha egyrészt könyvtárát a tanítási-tanulási munka eszközcévé fejleszti, felvállalja a tantestület rendszeres tájékoztatását kérés nélkül is, **felelősséget vállal** intézményében a könyvtárhasználati téma elhelyezéséért a helyi pedagógiai programban. Kötelessége – egy-egy osztály tanáiraival közösen – minden rábízott tanuló önművelődési szokásainak fejlesztése, a könyvtárba egyénileg soha be nem térőké is!

Milyen helyzetben végzik kettős feladatukat – egyrészt a könyvtári szolgáltatás biztosítását, másrészt szaktaná-

ri (könyvtárostanári) irányító, pedagógiai munkájukat – a kollégák? A tantestület más tagjaihoz viszonyítva hátrányosan. Szerteágazó és általában nagy mennyiségű munkájukhoz a legtöbb esetben nem biztosított megfelelő óraszám. Sok iskolai könyvtár életében katasztrófát jelent az 1996-ban megjelent közoktatási törvénymódosítás! (Az 1996. évi LXII. tv. a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. módosításáról megjelent törvény 94. § (7) h) pontja szerint a könyvtárostanárr foglalkoztatása 2002-ig nem kötelező!)

A tárgyi feltételek nem elégségesek néhány kivételtől eltekintve (helyiség, állomány stb.), bár 1959 óta fokozatosan egyre több olyan iskolai könyvtár jött létre, mint a második világháború előtti kis számú színvonalas középiskolai könyvtár volt.

Keresetük alacsonyabb kollégáikénál. Nincs legtöbbször idejük, lehetőségük, hogy olyan feladatot elvállaljanak, melyekért más tanárok az alapfizetésükön kívül díjazást kapnak. (Osztályfőnöki pótlék, túlóra stb.) Legtöbb esetben még a munkájukat is segítő könyvtári munkaközösséget sem hozzák létre a különféle szakmai munkaközösségek egy-egy képviselőjéből, így munkaközösség-vezetői díjban sem részesülhetnek.

A közoktatáson kívüli könyvtárosokhoz viszonyítva a kiváló kollégák helyzete hátrányos. Míg a szakkönyvtárakban, a nagy közművelődési könyvtárakban csoportvezetői, osztályvezetői, könyvtárigazgatói stb. kiemlések lehetségesek, a könyvtárostanárr az egyetem elvégzése után 40 év múlva is könyvtárostanárr marad, bármilyen kiemelkedő is teljesítménye. (Ebben hasonlít más tanártársaihoz.) Anyagiakban csak a napi munkán kívüli tevékenység jelenthet előnyt (szakértői megbízás, tankönyvírás, vagy egy új diploma megszerzése stb.).

A tantestület tagjaihoz viszonyítva a képzésben mutatkozik meg leginkább a hátrány. A matematika, ének, számítástechnika, történelem stb. tanár az alapképzés során megkapja a szakmai anyagon kívül a pedagógiai képzést (a szakmódszertant is!). A diplomájában szerepel a tudását elismerő tanári vég-

zettség – könyvtári tanszékeken végzetek „csak” könyvtáros diplomát kapnak, esetleg egy speciális iskolai kollégium bejegyzéssel. Ez a végzettség azonban csak az iskolai könyvtári specializációt jelenti – nem könyvtárostanári tartalomnak felel meg. Nem is adhat a szakmai végzettség mellé tanári végzettséget is elismerő kifejezést.

Egyre többen igyekszünk a felsőfokú intézmények könyvtári tanszékeinek és a minisztériumnak az illetékeseit meggyőzni, kezdeményezzék a könyvtárostanári szak elfogadását, akkreditálását. Szükségessé vált Magyarországon a 20. század utolsó harmadában a nagyobb számú és új tartalommal is megtöltött könyvtárostanári képzés a nappali és esti tagozaton is.

Néhány évig folyt a vita: **miért képezzünk több könyvtár szakost az iskolák részére, ha az oktatásügy tárgyi és anyagi problémái miatt nem tud (néhol téves szemlélet miatt nem is kíván) képzett könyvtárostanárr alkalmazni?** Igen fontos a választ végig gondolni!

Lehet, hogy 3–4 évig még nem érzi a közoktatás egésze a szakképzett, számítógéppel dolgozni tudó, egyben tanári munkát is végző könyvtárostanárok hiányát. Az azonban bizonyos, hogy napról-napra nő az oktatási intézményekben a könyvtári teendők száma. Ezért a munkáért sok esetben nem ad külön díjazást az intézmény, de az igazgató felelős a munka elvégzettetéséért. (Például folyóiratok érkeztetése, kötelező olvasmányok kölcsönzése, számítógépes lemezek és videók számontartása, kézikönyvek kezelése, az állami támogatásból biztosított szótárak, atlaszok, egyéb segédanyagok biztosítása a tanulóknak stb.) **A könyvtári munkát fizetés és szakértelem nélkül végző tanár kétszeresen fárad** – szorgalmas munkájának eredménytelenségét ő maga is látja sok esetben. A feltárási hiány, a hibás katalógusépítés, a rendezetlen állomány, a kihasználatlan és porosodó könyvek látványa állandó szorongó érzést jelent!

*

Ma az iskolai könyvtárak fejlődésének legnagyobb gátja – a tárgyi fel-

tételek hiánya és a megfelelő fizetés elmaradását megelőzve – a **könyvtárostanárok szakképzettsége.**

□ A közeli múltra visszatekintve, a 8 osztályos általános iskola kötelezővé tétele óta más-más probléma jelentett nagyobb gondot. Először évekig nem volt elég **tanterem.** Három műszakban is tanultak gyerekeink hétfőn reggeltől szombaton estig. Zsúfoltak, kopottak voltak iskoláink. (Én 1956–1965 között egy fiúiskolában 54–56-os létszámú osztályokban tanítottam.)

Mit tett ebben a hatalmas helyhiánnyal küzdő időszakban a KLTE volt tanára, majd az OSZK neves dolgozója, aki a 60-as évek elején általános iskolai tanárként az iskolai könyvtárosságot kapta meg „munkaköri kötelességként” külön díjazás nélkül? Ez a budapesti XII. kerületi kiváló tudású kolléga (*Győri Gáspár*) felfűrészelte a kiseleztezt iskolapadokat, létesített egy történelmi szaktantermet, ahol a deszkák-ból alkotott egy szabadpolcos könyvtárat. Tudása, igénye, akarata megvolt, céljait el tudta fogadtatni iskolájával.

□ A 80-as évek intenzív iskolaépítése közben sok tanulócsoporthoz kettéváltak, s **nagy tanerőhiány** lépett fel. Az iskolai könyvtárak részére több helyen biztosítottak önálló termet, de nagy volt a pedagógushiány. (Ezekben az években volt tele egyik-másik általános iskola képesítés nélküli tanítóval.) Sokan csak a teljes óraszámú tanítás mellett végezheték könyvtári munkájukat.

Mi történt ezekben az években ott, ahol szakképzett, lelkiismeretes kollégák dolgoztak? Meg tudták sokszorozni erejüket a tanulók bevonásával. A könyvtári szakkörök, a korrepetálások, az úttörőfoglalkozások idejére biztosították olvasóiknak a helybenolvasást, a búvárkodást a gyarapodó állományban. A VIII. kerületi *Balázs Márti* a szülőket is a könyvtárban várta fogadóórán. Ez alatt is nyitva volt a könyvtár, s a szülők is megismerték a rendezett szabadpolcos könyvtári képet.

□ Most, a '90-es években kevés a gyerek, van elég tanterem és tanár. Most a módosított, **1996-ban elfogadott törvény gátolja a munkánkat.**

(Tudtommal ilyen még nem szerepelt hazánk közoktatási törvényeinek szövegében: nem kötelező könyvtárost alkalmazni!) Mit tapasztalunk a pedagógus létszám (sok esetben szakszerűtlen, indokolatlan) csökkentése idején? A kistelepülések iskoláiban sorra megszüntetik a könyvtárostanárok megbízását, de a könyvtárszakot végzett, aktív baktakéki kolléganő (*Tengeri Lászlóné*) helyzete példa értékű. Olyan nagyszerű munkát végzett az előző években az iskola könyvtárában, hogy amikor más kistelepülések iskolai könyvtárában megszűnik a könyvtári szolgáltatás a szükséges bér hiánya miatt, itt az igazgató a körjegyzővel közösen, a kolléganő szakszerű előterjesztése alapján megtalálta a módját a könyvtár további működésének.

Mind a három fenti problémás helyzetben (hol terem nem volt, hol pedagógushiány volt, hol anyagilag került érthetetlenül nehéz helyzetbe az iskola sora), **a gondokat csökkentette az iskolában dolgozó szakképzett könyvtárostanár, míg máshol a gondokat fokozta a szakember hiánya.**

Több éve hangzott el egy továbbképzés végén a következő párbeszéd: „Nagyszerű ebben az iskolában az igazgató könyvtárat támogató munkája, de kérdés: *Ha az igazgató 25 éve itt vezető, miért csak az utóbbi három évben indult meg a könyvtár fejlődése?*” Az igazgató válasza: „Mert három éve dolgozik itt egy szakképzett könyvtáros. Én csak támogatni tudom a szaktanárok munkáját. Ha nincs szakember, aki megtervezi a feladatokat, nincs mit támogatnom!”

Egy (szomorúságot okozó) beszélgetés a következő volt: Igazgató: „Megszüntettem az iskolában a könyvtárat, a gyerekek majd elmennek kölcsönözni a községi könyvtárba.” „Miért?” – hangzott a kérdés. – „Hiszen eddig is működött a községi könyvtár!” Igazgató: „Elment két éve nyugdíjba iskolámból a szakképzett kolléga. Nem jelentkezett képzett könyvtárostanár a feladatra, egy szakképzetlen munkanélkülit alkalmaztam. Egy év alatt hiány keletkezett az állományban, mindig mindent keresni kellett a könyvtárban, állandósult a vita a tanárok között, a gyerekek elma-

radtak a könyvtárból. Könyvtárunk bezárásával megszűnt egy probléma forrása, ezenkívül megmaradt a tantestületnek egy státusznak megfelelő bér – megleszünk könyvtár nélkül!”

A körülmények (törvény, igazgatói és tantestületi vélemény stb.) befolyásolják a könyvtári munkát, de a **könyvtárostanárok felkészültségének foka meghatározza az iskola könyvtári életének alakulását.**

Összegzés

A könyvtári munka differenciálódása, valamint a közoktatás magasabb igénye az iskolai könyvtárakban dolgozókkal szemben egy új képesítés megszerzését teszi szükségessé: a könyvtárostánári szak indítását. Kívánatos lenne a könyvtárszakot tanárképes szakként megalakítani és kidolgozni, jóváhagyni a szakképesítési követelményeit. Az új típusú képzés megvalósítható azokban a pedagógusképző intézményekben, amelyekben könyvtárosképzés folyik. A képzés feltétele azon metodikai modulok megfogalmazása, melyek a jelenlegi tantervekben szereplő tananyag mellett helyezhetők el, s melyek alkalmassá teszik a hallgatót a könyvtárostánári munkakör betöltésére is.

Nélkülözhetetlen a gyakorlóiskolák kijelölése és gyakorlatvezető módszertani szakemberek felkérése.

A jelenleg iskolai könyvtárban dolgozó egyetemi vagy főiskolai (tanári vagy tanítói) végzettséggel és könyvtáros felsőfokú szakképesítéssel rendelkező kollégák részére posztgraduális képzés keretében, a könyvtárostánári képzésnek megfelelő modul beépítésével kellene biztosítani a képzettség megszerzésének lehetőségét.

A képzéssel kapcsolatban jelentkező többletköltségeket biztosítani kell a felsőfokú intézmények számára, amelyek vállalják a könyvtárostánári képzést, illetőleg lehetőséget biztosítanak a szakképzetlen iskolai könyvtárosoknak (munka melletti) szakirányú diploma megszerzésére.

Költségvetési keretből támogatni kell azon helyeket, ahol elkészítik a

szükséges jegyzeteket, megteremtik a képzés gyakorlati háttérét.

Nehéz feladat áll a közoktatás és a felsőoktatás fejlesztői előtt?

Igen.

Várhatunk-e tényleg további éveket?

Nem!

Az első lépést a közoktatásnak mielőbb meg kell tennie! A közoktatás irányítóinak igényelniük kell a képzés megindítását. A jelenleg közoktatásban dolgozó könyvtárostanároknak azonnal meg kell kezdeniük valamennyi évfolyamon egy minimális, de tervszerű és rendszeres könyvtárpedagógiai munkát.

A tanító- és tanárképző főiskolákon és egyetemeken belül a **könyvtártudományi tanszék feladata a kezdeményezés.** Ezért fejezem be írásomat egy szakmódszertanra vonatkozó gondolatsorral.

Könyvtárpedagógiai szakmódszertan

A könyvtárostánárok képzésének alapja: a pedagógia, a könyvtári szak tantárgyai, valamint a könyvtárpedagógia szak módszertana.

Ez utóbbi terület lehetséges kérdései többek között az alábbiak:

I. Bevezetés: A könyvtárhasználat fogalma (javasolt forma: előadások)

1. A könyvtárhasználat fogalma, tartalma.

A könyvtárhasználat és a könyvtárhasználat fogalma.

2. A közoktatási törvényben szereplő alapvető oktatási-nevelési célok, feladatok, különösen a könyvtár témakörhöz szorosan kapcsolódó oktatási és nevelési feladatokra. Cél meghatározása.

II. A könyvtárhasználat pedagógiai, pszichológiai, szociológiai kérdései (előadások)

3. A személyiségfejlesztésről általában. Személyiségfejlesztés könyvtári eszközökkel.

4. Olvasói szokások, olvasótípusok. A tantestület és a diákok olvasási szokásainak vizsgálata és fejlesztés Irodalomismeret, Szociológiai mérések a könyvtárhasználat kérdésköréből.

5. Kérdéskultúra. (A tanárok kérdéskultúrája, a tanulók kérdéskultúrájának fejlesztése.) Kérdőívek összeállításának gyakorlata.

6. A könyvtárhasználat tudásszintmérése belépéskor, eredményvizsgálat kimenetkor. Az osztályozás, értékelés kérdései. A fejlődési folyamat figyelése, rendszeres értékelése a tanév során.

7. Tanulási módszerek, tanulási szokások megfigyelése. Fejlesztési lehetőségek az iskola könyvtárában.

III. A könyv- és könyvtárhasználat szakmódszertani kérdései. (Formája: előadásokhoz kapcsolódó feladatok.)

8. A könyvtárhasználat

a) a keresztintertvben, az iskolai pedagógiai programokban,

b) az alapozó könyvtárhasználati órákon, osztályfőnöki munkában,

c) a befogadó tantárgyakban,

d) a tanítási időn kívül.

A fenti négy területen kérdés:

• mi a cél (az adott témakörhöz melyik céltartalmat lehet hozzárendelni),

• a tanulónak mit kell elsajátítani (ismeret, készség), melyik évfolyamon,

• milyen módszerekkel.

9. A könyvtárostánár és az osztályfőnök koordináló szerepe a pedagógiai program készítésekor. (Az iskolai célokba épüljön be az önművelés, az önálló ta-

nulás és információszerzés, az olvasás és a könyvtárhasználat igénye stb.) Makrotervek elemzése. Mikrotervek összeállításának elvei.

10. A könyvtárostánár és más szaktanárok munkájának összehangolása a könyvtárban tartott órákon. (Csoportos és fokozott egyéni foglalkozás lehetőségei és módszerei.)

11. Tankönyvek, tanári kézikönyvek elemzése. (Formai, tartalmi elemzések.)

Könyvtári eszközök napjainkban. (Térkép, számítógép, díjazott pályaművek stb.)

IV. A könyvtárhasználat a tanári-tanulói gyakorlatban. (Formája: szakmódszertanos könyvtárostánár vezetésével gyakorlat a felsőoktatási intézmény gyakorló iskolájában.)

Szituációk elemzése tanórákon, tanórán kívüli csoportos és egyéni foglalkozáson. A tanórákon történő könyv- és könyvtárhasználat lehetőségeinek vizsgálata, a közoktatási intézmények és a korosztály sajátosságainak figyelembevételével:

a) a könyvtárbevezetés, szabadpolc témaköre (pl. o.f., művészetek, természetismeret),

b) a kézikönyvek használata, szellemi munka technikája (történelem, fizika, nyelvtan),

c) a katalógus és a könyvtári információs rendszerek (matematika, számítástechnika),

d) bibliográfia használata, készítése (biológia, szakmai tárgy, földrajz, kémia),

e) irodalomismeret, olvasói szokások fejlesztése (osztályfőnöki órákon: pályaorientáció, környezetvédelem, párválasztás).

A kertai Körzeti Általános Iskola könyvtárának fejlesztési lehetőségei

VERSNÉ BOLLA NIKOLETTA

1. Az új iskola és a könyvtár

Intézményünkben – amelynek tanulólétszáma 204 – 1993 őszétől működik iskolai könyvtár. Tevékenységét a diákok, nevelők tanórai felkészüléséhez, ismereteik bővítéséhez, szükségleteikhez mérten igyekeznek szervezni. Az iskola jelenlegi munkájában, valamint távlati terveiben épít a könyvtár adta lehetőségek kihasználására.¹ Ez a pedagógiai programban, a kitűzött célokban, feladatokban tükröződik:

„Alapos tudással bíró, szilárd alapképességekkel rendelkező humánus emberek nevelése. Gyermekközpontú iskolánk alapértékeit megőrizve, tevékenységrendszerét tovább építeni úgy, hogy a gyermekek személyiségét sokoldalúan fejlessze. Ennek érdekében feladataink:

- valamennyi értelmi képesség és a személyiség fejlesztése,
- a nemzeti és az egyetemes emberi értékek közvetítése,
- felzárkóztatás és tehetséggondozás,
- környezet- és természetvédő szemléletmód kialakítása szokásokon, viselkedési formákon, cselekvéseken keresztül,
- az anyanyelv nemzeti kultúránk közvetítője, érzelmi gazdagságunk nélkülözhetetlen feltétele, ezért ápolása, fejlesztése kiemelt feladat,
- a tágabb és szűkebb haza, a lakóhely szeretete, a közösséghez tartozás érzésének erősítése érdekében a lakóhely történetét, hagyományait a tananyag szerves részének tekintjük.”

Ahhoz, hogy e tervek megvalósuljanak, tehát a felnőttekben és gyerekekben egyaránt kialakuljon az információszerezés igénye és képessége, az olvasási ízlés formálása értékek közvetítésével, elengedhetetlen a reális feltételek megteremtése. Ehhez szükséges a

jelenlegi helyzet feltérképezése, értékelése és a fejlesztés módjainak, lehetőségeinek megkeresése.

2. A könyvtár meglévő feltételrendszere, tevékenysége

Elhelyezkedés, tárgyi feltételek

Az iskolaépületben a könyvtár helyét nem tervezték előre. Létesítésére az épület bővítése során kerülhetett sor. Az új szárny tetőterében 90 m²-nyi területen kapott helyet, amelyhez elkülöníthető térként kapcsolódik a helytörténeti gyűjtemény kb. 40 m² alapterülettel. Itt csorbul az elméleti elvárás, mely szerint az iskola központjában, a közlekedő útvonalak kapcsolódása közelében kapjon helyet a könyvtár.² A könyvtár egy bejáraton közelíthető meg, alapterületét megosztani nem lehet. Rendezvényekkor, csoportos foglalkozások esetén a helytörténeti gyűjtemény tere is igénybe vehető. Az olvasóhelyek száma lehetővé teszi tanórák, különböző foglalkozások megtartását.

A könyvtárban a hagyományos információhordozókon túl egy nagy képernyős tv, videómagnó, hifitorony áll rendelkezésre az információk eléréséhez.

Állományi kérdések

A jelenlegi állományt csak nyomtatott információhordozók alkotják. Az ismeretterjesztő irodalom szakrendben, a szépirodalom betűrendben található. A hely lehetőséget biztosít az állomány növelésére.

A 22 féle folyóirat, valamint a nem hagyományos dokumentumok iskolai leltárban, a szaktanárok kezelésében vannak. A módszertani és az iskolavezetés munkáját segítő folyóiratok a nevelői szobában, az ismeretterjesztő és az irodalmi témájúak a könyvtárban találhatóak. A gyerekek a nem hagyományos információhordozókat jelenleg tanórákon, szervezett foglalkozásokon használhatják.

1996 őszén képviselő-testületi határozat alapján a községi közművelődési könyvtár állományát összevonták az iskolai könyvtárral.³ Az összevont állo-

mány az iskolai könyvtárban került elhelyezésre, s a könyvtár kettős funkciójú könyvtárként működik tovább.

Az állomány gyarapítását az iskola költségvetéséből e célra elkülönített pénzkeret (100 000 Ft) szolgálja. Az önkormányzat – a kettős funkcióból adódóan 25 000 Ft-tal támogatja a könyvtárat. Az iskola által megszabott keret kb. 1/4-e, valamint az önkormányzat által adott pénzösszeg a devecseri Kastélykönyvtárhoz kerül átutalásra, ahonnan, igényeink, kéréseink figyelembe vételével gyarapítják gyűjteményünket. A fennmaradó összegből a könyvtár az intézmény igényeihez igazodóan maga végzi az állomány gyarapítását.

A könyvtár szolgáltatásai

A könyvtár tanítási időszakban heti 13 órában tart nyitva. Tanítási szünetekben heti két óra a nyitvatartás. Vezetője részfoglalkozású könyvtárostánár.

A kölcsönzési idő 3 hét, amely egyszer meghosszabbítható. Tasakos kölcsönzést folytatunk. A veszprémi Báthory iskola könyv- és médiatárához hasonlóan folyik nálunk is az osztálytermi, szaktantermi letétek kölcsönzése. Vállalunk előjegyzést, a devecseri Kastélykönyvtár segítségével könyvtárközi kölcsönzést. A felmerülő igények alapján próbáljuk a beszerzéseket tervezni.

iratok segítik. A felsős évfolyamok számára 1997 őszén könyvtári tájékoztató készült.

A meglévő állományt feltáró katalógusrendszer hiányos. A devecseri könyvtárban található letéti nyilvántartás alapján megkezdődött a szerzői és cím szerinti betűrendes katalógus építése.

Új szerzeményeinket kiállítjuk, s így próbáljuk felhívni rájuk a figyelmet.

Az intézményen kívüli kapcsolatok közül a legerősebb szálak a devecseri könyvtárhoz fűződnek. A szakmai segítség nyújtása mellett az általuk hirdett pályázatokon eddig sikeresen szerepeltünk, pl. az 1995/96-os tanévben a honfoglalás témájában; az 1996/97-es tanévben a *Zelk Zoltánnal* foglalkozó pályázaton több diák jutalomdíjjal vehetett részt. Jelenleg a felsősöknek hirdetett, *Arany János* munkásságát felölelő pályázatokra, valamint az alsósoknak hirdetett könyvtárhasználati levelezős játékokra jelentkeztünk.

Fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai programunk alapelvei, valamint a NAT által támasztott követelmények hatékony forrásközpont meglétét, kialakítását követelik meg az iskoláktól. Ennek érdekében kell a fejlesztési területeit megkeresnünk és a továbblépés útjait kijelölni.

Részlet az iskolaudvarról

Különböző pályázatok megragadásával igyekszünk a beszerzési keretet növelni. 1995-ben e módon 60 ezer Ft-ot fordíthattunk ismeretterjesztő könyvek vásárlására; 1996-ban az Unicef által 50 000 Ft értékű, az oktatásban jól használható könyvcsomagot kaptunk. 1997-ben 40 000 Ft-tal jutalmazta pályázatunkat a Pro Renovanda Cultura Alapítvány.

Ajándékozás útján is jutunk könyvekhez. *Szokoly István* veszprémi antikváriumából többször ajándékozott iskolánknak könyveket, pl. 1997. július 17-én *Nagy László* munkáit, életét tárgyaló dokumentumokat.⁴

Mind az egyéni, mind a csoportos helybenhasználatra van mód. Ez utóbbi formába a szaktanárok által tartott, a könyvtári ismeretszerzésre épített tanóra – pl. földrajz –, napközis foglalkozások, szakkörök találhatóak. Helyet adunk, anyagot biztosítunk rendezvényeknek, pl. iskolai ünnepeknek, nevelési értekezletek, pályázatokra felkészülés stb.⁵

A könyvtárban való eligazodást a könyvtáros segítségével mellett eligazító fel-

Csapó Imréné, az iskola igazgatója

Az állomány alakítása

Kezdő lépésként az állomány ellenőrzését kell elvégeznünk, s ha szükséges, akkor az állomány apasztását is.

Az állományt a tantestület, az iskola vezetés és a diákok jelenlegi és várható szükségleteivel, igényeivel vetjük össze. Az értékelés az állomány tervszerű alakításában támpont.

Feladatunk, hogy a folyóiratokat is a könyvtári állomány részeként kezeljük és a könyvtárban helyezzük el, az évi rendelések során tartalmilag értékes gyermekfolyóiratokra is fizessünk elő. Számítástechnikával foglalkozó folyóirat nem jár, így e téren is szükséges a pótlás.

Az iskolai leltárban szereplő nem hagyományos ismerethordozókat – írásvetítő-transzparansek, diaképek, videokazetták, hanglemezek, hangkazetták, cd-lemezek, cd-rom-ok, térképek – a könyvtári állomány körébe kell vonni: leltárba venni, raktározási kérdéseit megvizsgálni, centralizált elhelyezésüket – az állományvédelmi szempontoknak megfelelően – a könyvtárban megoldani, feltárásukat megkezdeni. Ha ez megvalósul, akkor használatukhoz eszközt kell biztosítani. A jelenlegi feltételek közt videokazetták megtekintésére, hanglemezek, hangkazetták meghallgatására van lehetőség. Tervezni kell olyan av-sarok kialakítását, mely írásvetítővel, diavetítővel, cd-s magnetofonnal, fülhallgatókkal, számítógéppel felszerelt.

Beszerzésekkor a nem hagyományos információhordozók gyarapítását tervezni kell: a tanítás-tanulás folyamatában alkalmazható hangkazetták, cd-s lemezek, videokazetták, cd-rom-ok, számítógépes programok stb. Leltárba vételük után alapvető követelmény a többszemponútú visszakeresés biztosítása.

Célunk a teljes állomány feltárása. Külön katalógus építésével biztosítjuk a nyomtatott és a nem hagyományos információhordozók visszakeresését. Mivel könyvtárunkban a meglévő állományt sokszemponútúan tükröző katalógusrendszer nem áll rendelkezésre, célszerű lenne számítógépes integrált rendszer segítségével feltárni és vissza-

kereshetővé tenni a könyvtár gyűjteményét.

A fejlesztések anyagi vonzatát az iskola éves költségvetésében kell tervezni.

A szolgáltatások tervezése

Ha a megfelelő számítógépes könyvtári rendszert telepíteni tudjuk, akkor a kölcsönzést is ennek segítségével végeznénk.

Egyéni és csoportos helyben használatra jelenleg is van lehetőség. Célszerű fél évre tervezett könyvtári órarendet készíteni, amelyben a könyvtárban tartandó órákat, foglalkozásokat rögzítenénk, hogy az összeütközéseket elkerüljük és a tartalmi, technikai előkészítést megoldjuk.

A könyvtár tevékenységét, a szolgáltatásokat szélesebb körben ismerteti. Ehhez könyvtári tájékoztatók készítése szükséges, melyeket a könyvtár használati rendjével, szabályaival foglalkozó egyéni, csoportos könyvtár bemutató egészít ki. Ha számítógépes hálózathoz kapcsolódunk, akkor az intézmény, illetve a könyvtár home page-át el kell készíteni, s ezen keresztül is tájékoztathatunk.

Új dokumentumaink megismertetését kiállításokkal, ismertető összeállításával, közzétételével – pl. faliújságon, szórólapon, iskolaújságban – tervezzük. Jelenlegi állományunkból a népszerűbb, keresettebb témákhoz

ajánlhatunk irodalmat, illetve e formában hívhatjuk fel a figyelmet különböző anyagokra.

Iskolánkon belül helyi hálózat nincs. Ha kiépítésére sor kerül, akkor a könyvtár legyen a helyi hálózat központja.

Az intézmény 1997 nyarán az MKM által meghirdetett Támogatás a közoktatás számítógépes hálózathoz csatlakozásához – pályázat révén a meglévő 6 db 486-os gép mellé egy alapcsomagot kapott: 1 nagy teljesítményű szerver gépet és a tanulócsoporthoz számához viszonyítva 4 db Pentium számítógépet, valamint internet-csatlakozást.

A külső kapcsolatokat bővítjük, ha a környező települések – Csögle, Tüskevár, Noszlop – iskoláival kapcsolatot tartunk, közös rendezvények révén szolgáltatási rendszerünket megismertetjük, rendelkezésre bocsátjuk.

Kiegészítő jellegű szolgáltatások népszerűsíthetik a könyvtárat: a gyerekek segítségével évfordulókhöz, jeles napokhoz kapcsolódóan kiállítások tervezése; házi könyvtárhasználati versenyek, pályázatok kiírása; országos könyv- és könyvtárhasználati versenyre nevezés, felkészülés; iskolaújságunk, a Fecsegő tartalmi-formai kivitelezésében való tevékeny közreműködés.

A könyvtárhasználat rendszere

Pedagógiai programunk része a könyvtárhasználat. A tantárgyak rendszerében az 5–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tárgyban került integrálásra az informatika műveltségi terület könyvtárhasználat része.⁷ Ezt a következőképpen tervezzük:

Könyvtárhasználat, 5–6. évfolyam

Fejlesztési követelmények a 6. évfolyam végén:

- Tudjon önállóan dokumentumokat keresni az iskolai és közművelődési könyvtár szabadpolcos állományában.
- Tudja értelmezni és felhasználni a raktári jelzetet.
- Tudjon különbséget tenni a nyomtatott dokumentumok között és ismerje fel a tájékozódásban betöltött szerepüket.
- Ismerje a segédkönyvek altípusa-

inak jellemzőit, és tudjon közülük egy-két munkát segítséggel használni. Tanári irányítással tudjon a különböző tájékozódási alaphelyzetekben segédkönyvet választani a feladatok megoldásához.

- Tudjon tájékozódni az állományban a szerzői és cím szerinti betűrendes katalógus segítségével.
- Iskolai feladatai és problémái megoldásához legyen képes tanári irányítással használni a könyvtár tájékoztatási segédeszközeit, és egy-két megadott forrásból információt meríteni.

5. évfolyam összesen: 6 óra

1. Az 1–4. évfolyamon szerzett ismeretek áttekintése, ismétlése.
2. Az iskolai könyvtár állományrészei. (Általános könyvtárhasználati ismeretek.)
3. Raktári rend, szabadpolcos állomány. (Általános könyvtárhasználati ismeretek.)
4. Nyomtatott dokumentumok: a könyv. (Dokumentumismeret.)
5. Nyomtatott dokumentumok: időszaki kiadványok formai, szerkezeti jellemzői. (Dokumentumismeret.)
6. Direkt tájékoztató eszközök: lexikon, szótár, enciklopédia. (A könyvtári tájékozódás segédeszközei.)

6. évfolyam összesen: 6 óra

1. Az 1–5. évfolyamon szerzett ismeretek áttekintése.
2. Nem nyomtatott dokumentumok szerepe az információszerzésben, a használatukhoz szükséges eszközök. (Dokumentumismeret.)
3. Nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumok összehasonlítása. (Dokumentumismeret.)
4. Indirekt tájékoztató eszközök: betűrendes katalógus. (A könyvtári tájékoztatás segédeszközei.)
5. Témák feldolgozása a könyvtári segédeszközök, dokumentumok felhasználásával. (A szellemi munka technikája.)
6. Ismerkedés a közeli városi

könyvtárral. (Általános könyvtárhasználati ismeretek.)

5–6. évfolyam: A szellemi munka technikája

Az 5–6. évfolyam minden könyvtárhasználati óráját átszövi a szellemi munka technikáját felölelő anyagrészt:

- információfeldolgozás, szövegfeldolgozás,
- szépirodalmi és ismeretterjesztő szöveg összehasonlítása, jellegzetességeinek megállapítása azonos témáról szóló művek feldolgozásával,
- a sajtótermékek információs szerepe,
- témakeresés tartalomjegyzék segítségével.

Tudjon egyszerű feladatot megoldani megadott forrás segítségével:

- pontos kérdésmegfogalmazás,
- megadott könyvtári segédeszközök használata,
- adott forrásból ismeretek rögzítése jegyzeteléssel és a forrás megjelölésével,
- a feladat megoldásáról vázlat segítségével írásban vagy szóban beszámolni.

Könyvtárhasználat, 7–8. évfolyam

Fejlesztési követelmények a 8. évfolyam végén:

- Ismerje meg a különböző könyvtártípusokat és tudja azokat megkülönböztetni a használat szempontjából.
- Problémái megoldásához tudja kiválasztani a megfelelő dokumentumtípust.
- Ismerje a kézikönyvtár szerepét a könyvtár szolgáltatási rendszerében és a tájékozódás folyamatában.
- Feladataihoz tudjon a segédkönyvekből és a kézikönyvtár egyéb anyagaiból információkat meríteni.
- Értse meg az ETO felépítését, ismerje meg jelrendszerét és vegye igénybe a tematikus visszakeresést.
- Szerezzen tapasztalatot a szak-katalógus segítségével történő tájékozódásban.

7. évfolyam összesen: 6 óra

1. Az 1–6. évfolyamon szerzett ismeretek áttekintése, a hangsúly az 5–6. évfolyamon van.
2. A könyvtári állomány részei, raktári rendje. (Általános könyvtárhasználati ismeretek.)
3. Könyvtártípusok. (Általános könyvtárhasználati ismeretek.)
4. Dokumentumtípusok és szerepük az ismeretszerzésben, a használatukhoz szükséges eszközök. (Dokumentumismeret.)
5. Időszaki kiadványok használata és használati jelentőségük. Évkönyv. (Dokumentumismeret.)
6. A kézikönyvtár szerepe, használati jellemzői, dokumentumtípusai és használati sajátosságai. (A könyvtári tájékoztatás segéd-eszközei.)

8. évfolyam összesen: 6 óra

1. Az 1–7. évfolyamon szerzett ismeretek áttekintése.
2. A bibliográfia szerepe a tájékoztatásban, csoportosítása. (A könyvtári tájékoztatás segéd-eszközei.)
3. Katalógusok: szak- és tárgyszó. (Tantárgykatalógus.) (A könyvtári tájékoztatás segéd-eszközei.)
4. Információs központok, könyvtárak, adatbankok. (Általános könyvtárhasználati ismeretek.)
5. Közhasznú információs források. (A könyvtári tájékoztatás segéd-eszközei.)

6. Tömegkommunikációs műsorok a könyvtárban. (Dokumentumismeret.)

7–8. évfolyam: A szellemi munka technikája

Valamennyi tanórát áthatja a szellemi munka technikájára vonatkozó tananyag:

- az önálló könyvtári ismeretszerzés főbb lépései, módszerei, a hivatkozás és az idézet felhasználásának etikai, formai követelményei,

- jegyzetelés, cédulázás, vázlat.

Feladataihoz segítséggel tudjon forrásokat választani a tájékoztató segéd-eszközök felhasználásával:

- az anyaggyűjtés lépései:

- problémafelvetés,

- forráskiválasztás,

- forrásfeldolgozás,

- jegyzetelés,

- megadott feladatok megoldásához vezető kérdések megfogalmazása,

- a feladatnak megfelelő forrás kiválasztása segítséggel,

- a kiválasztott forrásban a kérdésekre válaszoló információ megkeresése,

- az információt tartalmazó szövegrész lényegének kiemelése, illetve szóbeli ismertetése.

Az alapozó ismeretek elsajátítását, gyakorlását, készséggé, képességgé válását elérni csak úgy tudjuk, ha más tantárgyak keretében, viszonylatában is hangsúlyt fektetünk a könyvtár, a források használatára, s ezt az adott tantárgy követelményei közt jelezzük.⁸ „Alapvető pedagógiai cél, hogy minden tanulóban alakuljon ki az olvasás, a könyv és könyvtár iránti pozitív attitűd. Váljon számukra mindennapi szükségletté, igénnyé az olvasás öröme... hozó gyönyörűsége. Érezzék a személyre szóló törődést és segítő szándékú beavatkozási olvasmányaik helyes kiválasztásakor.”⁹ Tudatosítani kell, hogy kompenzálásra, tehetséggondozásra, differenciálásra milyen lehetőségekkel lehet élni a könyvtári keretekben. Ehhez a nevelőtestület könyvtárpedagógiai műveltségét, szakmai hozzáértését növelni kell. A nevelők jelentős része mind gyakoriság, mind kedveltség szempontjából a könyvtári foglalkozásokat háttérbe szorítja. Szükség van arra, hogy a könyvtárat közelebb vigyük a nevelőkhöz. Ebben nyújthat segítséget, ha az állományt sokszempontúan feltárjuk, ajánlásokat készítünk adott témakörökhöz, a jelenleg használt, valamint a NAT szellemében készülő tanmenetekben közösen megkeressük azokat a pontokat, ahol hatékony lehet a könyvtárra építő tanítási-tanulási módszer. Az egyéni segítségnyújtáson túl tervezzük helyi továbbképzések tartását pl. Iskolakönyvtárunk a NAT tükrében címmel.¹⁰

A fejlesztések ütemezése az 1998/99-es tanév–2005/2006-os tanév közötti időszakban

1998/99-es tanév

- Az iskolai leltárban nyilvántartott nem hagyományos dokumentumok felmérése.

- diakocka, diafilm

- hanglemez, hangkazetta, cd-lemez

- videókazetta

- számítógépes program, cd-rom

- térkép

Felelős: könyvtáros, igazgató, szaktanárok

- Az iskolai leltárban nyilvántartott nem hagyományos dokumentumok könyvtári állományba vétele.

- diakocka, diafilm

Határidő:

szeptember 30.

október 31.

november 30.

december 31.

január 31.

Határidő:

február 28.

- hanglemez, hangkazetta, cd-lemez

- videókazetta

- számítógépes program, cd-rom

- térkép

Felelős: könyvtáros

- A folyóiratok könyvtári állományba vétele.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros

- Tartalmilag értékes gyermekfolyóiratok és számítástechnikával foglalkozó folyóirat rendelése.

Határidő: szeptember 1. *Felelős:* könyvtáros, szaktanár.

- A behatárolt gyűjtőkör alapján az állomány tervszerű fejlesztése.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.

- Könyvtári tájékoztató készítése az alsó tagozat részére.
Határidő: szeptember 15. *Felelős:* könyvtáros.
- A szerzői és cím szerinti betűrendes katalógus építése,
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- A könyvtár állományában lévő új dokumentumokra folyamatos figyelemfelhívás kiállítások révén, faliújság, iskolaújság segítségével.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros, igazgató.
- A könyv- és könyvtárhasználat átmeneti tanmenetének kidolgozása a 7. évfolyamra, a bevezetéséhez szükséges feltételek megteremtése.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* könyvtáros, igazgató.
- A könyv- és könyvtárhasználati órák bevezetése a 7. évfolyamon; az 1. évfolyam könyv- és könyvtárhasználatának bevezetése.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* könyvtáros, igazgató, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.
- Az 1. évfolyam könyv- és könyvtárhasználati tanmenetének kidolgozása, a bevezetéséhez szükséges feltételek megteremtése.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.
- A könyv- és könyvtárhasználat tanmenetének kidolgozása a 7. évfolyamra.
Határidő: január 31. *Felelős:* könyvtáros
- A könyv- és könyvtárhasználat tanmenetének kidolgozása a 8. évfolyamra.
Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros
- A tantestület könyvtárpedagógiai felkészítése.
  - Az önálló ismeretszerzésre nevelés lehetőségei a különböző információhordozók segítségével c. témakör feldolgozása a szaktanárokkal.
Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet.
Felelős: könyvtáros.
  - Az olvasóvá nevelés témakör feldolgozása a tantestület segítségével.
Határidő: február, nevelőtestületi értekezlet.
Felelős: könyvtáros.
- A pedagógiai szakirodalom külön blokkban történő elhelyezése a könyvtárban.
Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros.
- Könyv- és könyvtárhasználati pályázat indítása az intézmény tanulóinak:

	<i>Határidő:</i>
— a pályázat feltételeinek kialakítása	február 15.
— a pályázat meghirdetése	február 28.
— a pályaművek beadási határideje	március 31.
— a pályaművek értékelése	április 30.

Az 1999/2000-es tanév

- A nem hagyományos információhordozók centralizált elhelyezéséhez az állományvédelmi szempontoknak

megfelelő tárolási mód, hely kialakítása a könyvtárban.

Határidő: január 31. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.

- A nem hagyományos dokumentumok elhelyezése a könyvtárban.

Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros, igazgató.

- A nem hagyományos dokumentumok tanórai kölcsönzésének kidolgozása.

Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros, igazgató.

- A nem hagyományos dokumentumok használatához szükséges eszközök biztosítása: írásvetítő, diavetítő, összecukható gyöngyvászón-felület, cd-s magneton, fülhallgató.

Határidő: június 15. *Felelős:* igazgató.

- Könyv- és könyvtárhasználati órák tartása a 7–8. évfolyamon.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.

- A könyv- és könyvtárhasználat tanmenetének kidolgozása az 5. évfolyamra.

Határidő: január 31. *Felelős:* könyvtáros.

- A könyv- és könyvtárhasználat tanmenetének kidolgozása a 6. évfolyamra.

Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros.

- Az alsós évfolyamok (1–4. évf.) könyv- és könyvtárhasználati rendszerének kidolgozása.

Határidő:

— 2. évfolyam szeptember 1.

— 3. évfolyam március 31.

— 4. évfolyam május 31.

Felelős: könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség

- Az 1. és 2. évfolyam könyv- és könyvtárhasználatának segítése.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.

- A tantestület könyvtárpedagógiai felkészítése.

— A tehetséggondozás és felzárkóztatás a könyvtár nyújtotta lehetőségek alkalmazásával c. témakör feldolgozása a tantestülettel.

Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet.

Felelős: könyvtáros.

- A NAT követelményeihez igazodó tantárgyi tanmenetek megismertetése a 7–8. évfolyamon a szaktanárok segítségével; a könyv- és könyvtárhasználatra építhető témák, anyagok megkeresése:

Határidő:

— magyar nyelv és irodalom szeptember 6.

— osztályfőnöki, technika szeptember 13.

— történelem és állampolgári ismeretek szeptember 20.

— biológia, földrajz szeptember 27.

— ének-zene, rajz, testnevelés október 4.

— idegen nyelv október 11.

— matematika, fizika, kémia október 18.

Felelős: könyvtáros, szaktanárok

- A 7–8. évfolyam szaktárgyi könyv- és könyv-

tárhasználatához a könyvtár állományában lévő információforrások ajánlása:

— magyar nyelv és irodalom	<i>Határidő:</i> november 1.
— osztályfőnöki, technika	november 8.
— történelem és állampolgári ismeretek	november 15.
— biológia, földrajz	november 22.
— ének-zene, rajz, testnevelés	november 29.
— idegen nyelv	december 6.
— matematika, fizika, kémia	december 20.
- A szerzői és cím szerinti betűrendes katalógus építése.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- A könyvtár számítógépesítésének tervezése.
- A megfelelő technikai, anyagi, személyi adottságok felmérése.
- Könyvtári rendszerek megismerése.
- Az iskola és a könyvtár igényeinek felmérése.
- Számítógép telepítése.
- A megfelelő könyvtári integrált rendszer telepítése.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.
- Könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése és lebonyolítása a felsős évfolyamokkal.
Határidő: április 30. *Felelős:* könyvtáros.

A 2000/2001-es tanév

- A nem hagyományos dokumentumok egységes szempontok szerinti feltárásának megkezdése meghatározott sorrend alapján.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- A nem hagyományos dokumentumok sokszempontú visszakereshetővé tétele a tájékoztatás, önálló tájékozódás segítése érdekében.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- Számítógép telepítése.
Határidő: szeptember 30. *Felelős:* igazgató.
- A megfelelő könyvtári integrált rendszer telepítése.
Határidő: október 31. *Felelős:* igazgató.
- A könyvtári állomány nyilvántartásának, feltárásának megkezdése a számítógépes könyvtári integrált rendszer segítségével meghatározott sorrend szerint:
- Nyomtatott dokumentumok:
- pedagógiai szakirodalom,
  - ismeretterjesztő művek,
  - kötelező és ajánlott olvasmányok,
  - szépirodalom.
- Határidő:* folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.
- A tantestület könyvtárpedagógiai felkészítése.
- A NAT követelményeihez igazodó tantárgyi tanmenetek megismertetése az 5–6. évfolyamon a szaktanárok segítségével; a könyv- és könyvtárra építhető témák, anyagok kijelölése:

— magyar nyelv és irodalom	<i>Határidő:</i> október 4,
— osztályfőnöki, technika	október 11.
— történelem és állampolgári ismeretek	október 18.
— biológia, földrajz, környezetismeret	október 25.
— ének-zene, rajz, testnevelés	november 1.
— idegen nyelv	november 8.
— matematika, fizika	november 15.

Felelős: könyvtáros, szaktanárok

- Az 5–6. évfolyam szaktárgyi könyv- és könyvtárhasználatához a könyvtár állományában lévő információforrások ajánlása:

— magyar nyelv és irodalom	<i>Határidő:</i> december 6.
— osztályfőnöki, technika	december 21.
— történelem és állampolgári ismeretek	január 11.
— biológia, földrajz, környezetismeret	január 25.
— ének-zene, rajz, testnevelés	február 8.
— idegen nyelv	február 15.
— matematika, fizika	február 22.

Felelős: könyvtáros

- A Differenciált munka a könyvtárban c. témakör feldolgozása.
Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet.
Felelős: könyvtáros.
- Az Egyéni és csoportos tevékenységek a könyvtárban c. témakör feldolgozása.
Határidő: február, nevelőtestületi értekezlet.
- Az 1–3. évfolyam könyv- és könyvtárhasználatához segédanyag összeállítása.
Határidő: szeptember 30. *Felelős:* könyvtáros.
- Könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése, lebonyolítása az alsó tagozatban.
Határidő: december 1. *Felelős:* könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.
- Tanórán kívüli foglalkozások tervezése napközis foglalkozások, szakkörök keretében a könyvtárban.
Határidő: február 28. *Felelős:* könyvtáros, napközis nevelők, szakkörvezetők.
- Bekapcsolódás az iskolaújság tartalmi, formai kivitelezésébe.
Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros, újság szerkesztői.
- Könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése, lebonyolítása a felső tagozatban.
Határidő: április 30. *Felelős:* könyvtáros.
- Internet kapcsolódási pont elhelyezésének tervezése a könyvtárban.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.

A 2001/2002-es tanév

- A 4. évfolyam könyv- és könyvtárhasználati óráinak bevezetése, a feltételek biztosítása.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.
- Internet kapcsolódási pont feltételeinek kialakítása.
Határidő: január 31. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.
- A világhálózat használatának biztosítása az intézmény tanulói, dolgozói számára.
Határidő: június 15. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.
- Az állomány folyamatos, tervszerű gyarapítása és feltárása.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- Szakkörök, napközis foglalkozások témáihoz ajánló jegyzékek összeállítása a könyvtár állományából.
Határidő: november 30. *Felelős:* könyvtáros.
- Házi könyv- és könyvtárhasználati versenyek szervezése, lebonyolítása:
  - alsó tagozat
Határidő: december 15. *Felelős:* könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.
  - felső tagozat
Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros.
- Könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése, lebonyolítása a környező települések iskoláival (Tüskevár, Csögle, Noszlop).
Határidő: május 31. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.
- A tantestület könyvtárpedagógiai képzése.
Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet; február, nevelőtestületi értekezlet. *Felelős:* könyvtáros.
- A könyvtár tevékenységének értékelése az 1997/98-as tanév és a 2001/2002-es tanév közti időszakra vonatkozóan.
Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros, igazgató.

A 2002/2003-as tanév

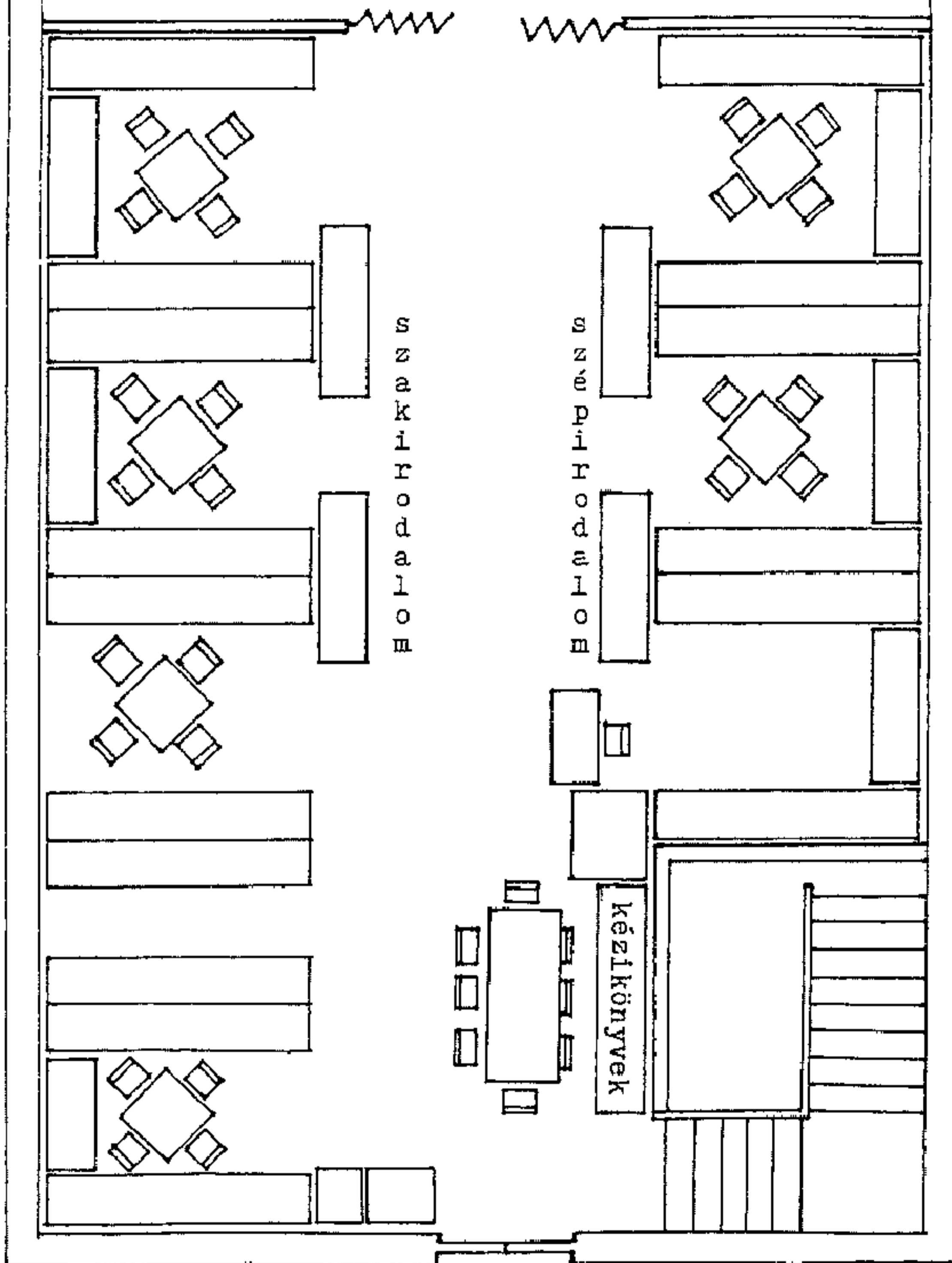
- Az 5. évfolyam könyv- és könyvtárhasználatának bevezetése, feltételrendszerének biztosítása.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.
- A könyvtár tevékenységének értékelése alapján az eddigi cél- és feladatrendszer, szolgáltatások, gyűjtőkör áttekintése, korrigálása, új utak keresése.
Határidő: szeptember 15. *Felelős:* könyvtáros, igazgató.
- Av-sarok kialakításának tervezése:
  - tárgyi, eszközi,
  - anyagi,
  - helyigény felmérése.
Határidő: december 31. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.

- Av-sarok kivitelezése.
Határidő: június 15.
- Az állomány tervszerű gyarapítása.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- Az internet használatának biztosítása.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- A hagyományos dokumentumok számítógépes feltárásának befejezése.
Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros.
- A nem hagyományos dokumentumok számítógépes feltárásának tervezése.
Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros.
- Számítógépes kölcsönzés tervezése.
Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros.
- Helyi könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése, lebonyolítása:
  - alsó tagozat
Határidő: december 15. *Felelős:* könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.
  - felső tagozat
Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros.
- Körzeti könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése, lebonyolítása.
Határidő: május 31. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.
- A tantestület könyv- és könyvtárhasználati képzése.
Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet; február, nevelőtestületi értekezlet. *Felelős:* könyvtáros.

A 2003/2004-es tanév

- A 6. évfolyam könyv- és könyvtárhasználatának bevezetése, feltételrendszerének biztosítása.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.
- A könyv- és könyvtárhasználat tantárgyi alkalmazásának folyamatos segítése az 1–8. évfolyamban.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.
- A nem hagyományos dokumentumok számítógépes feltárásának megkezdése.
Határidő: szeptember 1. *Felelős:* könyvtáros.
- Internet-használat biztosítása.
Határidő: folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.
- Az iskola és az iskolai könyvtár honlapjának tervezése.
Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros, számítástechnika tanár.
- Számítógépes kölcsönzés bevezetése.
Határidő: január 31. *Felelős:* könyvtáros.
- A tantestület könyvtárpedagógiai képzése.
Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet; február, nevelőtestületi értekezlet. *Felelős:* könyvtáros.
- Könyv- és könyvtárhasználati verseny szervezése, lebonyolítása:
  - alsó tagozat
Határidő: december 15. *Felelős:* könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség.

helytörténeti gyűjtemény

A könyvtár alaprajza

— felső tagozat

Határidő: március 31. *Felelős:* könyvtáros

- Nevezés és felkészülés az országos könyv- és könyvtárhasználati versenyre.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* könyvtáros.

- Iskolai évkönyv tervezése, anyaggyűjtés, szerkesztés.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.

A 2004/2005-ös tanév

- A nem hagyományos dokumentumok feltárásának befejezése.

Határidő: június 15. *Felelős:* könyvtáros.

- Az iskola és az iskolai könyvtár honlapjának elkészítése.

Határidő: január 31. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.

- Az intézményen belüli helyi hálózat rendszerének tervezése, melynek központja a könyvtár lesz.

Határidő: június 15. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár.

- A tantestület könyvtárpedagógiai képzése.

Határidő: november, nevelőtestületi értekezlet; február, nevelőtestületi értekezlet. *Felelős:* könyvtáros.

- A szaktárgyi könyv- és könyvtárhasználathoz készült ajánló jegyzékek átvizsgálása, javítása, kiegészítése:

— alsó tagozat

Határidő: január 31. *Felelős:* könyvtáros, alsó tagozatos tanítói munkaközösség

— felső tagozat

Határidő:

— osztályfőnöki, technika

február 22.

március 8.

- történelem és állampolgári ismeretek

március 22.

- környezetismeret, biológia, földrajz

április 12.

- ének-zene, rajz, testnevelés

április 26.

- idegen nyelv

május 10.

- matematika, fizika, kémia

május 31.

Felelős: könyvtáros, szaktanárok

- Az intézményen kívüli kapcsolatok ápolása, bővítése.

Határidő: folyamatos. *Felelős:* igazgató, könyvtáros.

A 2005/2006-os tanév

- Az intézményen belüli könyvtári központú helyi hálózat létrehozása.

Határidő: június 15. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár

- A helyi hálózat használatának tervezése.

Határidő: június 15. *Felelős:* igazgató, könyvtáros, számítástechnika tanár

- A népszerű, keresettebb témák ajánló irodalomjegyzékének összeállítása a saját állomány alapján.

Határidő: január 31. *Felelős:* könyvtáros

- Az intézmény, a könyvtárhasználók igényeinek, elvárásainak, szükségleteinek felmérése.

Határidő: október 31.

- A felmérés értékelése.

Határidő: november 30.

- Az értékelés és a könyvtári tevékenységek összevetése, a leszűrt tapasztalatok alapján a könyvtár eddigi cél- és feladatrendszerének, tevékenységének áttekintése, az új teendők kijelölése.

Határidő: január 31. *Felelős:* könyvtáros

Az iskolai könyvtár adatai (1997. december 31.)

Alapterület: 90 m²

Területi terhelés: 117,3 kötet/m²

A beiratkozott olvasók száma: 173 fő (150 diák, 23 felnőtt)

Olvasóelérhetőség: 61,05 kötet/olvasó

Férőhely: 0,52 m²/fő

Az üléshelyek száma: 30

A forgási sebesség: 0,63%

Az olvasói érdeklődés: 3,82 kötet/fő

A látogatók száma: 2190 fő – ebből 19,26% (422 fő) kölcsönzött

Forgalmi tétel: 0,63

Látogatásgyakoriság: 12,65 látogatók/beiratkozott olvasók

Nyitva tartás: Hétfő: 12.45–14.15

Kedd: 13.30–14.15

Szerda: 12.45–14.15

Csütörtök: 12.45–17.00

Péntek: 12.45–13.30

Cím: 8492 Kerta, Kossuth u. 6.

Tel.: 88/229-010

JEGYZETEK

1. Csapó Imrénével 1997. szeptember 29-én a kertai általános iskolában folytatott beszélgetés alapján. *Csapó Imréné* az iskola igazgatója.
2. *Celler Zsuzsa*: A korszerű iskolai könyvtár: részlet. = Könyvtárhasználat, 1996. 2. sz. 4. p.
3. *Gaál Sándorral* 1997. szeptember 1-jén folytatott beszélgetés alapján. *Gaál Sándor* Kerta község polgármestere.

4. *Szabóné Réthy Katalinnal* folytatott beszélgetés alapján. *Szabóné Réthy Katalin* a kertai általános iskola biológia-földrajz szakos tanárnője és az iskai Nagy László Emlékház Alapítvány kuratóriumának tagja volt.
5. Az iskola könyvtárának munkanaplója az 1996/97-es tanévre. Kézirat.
6. Ld. az 1. sz. jegyzetet.
7. A kertai általános iskola pedagógiai programja 1997. 7. p. Kézirat.
8. *Dán Krisztina*: A NAT könyv-

- tárpedagógiai esélyei, lehetőségei a helyi tantervekben. = Könyvtárhasználat, 1996. 2. sz. 32–34. p.
9. *Homor Tivadar*: Könyvtárpedagógia a helyi tantervben: A könyvtárhasználati követelményrendszer tervezésének szempontjai. = Iskolkultúra, 1995. 22. sz. 59. p.
10. A kertai általános iskola osztályfőnöki munkaközösségének munkaterve az 1997/98-as tanévre. 1. p. Kézirat.

Könyvtárhasználati ismeretek és bemutató óra a NAT szellemében

SZLÁVIK JÁNOSNÉ

A Pest Megyei Pedagógiai Szolgáltató Intézet (PEPSZI) által szervezett alsó tagozatos regionális továbbképzés keretében kértek fel arra, hogy könyvtárhasználati bemutató órát tartsak munkahelyemen, a gödöllői Erkel Ferenc Általános Iskolában a 4. a osztályos tanulókkal. Ezzel az osztállyal második éve foglalkozom rendszeresen, így lehetőségem volt bemutatni a részt vevő kollégáknak, hogy milyen ismeretanyag birtokában és milyen szinten vannak a gyerekek, ha rendszeresen tanulnak könyvtári ismereteket.

Az órát videofelvételen rögzítették és ez a PEPSZI könyvtárában megtekinthető. A bemutató órát konzultáció, majd előadás követte, melyek teljes szövegét a következő oldalakon olvashatják.

Bemutató óránk hagyományos szerkezetű könyvtárhasználati óra volt, amelyen arra láthattunk példát, az alsó tagozatban milyen mélységig kell megismertetni a fogalmakat és ehhez milyen játékos módszerek állnak rendelkezésünkre.

A könyvtárhasználati órák célja eddig is az volt, hogy az ott tanultakat a gyerekek alkalmazni tudják ne csak olvasásórán, hanem bármely tantárgy keretében. Ez sajnos nem mindig sikerült, hiszen kevés óraszám állt rendelkezésünkre, a tanmenetbe nem volt heti rendszerességgel beillesztve.

A NAT a könyvtárat az információfeldolgozás eszközének tekinti; tantárgyköziségét is előírja, a könyvtárhasználat pedig kialakítandó képességként szerepel benne. Így valóban elérhetjük majd, hogy a könyvtár része legyen a tanulásnak. Ehhez azonban a tanítási-tanulási folyamat korszerűsítésére van szükség. Ez egyik oldalról tananyagsökkentést, másik oldalról az önálló gondolkodást, az alkotó szellemi munkát jelenti. Ehhez kell kidolgoznunk új didaktikai módszereket, meg kell szereznünk alapvető technikai, számítástechnikai ismereteket, mert a gyerekeket már alsó tagozatban meg kell tanítanunk az információforrások használatára. A könyveknek didaktikai szerepet is kell kapniuk, vagyis jelen kell lenniük a tanítási órán, rendszeresen használtatnunk kell a gyerekekkel.

Fejleszténünk kell a problémamegoldó gondolkodást is. Minél több problémahelyzetet kell teremtenünk az órákon, amikbe az osztály majd részben tanítói segítséggel, részben a könyvekkel, de önállóan fog megoldani. Az így kapott ismereteket beépítik a problémamegoldás folyamatába.

Látjuk tehát, hogy az új szemlélet következtében új feladatok várnak ránk: olyan tanítási technológiát kell kidolgoznunk, melyben túlsúlyba kerül a tanulók önálló munkája. Munkánk középpontjában a képességek kialakítása, az alkotó gondolkodás tervszerű és tudatos fejlesztése állnak majd. Ehhez a munkához a legoptimálisabb szintér a könyvtár lesz. Itt végezhetünk új anyag feldolgozását, frontális és csoportmunkát, de lehetnek egyedi feladatok; tarthatunk készségfejlesztő vagy ismétlő-rendszerező, összefoglaló órát.

A könyvtárhasználati szokások megváltozása

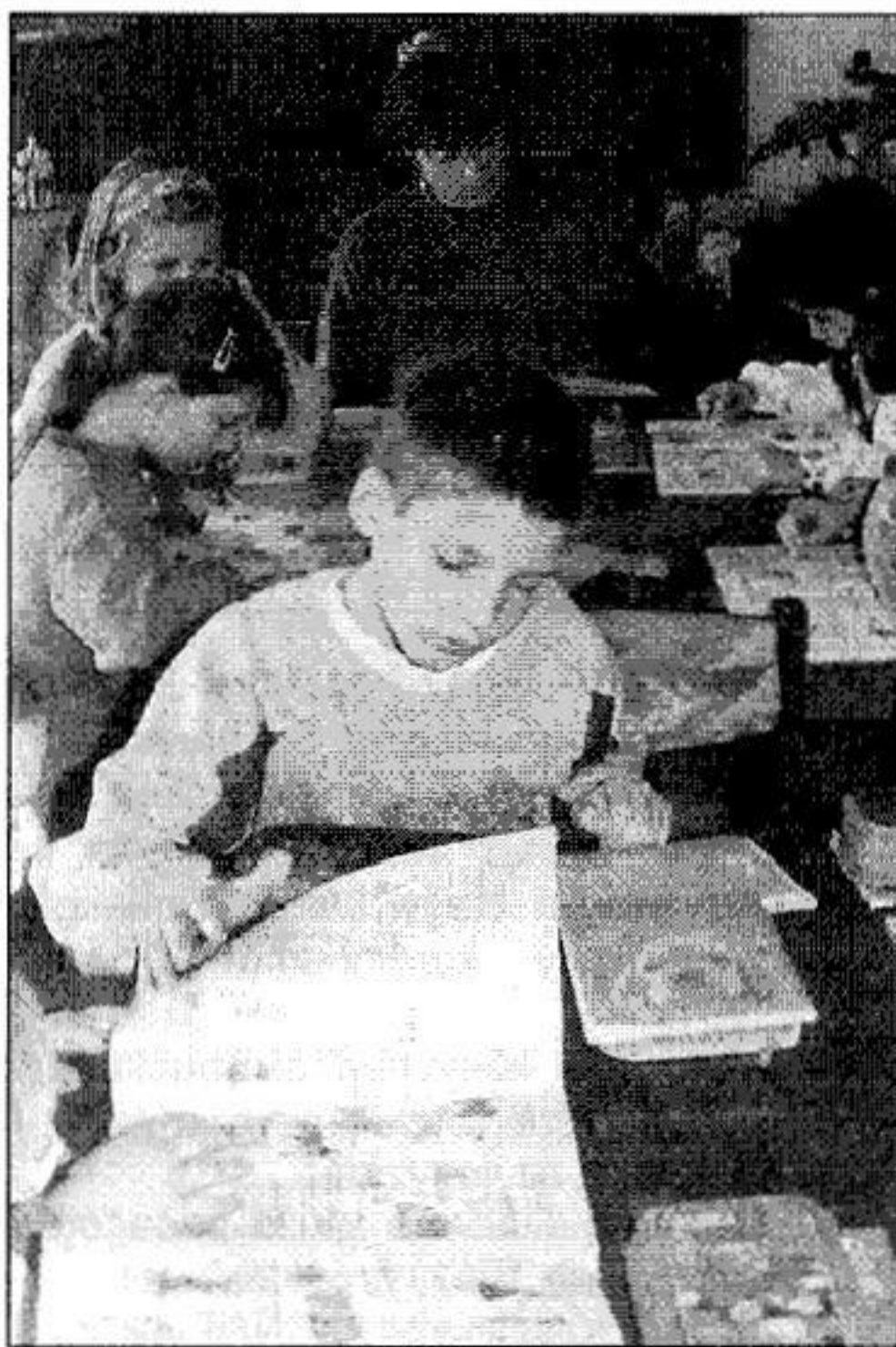
A Nemzeti alaptanterv bevezetésével a könyv- és könyvtárhasználati ismeretek megalapozására az informatika műveltségi blokk keretében kerül sor. „A korszerű iskolarendszerben az iskola forrásközponttá válik... A könyvtár használata minden ismeretterületen nélkülözhetetlen, hiszen informatikai szolgáltatásai az iskolai tevékenység egészére irányulnak. Használatának technikáját, módszereit – az önálló ismeretszerzés érdekében – minden tanulónak el kell sajátítania.”

Általános követelményként fogalmazódik meg, hogy a tanuló rendszeresen használja az iskolai könyvtárat és igényelje szolgáltatásait, fokozatosan fejlődjenek ki könyvtárhasználói szokásai. Az iskolai és mindennapi problémahelyzeteknek megfelelően tudja kiválasztani a tájékoztató segédleteket, és legyen képes információkat, információhordozókat keresni belőlük. Rendszeres könyvtári munkával

fejlődjenek hatékony tanulási módszerei, önművelési szokásai, váljon igényévé a könyvtárhasználat.

Láthatjuk, hogy a fogalmak megtanulásának és gyakorlásának helye a könyvtár, megvalósítási területe azonban az összes tantárgy. A közös követelmény a kerestantervekben jelenik meg, mely szerint egy minimális információszerzési képességet minden gyerekben ki kell alakítanunk. (Adatgyűjtés, szövegértelmezés, jegyzetelés, lényegkiemelés.) Ez azonban összefügg az olvasási szokások, képességek fejlesztésével.

A könyvtár használatát befolyásolja az olvasás szeretete. Akinek nincsenek olvasási problémái, az szívesen jön könyvtárba. A nehezen olvasó gyereket viszont a könyvtáros is segítheti egyrészt azzal, hogy hívogató-csábító hely-

lyé varázsolja a könyvtárat, másrészt pedig egyéni könyvajánlással.

A NAT szerint a teljes alsós tanításban nagyon fontos feladat az olvasóvá nevelés. Mindnyájan tudjuk, fejlődik az olvasás képessége, vele párhuzamosan fejlődik a lényegkiemelő képesség, a szöveg megértés és az értelmezés is. Jó lenne, ha az ismeretcentrikus tanítás helyét átvenné az olvasáscentrikus tanítás.

A könyvtár használata tehát részévé válik a tanulásnak. Ezért nagyon fontos, hogy az iskolai könyvtár és a gyerekek kapcsolata minél intenzívebbé váljon. Mivel kisgyermekkorban először emocionális kapcsolat alakul ki mindennel, így különösen fontos, hogy a könyvtár szép, színes legyen, képek és játékok tegyék barátságosabbá (esetleg akvárium és sok növény). Legyen rend és nyugalom a könyvtárban, ugyanakkor oldott légkör is.

A könyvtárnak jelentős az attitűd formálásában és az alapvető elemi ismeretek, készségek, képességek kialakításában, pl.:

- nyitottság más könyvtárak, a világ felé,
- az olvasás megszerettetése,
- legyen érték a könyv a gyerek számára,
- eszközként használja az olvasást,
- szerezzon élményeket olvasás közben,
- szerezzze meg az elemi könyvtári ismereteket.

Ezért is szükséges, hogy a kollégák egyre több órát tartsanak az iskolai könyvtárban és használják az ott lévő könyveket. (Az a megoldás is jó, ha a gyerekek a több példányos könyveket a tanteremben órán használják.)

Fontos a tanító és a könyvtárostánár közötti szoros együttműködés. A tanítóknak is szert kell tenniük bizonyos alapvető könyvtári ismeretekre, a könyvtárosnak pedig jól kell ismernie a gyerekek értelmi szintjét; hogyan kérdez a tanítójuk, hogyan dolgoztatja fel a szöveget stb. Ezeket leginkább óralátogatással ismerheti meg.

Sajnos ma még nagyon kevés helyen van a könyvtári óra tantervbe illesztve, munkafüzetet sem használnak, ezért nehéz a tanultak rögzítése, számonkérése.

Mindenképpen szükséges, hogy a jelenleg kapható könyvtári munkafüzetek közül kiválasszuk azt, amelyikkel legjobban tudunk dolgoztatni.

Az iskolai könyvtár mint forrásközpont

A NAT követelményrendszerének megfelelően nem csak a szemléletnek és a könyvtárhasználati szokásoknak, hanem magának a könyvtárnak is meg kell változnia. Eddig is kívánatos volt, hogy minél jobb kézikönyvekkel szereljünk fel a könyvtárakat és vonzóvá tegyük használatát a gyerekek számára. Ma már azonban – az információrobbanás következtében – megváltozik a gyűjtendő dokumentumok köre: a könyv, a folyóirat, a hanglemez és magnókazetta, valamint a videó mellé belép a cd, cd-rom és természetesen az a hardver-hálózat is, mely ezek működtetéséhez szükséges. Meg

kell teremteni a korszerű eszközhátteret is (minél korszerűbbet, hiszen a gyerekek úgyszólván egy lépéssel előttünk járnak majd). A használatukat is meg kell tanulni tanítóknak, könyvtárosoknak egyaránt, mert ezeket alkalmazni kell a tanítás során.

Mivel a NAT az információs szolgáltatás alapjának tekinti az iskolai könyvtárat, ezért megváltozik annak belső képe is. Az eddigi köleszövő – helybenolvasó funkció helyett a könyvtár forrásközpont lesz, ahonnan a gyerekek a különféle hálózatok használatával bárhova eljuthatnak, ld. internet. (Ezzel párhuzamosan meg kell őket tanítani arra is, hogy a sok információból ki tudják válogatni a számukra hasznosat.)

Belép egy új fogalom: a virtuális könyvtár fogalma. Ez elképzelt könyvtárat jelent, vagyis, hogy fizikai valóságában nincs ott az a sok dokumentum, amiből számítógép segítségével az adatokat nyeri. A hagyományos és a virtuális könyvtár összevonásából kell kialakítani a forrásközpontot. Ennek természetesen a hagyományos mellett újfajta feladatai is lesznek: az oktatómunka kiszolgálásán, az olvasóvá nevelésen és motiváción, az információs szolgáltatáson túl szellemi központtá kell válnia; állomás lesz az információs sztrádán és kijárat a világba az internet segítségével. Ehhez jól felszerelt és jól működő hagyományos könyvtárakra van szükség és arra, hogy ezek által az összes lehetőséget kihasználjuk: minél több könyvtárhasználati óra és minél több szakóra legyen a könyvtárban. Így a későbbiek során nem okoz majd gondot a forrásközpont kialakítása, amelynek emellett, hogy médiatár és információt szolgáltat, még két nagyon fontos funkciója lesz: szolgálni a szabadidő hasznos eltöltését és esetenként szociális védőhálóként működik.

Ahhoz, hogy mindezeket így megvalósíthassuk, igen komoly felkészülésre, nagyfokú empátiára és együttműködésre van szükség a tanítók és a könyvtárosok részéről egyaránt.

Irodalom

- Nemzeti Alaptanterv
- Tájékoztatók a NAT műveltségterületeiről – Informatika (NAT-tan) Korona K., 1996; Alsó tagozat (NAT-tan) Korona K., 1996.
- *Katsányi-Könyves-Tóth*: Fölfedezem a könyvtárat. NPI, 1973.
- *Czene Gyuláné*: A könyv és világa. Salgótarján: Petőfi Általános Iskola, 1996.
- *Könyves-Tóth-Gaál*: Keresd a könyvtárban (Bölcs bagoly sorozat) Móra K., 1982.
- Könyvtári kalauz. Szolnok Megyei Könyvtár, 1992.
- *Sándor Gertrúd*: Könyves füzet. (Segédeszköz és feladatgyűjtemény a könyvhasználat gyakorlásához 2–8. o. számára) K
- orona K., 1994. (PSZM Projekt)
- *Huga Ibolya*: Könyv- és könyvtárhasználati munkafüzet 1–2. o. és 3–4. o. számára. Dinasztia K., 1996.
- Órák a könyvtárban. NPI, 1974.
- *Könyves-Tóth Lilla*: A könyv és a könyvtár az oktatási

folyamat korszerűsítésében=Pedagógiai Szemle, 1976. 7. sz.

Könyvtárhasználati bemutató óra az Erkel Ferenc Általános Iskola 4. a osztályában

Bevezetés, köszöntés

A mai bemutató órán azokat az ismereteket elevenítjük fel először villámkérdésszerűen, amiket már a 2. és a 3. osztályban tanultatok.

A könyvtár fogalma

Kérdések: Mi a könyvtár? Miket tárolnak a könyvtárakban? Milyen dokumentumokat ismerünk? Miben hasonlít és miben különbözik egymástól a könyvesbolt és a könyvtár? A könyvtárnak a tároláson kívül milyen szolgáltatásai vannak még? Mindent ki lehet kölcsönözni? Mit jelent a piros csík a könyveken?

Válaszok: A könyvtár olyan helyiség, ahol dokumentumokat tárolnak. Hagyományos dokumentumok: könyv, folyóirat. Nem hagyományos dokumentumok (audiovizuális): videokazetta, hanglemezzel, cd, cd-rom, floppy. A könyvesbolthoz hasonlít abban, hogy mindkét helyen dokumentumokat tárolnak és különbözik abban, hogy a könyvtárban nem lehet ezeket megvásárolni.

— A könyvtár egyéb szolgáltatásai: kölcsönzés és helybenolvasás.

— A kézikönyveket csak rövid időre lehet kikölcsönözni, ezt jelzi a nevük is. Piros csíkkal jelöljük ezeket.

Beiratkozás, kölcsönzés

Kérdések: Hogyan lehetünk tagjai az iskolai és a városi gyermekkönyvtárnak? Meddig lehet nálunk a kikölcsönzött könyv? Hány könyvet lehet egyszerre kölcsönözni?

Válaszok: Akkor leszünk tagjai egy könyvtárnak, ha beiratkozunk. Az olvasójegyünkkel kölcsönözhetünk. Az iskolai könyvtárba ingyenes a beiratkozás, a városiba térítéses.

— Nálunk a kölcsönzési idő 2 hét, max. 4 db könyvet lehet egyszerre elvinni.

Raktári rend

Ebben a tanévben már a könyvek csoportosításáról is tanultunk, valamint arról, hogyan helyezzük el a polcokon a különböző könyveket.

Kérdések: Hány nagy csoportra oszthatjuk a könyvtárban a könyveket? (Három: szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom és a kézikönyvek.)

Szépirodalom: — Mik tartoznak ebbe a csoportba?

— Milyen sorrendbe soroljuk a polcon a szépirodalmi könyveket?

— Mivel jelezzük ezt a könyveken? Mi a Cutter-szám? (Ejtése: katter.)

— Külföldi neveknél mire kell vigyázni?

— A címek besorolásánál mit nem veszünk figyelembe?

Ismeretterjesztő irodalom:

— Mi szerint válogatjuk további csoportokba ezeket a könyveket?

— Hány csoportot (főosztályt) tudunk képezni?

— Hogyan jelezzük ezt a könyveken?

— Mik az ETO-számok?

— Mit mutat meg a raktári jelzet?

Kézikönyvek: — Mik tartoznak ide?

— Miért nevezzük így ezeket a könyveket?

Válaszok: — A szépirodalomhoz tartoznak a mesék, versek, regények, melyek a polcokon abc-sorrendben találhatóak: általában az írók, néha a címek betűrendjében, pl. versgyűjtemények. A polcon való helyüket a Cutter-szám jelöli, mely az író nevének vagy a könyv címének kezdőbetűjére utal. Külföldi neveknél vigyázni kell arra, hogy a keresztnév van elől. A címeknél nem számít a sor eleji „a, az”.

— Az ismeretterjesztő könyveket témájuk szerint válogatjuk szét 9 kisebb csoportba (főosztályba). A raktári jelzet megmutatja, hol van a könyv helye a polcon. Az ETO-számok a témát jelölik.

— A kézikönyvekhez tartoznak a lexikonok, szótárak, enciklopédiák. Nevüket onnan kapták, hogy mindig kéznél kell lenniük és csak rövid időre kölcsönözhetőek.

Raktári jelzet

Megállapítottuk tehát, hogy a könyvtárban a könyvek raktári rendben vannak elhelyezve. A szépirodalmi könyveknél a Cutter-szám, az ismeretterjesztő könyveknél az ETO-számok mutatják meg, hol van a polcokon a könyvek helye. Lássunk néhány feladatot erre és az előző témakörökre is. **Nyissátok ki a munkafüzetet!**

Első feladatunk betűrendbe sorolás lesz. Állítsd ábécérendbe a következő neveket és címeket!

Fekete István	Fazekas Mihály	A farkasok
4	2	1
Frakk, a macskák réme		Fehérlófia
5		3

A következő írók neve mind M betűvel kezdődik. Ilyenkor a nevek további (második, harmadik) betűit kell figye-

lembe venni. Számozással jelöld, milyen sorrendben talá-
lod meg nevüket a polcon!

Mikszáth Kálmán

1

Móricz Virág

3

Móricz Zsigmond

4

Móra Ferenc

2

Húzd alá az alábbi írók családnevét!

Ingrid Sjöstrand, Jakob Grimm, Wilhelm Grimm, Hans
Christian Andersen, Alexander Milne, Jonathan Swift, Erich
Kästner, Karl May

A raktári jelzeteket fogjuk gyakorolni a következő feladat-
tal. Válogassátok szét a szépirodalmi könyvek és az ismer-
etterjesztő könyvek raktári jelzeteit!

szépirodalmi könyvek: H 10, B 60, C 80, Z 85

ismeretterjesztő könyvek: 370 P 25, 720 B 45, 700 A 10,
894 A 25, 943.9 M 14

370			720	700		894		943,9
P 25	H 10	B 60	B 45	A 10	C 80	A 25	Z 85	M 14

Keresd a párját! Kösd össze a megadott címeket a hoz-
zájuk tartozó raktári jelzetekkel! Segítségül használhatod
a Bölcs baglyot!

1. A 25	Tarnowsky: Múmiák	9
2. 530 S 92	Gárdonyi Géza: Egri csillagok	6
3. 591 T 43	Az időjárás	8
4. J. 68	Stockley: Képes Usborne enciklopédia	2
	Fizika, kémia, biológia	
5. G 35	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10
6. G 25	Ady Endre összes költeményei	1
7. 030 K 37	Tengeri állatok	3
8. 551 I 13	Képes diáksztár	7
9. 930 T 31	Jókai Mór: Az aranyember	4
10. M 79	Cooper: Vadölő	11
11. C 27	Gelléri A. E.: Matyika	5

A szakrend főcsoportjai

0 Általános művek

1 Filozófia

Lélektan

2 Vallás

Mitológia

3 Társadalomtudományok

Politika, Gazdaság, Jog, Társadalmi mozgalmak, Ne-
velés, Néprajz

5 Természettudományok

Környezetvédelem, Matematika, Csillagászat, Fizika,
Kémia, Földtan, Biológia, Növénytan, Állattan

6 Alkalmazott tudományok

Egészségügy, Technika, Mezőgazdaság, Háztartás,
Iparágak, Számítástechnika, Barkácsolás

7 Művészet

Építészet, Szobrászat, Festészet, Fényképezés, Zene,
Film, Színház, Tánc, Játék, Sport

8 Nyelvtudomány, Irodalomtudomány

9 Földrajz, Történelem

Kézikönyvek

Az előbb már megismerkedtünk a kézikönyvek fajtái-
val. Nézzük meg, mi a különbség közöttük!

Kérdések: — A lexikonban az ismeretanyag hogyan
van elrendezve? Mi a címszó, a szócikk
és a hasáb? Mi az élőfej és hogyan segít
a keresésben? Mi a tilde jel ~ szerepe?
Mi az utalás és milyen jelölései vannak?

— Hogyan tudunk eligazodni az enciklopé-
diában? Mi a különbség a tartalomjegy-
zék és a mutató között? A szótárakban a
szócikken belül gyakran több kis szám is
szerepel a magyarázatoknál. Mi ezeknek
a szerepe?

Válaszok: — A *lexikonban* az ismeretanyag 2 hasáb-
ban található. A szócikkek a címszavak
betűrendjében követik egymást. A szó
magyarázata a szócikk. Az élőfej a lap
felső részén a margó fölött levő szavak
neve. Megmutatja, hogy milyen címsza-
vak találhatóak azon az oldalon. A szó-
cikkben nem ismétlik meg a címszót, ha-
nem a tilde jellel helyettesítik. Az utalás
az értelmezéshez további címszavakra
utal. Jelölései: *dőlt betűs* vagy *vastag be-
tűs írásmód*, „ld”, „lásd” vagy csak egy
nyíl →.

— Az *enciklopédiában* az anyag elrendezé-
se nem betűrendes, hanem tematikus. A
tartalomjegyzék és a mutató segít benne
elgazodni. Csak a mutató betűrendes, a
tartalomjegyzék a fejezetekre utal.

— A *szótárak* általában szintén kéthasábos
elrendezésűek. Vannak magyarázó, értel-
mező, helyesírási és kétnyelvű szótárak.
Az egyes szavaknak több értelmezése is
lehet, ezt jelölik számokkal a szócikkben.
Nagyon sok jelet és rövidítést használ-
nak, ezek feloldását a könyv elején vagy
végén találjuk.

Most gyakorolni fogjuk a lexikonból, szótárból való
keresést! Vegyétek elő az Ablak Zsiráf Gyermeklexikont
és keressétek meg a mandula címszót! Olvassátok el ma-
gatokban a szócikket és keressétek meg a mandula cím-
szót! Olvassátok el magatokban a szócikket és keressétek
meg, hova utal? Hányszor szerepel a lexikonban ez a
szó? (Kétszer.) Miért? (Mert két jelentése van.) Mi az első
címszó jelentése? (A torkunkban levő szerv.) Melyik jelen-

tésben van utalás a marcipán címszóra? (A másodikban, a gyümölcsnél.)

Közben néhány tanulónak kiosztom a Magyar értelmező kéziszótárt. **Ti a következő szavakat keressétek meg:** beretva, lábos, mért. **Milyen utalást találtok a keresett szónál?** (Borotva, lábas, miért. Régiesszavak.)

Végezetül pedig játszani fogunk. Megkérlek 3 gyereket, jöjjen ki az asztalhoz. Lefelé fordítva 3 kártyát láttok, válasszatok belőle. (Lexikon, enciklopédia, szótár.) **Három meghatározást fogtok hallani, válasszatok ki, melyik illik rátk?**

Szótár: A nyelv szókincsét vagy ennek egy részét tartalmazó, betűrendbe sorolt jegyzék. Lehet egynyelvű, melynek célja egy ismeretkör szavainak jobb megismerése, és kétnyelvű, melyek idegen nyelven tanulását szolgálják.

Lexikon: Külön címszavak alatt, szócikkekben magyarázza a fogalmakat, melyeket betűrendben lehet megtalálni. Magyarázatai röviddek, tömörek.

Enciklopédia: Valamely tudománynak vagy tárgykörnek legfontosabb ismereteit összefoglalva leíró mű.

Most nyissátok ki a munkafüzetet és írjátok az idézetek mellé, hogy melyik kézikönyvre vonatkoznak. A lexikont L, az enciklopédiát E és a szótárt Sz betű jelezze!

Orczy, Orczyval: elv. Or-czy
SZ

A beszéd képessége az egyik olyan tulajdonság, ami megkülönbözteti az embert az állatoktól. Néhány emlősnek és madárnak is van ugyan egy-két hangból álló egyszerű nyelve, de az emberi beszéd sokkal fejlettebb az övékéinél...

E

Szakjelzet: valamely dokumentum tárgyát kifejező szám és/vagy betű és/vagy egyéb jel. Megállapítását osztályozásnak nevezzük.

L

Táltos – nomád népek varázsló papja. Sámán, aki csodás képességekkel bír, túlvilági hatalmakkal érintkezik...

SZ

Beautiful bju:lf(c)l: szép, gyönyörű
SZ

A következő játékhoz 8 gyereknek olyan kártyákat fogok kiosztani, melyeken raktári jelzetek szerepelnek. Az asztalon szintén nyolc könyv van előttem. Azt kell kitárolni, melyik könyvhöz, melyik jelzet tartozik? Kérem, jelentkezzen a könyv „gazdája”!

A játékhoz felhasznált könyvek és jelzetek:

Mérei-Biné: Ablak – Zsiráf 030 M 54
Alexander: Gyermekbiblia 220 A 36
Bihari-Pócs: Képes magyar néprajz 390 B 63

Akimuskin: Az állatok világa 592 A 31
Urai: Autók könyve 629 U 75
Végyári: Tudod-e mi a művészet? 700 V 67
Balázs: Kis zenei ábécé 781 B 18
Keresztury: A magyar irodalom képeskönyve 894 K 40
Haywood: A rómaiak 931 H 45
Mikszáth: Magyar várak regéi M 67

Az órai munka értékelése.

A bemutató óra utáni konzultáción leginkább az érdekelte a kollégákat, hogy mit és miből tudnak majd tanítani könyvtárhasználati órán a gyerekeknek.

Ezzel kapcsolatban az alábbi könyvekre hívtam fel a figyelmüket:

- Sándor Gertrúd: Könyves füzet
- Huga Ibolya: Könyvtárhasználati munkafüzet
- Pedagógiai program RAABE
- NAT-tan sorozat: Alsó tagozat
- Többkönyvű oktatás felé. Főszerk. Nagy Attila, OSZK-KMK, 1995.

Megtanítandó fogalmak Huga Ibolya: Könyves füzet című könyve alapján:

2. osztály

- Könyvesbolt – könyvtár közötti különbség, hasonlóság
- Saját könyvtár elrendezése
- Író, cím
- Kölcsönzési szabályok
- A könyv részei
- Illusztráció szerepe, illusztrátor
- Ablak – Zsiráf gyermeklexikon megismerése (a lexikon fogalma, címszavak, szócikkek, hasáb)

3. osztály

- Tartalomjegyzék
- Mutatók: név- és tárgymutató
- Utalás
- Jelek, rövidítések
- Élőfej
- Usborne enciklopédia gyermekeknek, Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár, Móra lexikon

4. osztály

- A könyvek csoportosítása: szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvtár
- Könyvtári betűrend
- A könyvek elhelyezése a polcon
- Raktári jelzet: Cutter-szám, ETO-számok
- Főosztályok
- Szakrendi jel
- Sorozatok
- Kézikönyvtár: lexikon, enciklopédia, szótár

Digitális órák a könyv- és médiatárban

BENKŐ ILONA

I. A „könyvtárostánár”

A Kossuth Lajos Közgazdasági Szakközépiskolában dolgozom 1994 óta. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán magyar-könyvtár szakot végeztem. Tehát magyar szakos középiskolai tanár és könyvtáros vagyok. Másképpen úgynevezett „könyvtárostánár”. Hosszú évek óta azonban a könyvtári pálya eltolódott a számítástechnika, az informatika irányába, ami tulajdonképpen azt jelenti, hogy a hagyományos értelemben vett könyvtáros helyébe a könyvtári informatikus lépett.

Nyertes pályázataink

- Iskolánk könyvtára a Soros Alapítvány által a könyvtári hardver- és szoftverfejlesztésre kiírt pályázaton félmillió forint értékben nyert informatikai felszereléseket, köztük az internetet és az e-mailt is.
- A Kossuth információs rendszerével A kreatív jövő felé, Hozzájárulás a Jefferson programhoz című Soros-pályázaton iskolánk egymillió forint értékben nyert informatikai felszereléseket. Az összeget az elképzeléseknek megfelelően az iskolai információs hálózat kiépítésére fordítjuk, amely 1998 nyarán valósul meg. Természetesen az egész rendszer szervesen kapcsolódik a tavasszal megnyitott Sulinethez.

2. Célok – eszközök – feladatok

A digitális órákon többirányú célt tűztem magam elé. Olyan didaktikai projektet készítettem, amely egyrészt

- alkalmas lenne a középiskolába jelentkező diákok számára vonzóvá tenni az oktatási intézményt,
- másrészt a már ott tanuló diákoknak sokoldalú tanulási, felkészülési, kutatási lehetőséget biztosítana,
- szervesen kapcsolódna az iskola helyi pedagógiai programjához,
- ennek megfelelően az iskolai home page ill. a digitális órák dokumentációját (filmrészletek és szöveg) cd-re írjuk, majd az iskola iránt érdeklődő diákoknak ill. szüleiknek bemutatjuk.

Nyugodtan mondhatom, hogy az 1996 ősztől megírt sikeres pályázatokon nyert szoftverek, hardverek és doku-

mentációk döntően hozzásegítettek a tervek megvalósításához.

Végeredményben a pályázaton elnyert eszközök és a színvonalas tanfolyamok adnak igazán lehetőséget az új ismeretek elsajátítására, korszerű technológiák alkalmazására.

Ugyanilyen ösztönző hatású, hogy az iskola vezetése folytonosan támogatja a kreatív és innovatív ötleteket, tevékenységeket. Mindezek megvalósításához megfelelő színvonalú technikai háttérrel is biztosít.

Céлом, hogy minél több tanár és tanuló munkáját segítve megismertessem a Soros Alapítványtól nyert multimédiákat, különös tekintettel az *internet oktatási szerepére*.

Közismert tény egyébként, hogy a NAT szerint a következő tanévben tanítjuk a *Könyvtárhasználatot*, amelynek elsősorban az *informatika* a befogadó tantárgya.

Ezzel összhangban elkészítettem 8–10 fő részére tartandó *fakultáció* tematikáját. Egyértelműen a diákok felkészítését jelentette a május 13-i nyílt, filmfelvételes könyvtári informatikai óra.

Összegezve *projektem fő vonalait* a következőkből tevődnek össze:

- *Fakultáció* – könyvtári és informatikai alapismeretek rögzítése ill. felidézése.
- *Digitális órák a könyv- és médiatárban. A tájékoztatás hagyományos és modern módszerei* (elmélet és gyakorlat).

3. Bemutatkozik az oktatásinformatika

Terveim megvalósításában hatalmas segítséget jelentett, hogy az 1997/98-as tanévben májusig (1998. május 4.) elvégeztem az *Informatika és Számítástechnika Tanárok Egyesülete (ISZE)* által meghirdetett intenzív és magas színvonalú, felsőfokú diplomát nyújtó, *oktatásinformatikus* továbbképzést. (Informatika tanári képesítést biztosít.) A tanfolyam tulajdonképpen egy évbe sűrítette 2 év informatika és számítástechnika anyagát. Szakdolgozatomhoz kapcsolódva elkészítettem a Kossuth Lajos Közgazdasági Szakközépiskola honlapját, amely remélhetőleg hamarosan felkerül az internetre.

Véleményem szerint az internet rendkívül hasznosan beépíthető az iskolák pedagógiai modelljébe. Ugyanakkor törekedni kell arra is, hogy a hagyományos tájékoztatási eszközökre építsük a korszerű módszereket.

A tapasztalatok azt bizonyították, hogy az újszerű módszerek megismerésének, használatának van jövője. Természetesen racionálisan kell felépítenünk, ami azt jelenti, hogy szükséges a tematikus anyaggyűjtés, az interneten található fontosabb keresőrendszerek, állomások ismerete és rendszerezése. 1997 óta rendszerezem a szaktantárgyakhoz kapcsolódó interneten található állomásokat.

A Digitális órák a könyv- és médiatárban 20 perces demóját a Soros Alapítvány informatika kongresszusán (Balatonfüred, 1998. május 29.) tartott előadásomon mutattam be.

- Mindannyian tanúi lehetünk annak, hogy csak a kezdeti lépéseknél tartunk. Szükséges az újszerű didaktikai projektek kidolgozása az iskola vezetése, a szaktanárok, a könyvtárostanár közreműködésével.
- Egyértelműen bebizonyosodott, hogy a tanárok és a diákok egyaránt igénylik a korszerű kutatási módszerek elsajátítását és alkalmazását.

A filmfelvételen látható diákok az órát megelőző fakultáción készülhettek fel a könyvtári és informatikai ismeretekből. A feladatot nagymértékben nehezítette, hogy szinte a nulláról kellett elindulnunk. Tehát nem rendelkeztek könyvtárhasználati tudással, ill. nem ismerték az informatika számos területét. Többek között nem használták még az internetet, tel-netet, multimédiát és az e-mailt sem. Mindezt figyelembe véve hatalmas energiával dolgoztunk az önkéntesekből álló kis csoporttal.

A tanulók természetesen még dinamikus *tanári* vezetéssel dolgoznak, hiszen folyamatos támogatásra, tanácsra van szükségük. Más nyelven szólva nem profik, hanem a szó valódi értelmében tanítványok. Érdeklődő, tudásra szomjas csapattal dolgozhattam.

4. Fakultáció

A tanulók önként jelentkeztek a *fakultációra*, amelynek munkáját 1998. márciusában kezdtem el. Elgondolásaimnak megfelelően 7 órában készültek fel a filmfelvételen látható digitális órákra.

Mit ismerhettek meg az órák alatt?

a) Könyvtárismeret (dokumentum, bibliográfiai leírás, tájékoztatás)	1 óra
b) Egyetemes Tizedes Osztályozás	1 óra
c) Könyvtári adatbázisok szerkezete, kezelése, keresés az iskolai könyvtári adatbázisokban (cd-n és számítógépen)	1 óra
d) WIN '95 operációs rendszer	1 óra

e) Internet, Gopher, World Wide Web, FTP, E-mail	1 óra
f) Tel-net, Archie	1 óra
g) Multimédia	1 óra
Összesen:	7 óra

A könyvtári és az informatikai ismeretek szervesen kapcsolódtak egymáshoz. Tehát a hagyományos információkereső nyelvek mellett megismerkedtek a korszerűekkel is. A 11. évfolyamosokkal kezdtük el kísérletünket.

Ha jól belegondolunk, mindössze alig több mint két teljes hónap állt rendelkezésemre a diákok felkészítésére, miközben a felsőfokú továbbképzést és könyvtárostanári munkámat végeztem, ill. 1997 decemberétől az iskola nappali és esti tagozatán a Magatartás, Protokoll tantárgyat tanítottam.

Kicsit úgy éreztük magunkat, mint az öttusázók, hiszen különböző területekből kellett képeznünk, vizsgáztatnunk magunkat. Ehhez azért vegyük hozzá nyugodtan a filmfelvételek adta izgalmakat, a percenként ismétlődő, más-más sorrendben zajló felvételeket.

Így a két óra anyagából készült filmet majd fogadják úgy, hogy egy út kezdetén vagyunk még. Itt még *tanári irányítással*, de *már önállóan is* dolgoztak a diákok. Gondoljunk bele, hogy a technika elsajátítása is komoly bonyodalmat okozott számukra. Mindehhez komoly kutatásra, kísérletezésre volt szükségem, hogy minden rendszert maximálisan kipróbáljak és működőképesnek tudjak. Kutatómunkámat a Soros Alapítvány támogatja. A digitális órák filmfelvétele a Fővárosi Pedagógiai Intézet vezető szaktanácsadója, *Dán Krisztina* megbízásából történt.

Természetesen, a fakultációs továbbképzés ill. a filmen látható digitális órák anyaga (tematikája a film bevezetőjében hallható), kissé maximalista modellt tükröznek. Semmiképpen nem kötelező minden könyvtárostanár számára, csupán egy kísérleti elképzelést mutatok be, amely bármilyen szintig megvalósítható. Mindez egy oktatási modell, amely azt igazolja, hogy így is lehet. Egy dolog azonban biztos, az elképzelés megvalósításához (a szaktudáson, továbbképzésen túl) feltétlenül fontos az együttműködés az oktatási intézmény vezetőivel és a szaktanárokkal.

IRODALOM

1. Internet Kalauz 1996. decembertől 1998. februárig.
2. *Kaye, David-Mikulás Gábor*: Stratégiai menedzsment projektmunkák a Manchesteri Egyetem könyvtári és információs tanszékén = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 1996. 6. sz. 235-239. p.
3. *Lengyel Veronika*: Az internet világa. Bp.: Computer Book, 1995. 284 p.
4. *Móricz Attila*: Internet a gyakorlatban. cd-melléklettel. Bp.: LSI, 1997. 399+XI p.
5. *Revolj András-Tarr Bence*: Egyszerűen internet. Középhaladó. Bp.: Panem-MacGraw-Hill, 1997. 164 p.
6. *Tószegi Zsuzsanna*: Multimédia a könyvtárban. Bp.: 1998. Akadémiai K. 315 p. cd-melléklettel
7. *Végh András-Regele György*: Számítógép, szövegszerkesztés, internet. Bp.: FPI, 1997. 130 p.
8. *Weiss Ballard, D.*: The role of libraries in the global village. = Library Software Review, 14. vol. 3. no. 1995. 154-160. p.

Önművelési szokások a veszprémi Nagy László Általános Iskolában

BENCsik JÓZSEFNÉ

„A könyvtár egyetemes segítője lehet az oktatásnak minden tantárgyban, de csak akkor, ha felkészülten veszik igénybe, kihasználják információs lehetőségeit...”

(Varga Balázs)

A fenti gondolat megvalósítása attól a pillanattól kezdődik a könyvtáros számára, mikor a kis első először belép az iskola „kincsesárába”. Igényes könyvtárhasználóvá hosszú évek türelmes nevelőmunkája során válhat, s igazán akkor eredményes a fáradozás, ha tanító, tanár, könyvtáros szoros együttműködésén alapul, hiszen az önművelés – bár szerepe jelentősen nőtt az elmúlt évek során –, továbbra is tantárgyközi tevékenység marad. Íme egy példa a megvalósításra.

Iskolánkban az 1990/91-es tanévtől az Értékközvetítő és képességfejlesztő program szerint tanítunk. Könyvtáros szemmel legfontosabb céljaink a többkönyvű oktatásra nevelés, a szelektív-válogató olvasási szokások kialakítása, igényes tömegmédiá-használatra nevelés.

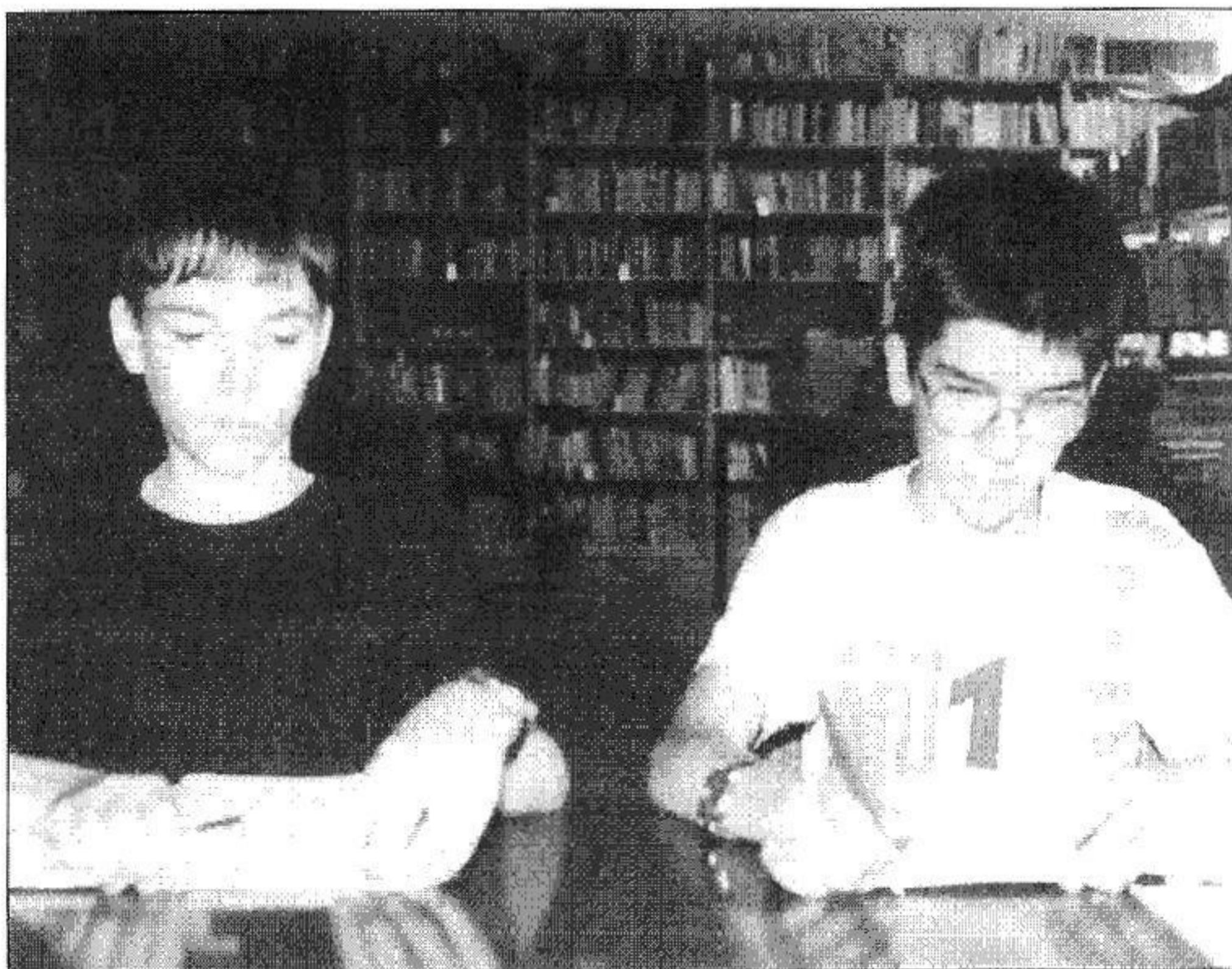
Az 1–3. osztály az alapozás, a 4–6. az orientáció, a 7–10. a választott pályára felkészítés időszaka. Ennek megfelelően alakítottuk ki a könyvtárhasználat követelményeit. Az első években játékos formában a könyv formai, tartalmi jellemzőivel, a könyvtári állomány rendjével foglalkozunk. Az ezt követő évek az eddig megszerzett tudás elmélyítését szolgálják, előtérbe kerül a kézikönyvek használata, a jegyzetelés módszerének elsajátítása. A 7–8. ill. 9–10. évfolyamon egyre nagyobb hangsúlyt kap az önálló könyvtárhasználat, a hiteles, többszoros ismeretszerzés biztosítása.

A fenti feladatokat az 1996/97. tanév során összhangba hoztuk a NAT által előírt követelményekkel, s világossá vált, hogy szükség van a tárgyi feltételek javítására. Új polcrendszer beépítésével a közel 14 000 kötetet számláló könyvállomány áttekinthetőbbé vált; zárt szekrény beszerelésével kialakítottuk az av-dokumentumok helyét. Számítógépek, nyomtató vásárlásával, cd-k beszerzésével egyre vonzóbbá varázsoltuk a könyves környezetet. Igazi kihívás szá-

munkra, hogy mennyire tudjuk értékesé, nélkülözhetetlenné tenni mindezt.

Az 1997/98-as tanévre figyelembe véve valamennyi műveltségterületet, kidolgoztuk az önművelés óratervét. Így 1–2. évfolyamon 6–6, a 3–4. évfolyamon 8–8, az 5–6. évfolyamon 12–12, a 7–8. évfolyamon évente 13–13 óra áll az iskolai könyvtáros és a szaktanárok rendelkezésére ahhoz, hogy a tanulók a könyvtárhasználati ismereteket elsajátíthassák.

Az alapvető kézikönyvek kevés példányszáma miatt fél-fél osztálynyi tanulóval végezzük a munkát az alsó évfolyamokon. Így a munkáltató jelleget is érvényesítjük, illetve több lehetőségünk van a tanulókkal való egyéni foglalkozásra. A délelőtti foglalkozáshoz kapcsolódó játékos feladatokat adunk délutánra a tanulóknak. Ily módon mérhetjük is az órán végzett munka eredményességét.

A felsőbb évfolyamok 3–4 hetente jönnek könyvtári órákra, az ismeretek szinten tartására az önművelés munkafüzetben jelölünk ki heti feladatsort.

Alsóbb évfolyamon a magyar irodalom tantárgyon belül értékeljük a végzett munkát, míg a felső évfolyamon ez önálló jegyként hangsúlyosabb szerepet kap. Nem a lexikális ismereteket mérjük 5. osztálytól, sokkal inkább a Bod Péter könyvtárhasználati versenyen is kiemelten kezelt dokumentumismeretet és -használatot. Félévenként értékeljük a

tanulók önművelésfüzetét is, melybe a megoldott feladatokon kívül gyűjtőmunkát, könyvajánlásokat, műsorelőzetest, kulturális programajánlót is készíthetnek a tanulók. A legügyesebbek a könyvtári híradó „Nézz, láss, kérdezz!” rovatát szerkesztik, illetve a sulirádióban havi rendszerességgel könyv-, programajánló műsort vezethetnek.

A könyvtári rend gyakoroltatására megalakítottuk a „kis könyvtárosok” klubját. Az érdeklődő 5–6. osztályos tanulók néhány hét után a könyvtáros felügyelete mellett önállóan szolgálják ki az alsós évfolyamok olvasóit, nem csak a kölcsönzés lebonyolításával, hanem könyvajánlással, könyvkereséssel is megpróbálkoznak.

A kisebbek rendszeres olvasóvá nevelése érdekében létrehoztuk a Micimackó klubot, melynek lényege: a beiratkozás alkalmával az olvasójegy mellé kis papírmackót kapnak a

gyerekek, melynek hátoldalára piros pontot gyűjthetnek. Nem kell mást tenniük, mint az elolvasott könyvből részletet olvasni, illetve könyvtárhasználati feladatot megoldani. Természetesen az összegyűjtött pontokat a tanító néni figyelembe veszi a magyar irodalom osztályozásánál. A könyvtári rendre úgy hívtuk fel figyelmüket, hogy saját készítésű őrjegyet használhatnak kölcsönzéskor.

A heti 20 órás nyitva tartás mellett tanórán is beküldhetnek a tanárok érdeklődő tanulót a könyvtárba. A tehetséges tanulókkal így van mód egyéni foglalkozásra, a forrásjelölés gyakoroltatására.

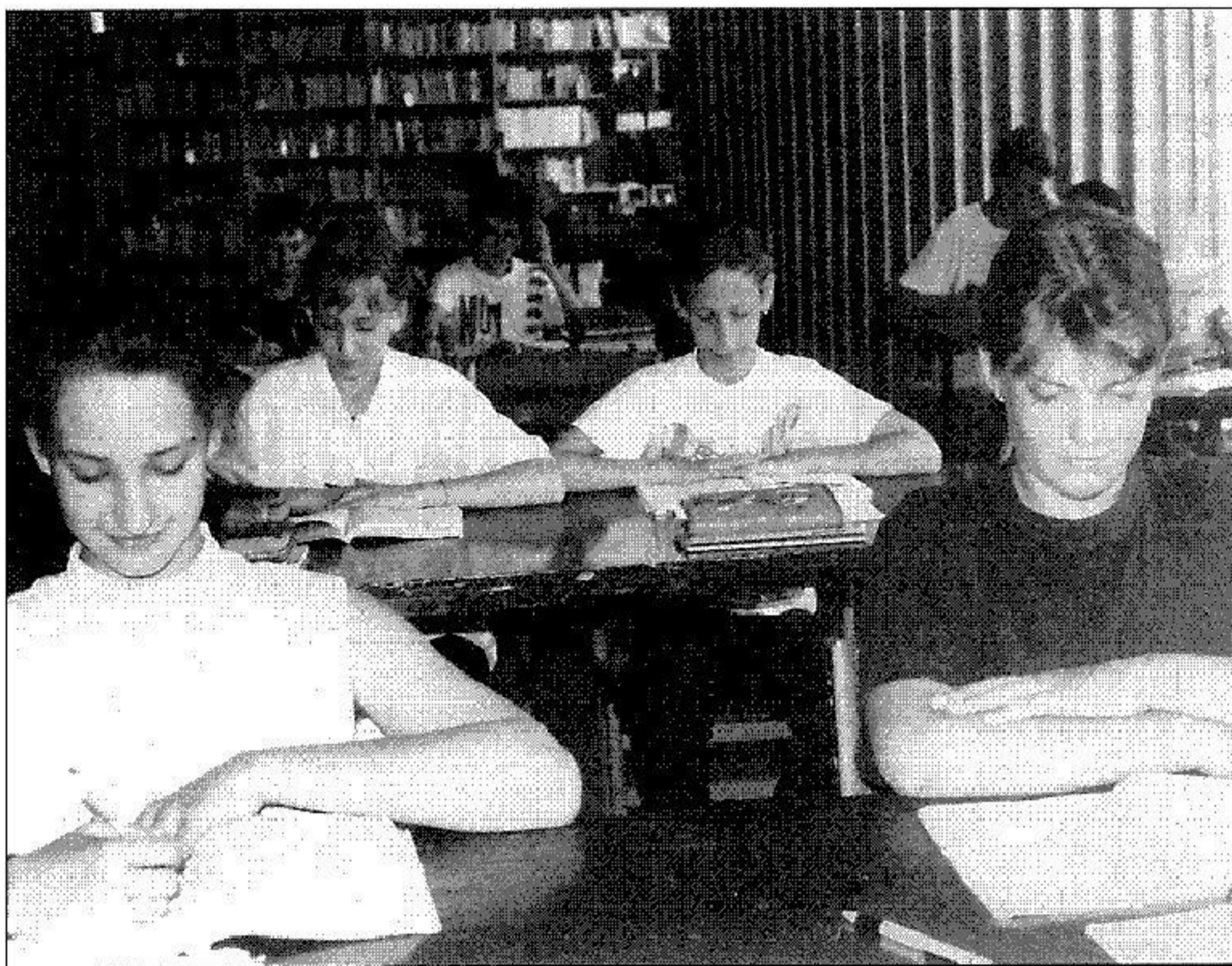
Önművelési programunkat tantárgyi blokkokra bontva is kidolgoztuk. Az év eleji munkaközösségi foglalkozásokon ismertettük a szaktanárokkal, s felmértük igényeiket. Megbeszéltük a típusfeladatokat. Az elhangzottakra figyelve rendeltük folyóiratainkat.

Erősítettük kapcsolatunkat a közeli Március 15. Úti Klubkönyvtár dolgozóival. Sok segítséget kaptunk tőlük a gyermekkönyvheti program eredményes lebonyolításához, kiállítások szervezéséhez.

A szülői munkaközösség évente támogatja az iskolai könyvtár munkáját, a kapott összeget kézikönyvbeszerzésre, idén cd-k vásárlására fordítottuk.

További terveink: mesedélutánok szervezése az alsós évfolyamok tanulói számára; Ki tud a legszebben olvasni program hirdetése; rejtvényfejtő klub kialakítása a felső évfolyam részére; iskolatörténeti anyag összeállítása; zene-, számítógép-sarok; olvasósarok kialakítása.

Továbbra is azt szeretnénk, ha az iskola valamennyi tanulója otthon érezné magát a könyvtárban s rendszeresen használná információs lehetőségeit.

A Könyvtári Levelező/lap tartalmából

A folyóirat ez évi 6–7. összevont számában *Skaliczki Judit* Az Európai Unió és a hazai könyvtárügy címmel írt hasznos tanulmányt. A Műhely rovatban a *Vadász Jánossal* készített interjú (Új közalkalmazotti bérrendszer kell) ugyancsak érdeklődésre számíthat: „... elkezdhetjük ledolgozni azokat a hatalmas különbségeket, amelyek a jelenlegi köztisztviselői és közalkalmazotti bérek között vannak” – nyilatkozta a szak szervezeti vezető. *Lukács Zsuzsanna* az áprilisi nemzetközi könyvfesztiválról írt. Ismertető olvasható az ezen bemu-

tatott legújabb hazai nemzetiségi könyvekről, az országos német kisebbségi könyvtári ellátásról, *Baricné Kocsis Éva* pedig az iskolai könyvtári szaknácádók és szakértők számára tartott országos konferenciáról számol be. A számítógépes oldal mellett rövid híradás olvasható a Kresznerics Ferenc III. országos anyanyelvi versenyről és az Erdélyi Múzeum Egyesület könyvtáráról.

A lap 8. száma is gazdag tartalommal jelent meg. A Műhely rovatban El-látórendszer Szabolcs-Szatmár megyé-

ben címmel olvasható tanulmány. A Vándorgyűlés-idéző a korábbi szakmai tanácskozásokról villant fel pillanatok, érdekes történeteket, tanulságokat. A Visszatekintésben az Ünnepi Könyvhétről, a Szomszédolásban a szilágy-somlyói könyvtárról, valamint egy szlovéniai tanulmányútról kapunk információkat. Az év könyvtára címre ismét pályázatot írtak ki, ezúttal ennek gazdája a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (Határidő: szeptember 20.) A lapszámot több kisebb rovat (Kitekintő, Hírek stb.) anyaga színesíti.

Soros informatikai konferencia

A Soros Alapítvány Közoktatás-fejlesztési programja 1998 végén befejezi négyéves tevékenységét. Az ennek részeként működő Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program lezárásaként az alapítvány informatikai konferenciát szervezett. A konferencia 350 résztvevője azokat az elmúlt időszakban nyertes iskolákat, intézményeket képviseli, melyek a Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program keretében az elmúlt négy év során nyertek támogatást.

A konferencia időpontja: 1998. május 28–30.
Helyszín: Balatonfüred (Hotel Füred)

A Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program célja azoknak az informatikai ismereteknek a terjesztése, amelyek segítségével lehetőség nyílik az új típusú kommunikációs módok széles körű használatára, valamint az általános emberi együttműködési kultúra fejlesztésére a számítógép, mint eszköz hozzájárulásával. A program célja továbbá az új technológiákon alapuló eszközök hasznos alkalmazásának segítése, a válogatási képesség, valamint az új eszközökkel történő együttműködésen alapuló munka gyakorlatának, erkölcsének kialakítása.

A konferencia résztvevői plenáris üléseken és négy szekcióban fogják áttekinteni és értékelni a Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program keretében végzett iskolai projektet, kísérletek eddigi eredményeit, hatásait.

A pályázók előadásain kívül az alapítvány felkérte az MKM, a MATÁV és a Microsoft Magyarország vezetőit, képviselőit, hogy előadásukban tájékoztassák a konferencia résztvevőit az eddigi együttműködésről, illetve lehetséges további közös projektekről.

A szekciók keretében egy-egy előadás 30 perces volt.

Az előadók az elmúlt években nyertes pályázók közül kerültek felkérésre.

A konferencia ideje alatt – ötödik „nyitott” szekcióként – 15 számítógépen szabadon lehetett igénybe venni hálózati szolgáltatásokat a Soros Alapítvány C3 központja által biztosított bérelt vonal-hozzáférésnek köszönhetően.

A Számítógépes iskola a nyílt társadalomért program 1998-as tevékenysége

Már lezárult pályázati lehetőségek:

1. *Multimédia oktatási anyagok fejlesztése*

A pályázat célja az volt, hogy olyan – a magyar pedagógiai elvárásoknak megfelelő – multimédia anyagok készüljenek, melyek kreatív módon kerülhetnek iskolai felhasználásra. Előnyt élveztek azok a pályázatok, melyek a Soros Alapítvány egyéb oktatási programjaival kapcsolatos témát dolgoztak fel. (Környezeti nevelés, demokráciára nevelés, vizuális kultúra, tolerancia program stb.)

2. *Jefferson-program*

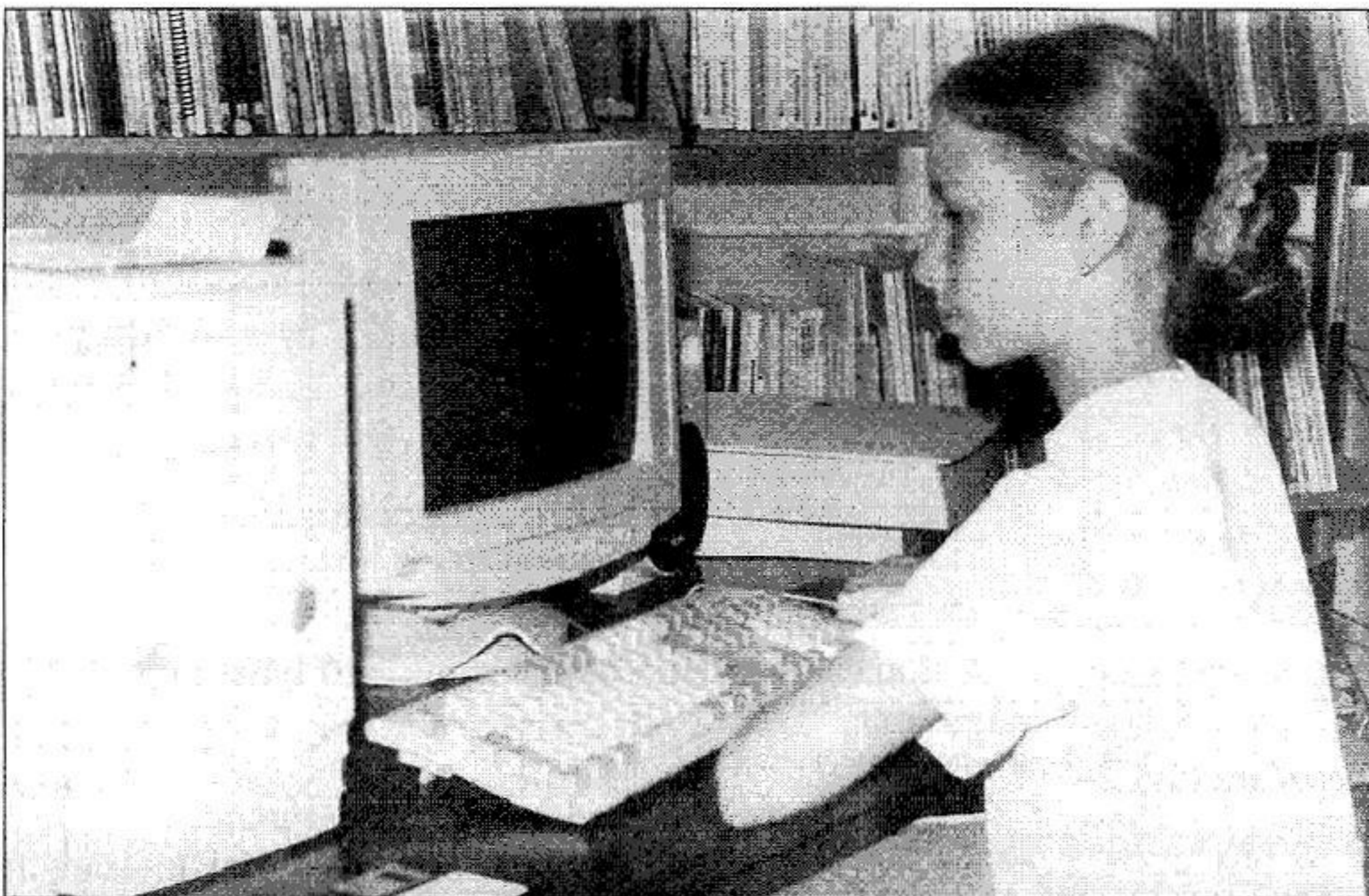
A program célja, hogy olyan iskolai pályázatokat támogasson, melyekben a számítógép hozzájárul a jelenleginél nyitottabb iskolai világ kialakításához. Ehhez minden olyan kísérlet közelebb vihet, ami szakítva a hagyományokkal, új módszereket, új technikákat, új megközelítéseket vázol, vagy beszámol azok eddigi eredményéről. A pályázat során olyan általánosítható kísérletek, eredményekkel kecsegtető tapasztalatok kaphattak támogatást, melyek ezáltal léphetnek tovább. A kísérletek során külön hangsúlyt kell, hogy kapjon a választani tudás képességének fejlesztése, a folyamatban gondolkodás elsajátítása, az elemi statisztikai ismeretek alkalmazása, és nem utolsósorban a résztvevő állampolgárrá nevelése.

További pályázati lehetőségek:

1. *Az iskolai könyvtár megújuló szerepkörben*

A pályázat keretében olyan iskolai pályázatokat várt az alapítvány, melyek megpróbálják a könyvtár felhasználását új dimenzióba helyezni. Előnyt élveznek a pályázatok, amelyek hangsúlyozottan a könyvtári szolgáltatások nyitottságára törekednek mind az iskolai közösségen belül, mind azon kívül.

A pályázat keretében nyertes isko-

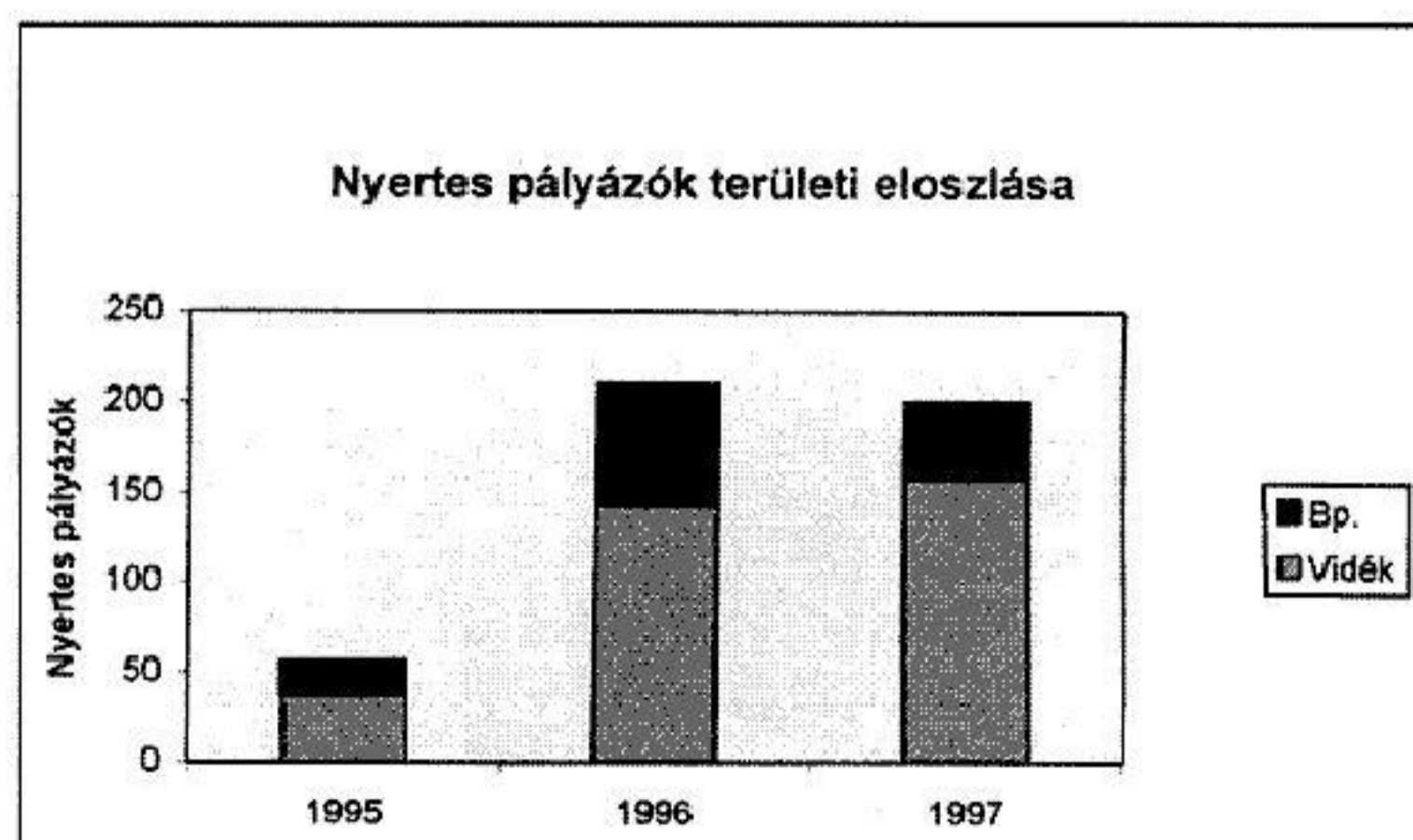
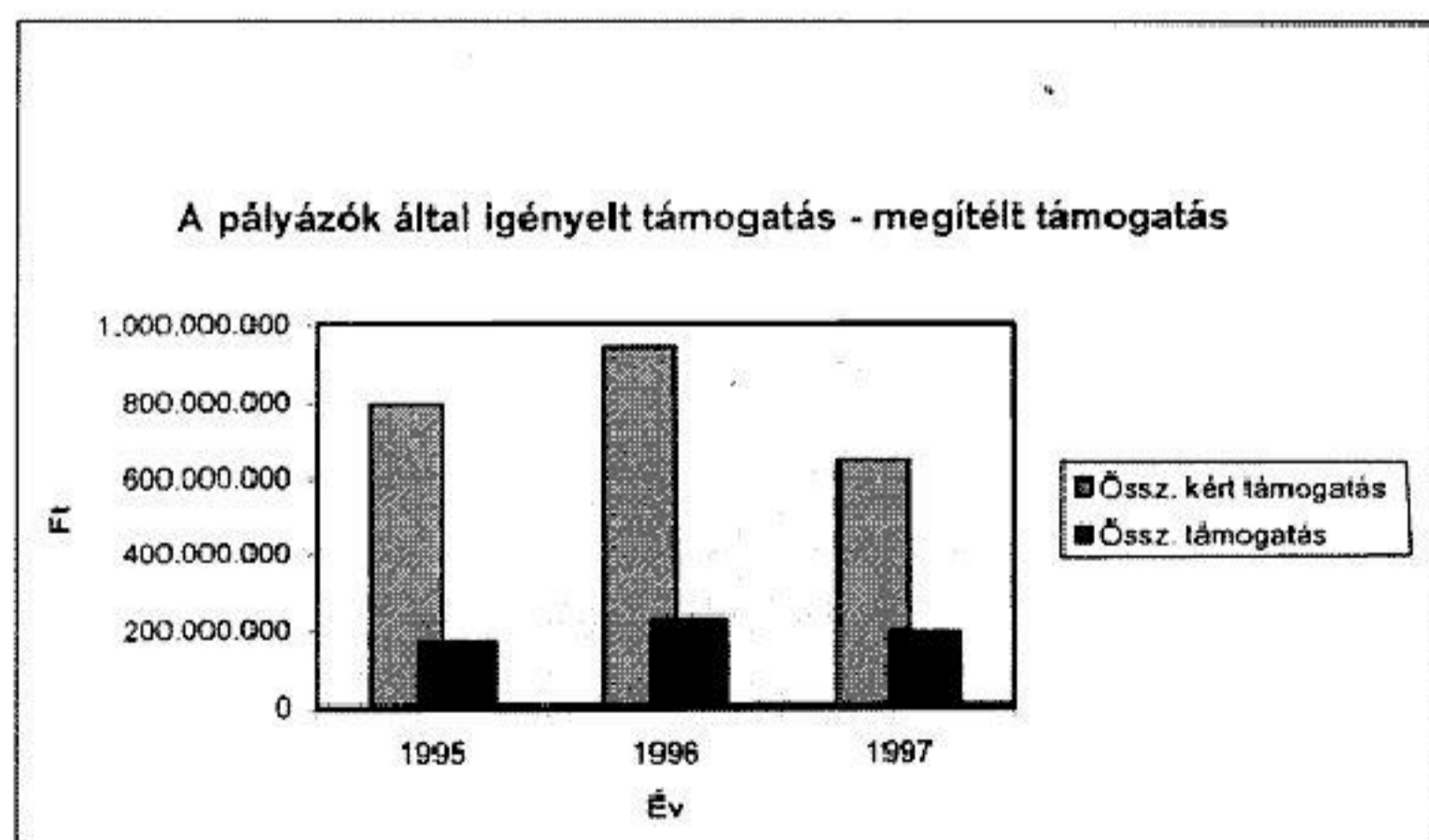

A számítógépes iskola a nyílt társadalomért (1995–1997) adatai

Év	Össz. pályázó	Ebből vidéki	Ebből budapesti	Össz. kért támogatás	Össz. nyertes	Ebből vidéki	Ebből budapesti
1995	507	380	127	800 000 000	57	37	20
1996	1087	745	342	950 000 000	210	142	68
1997	558	386	172	650 000 000	201	158	43

Év	Oktatási int.	Ált. isk.	Középiskola	Magán-személy	Civil szervezet	Egyéb	Össz. támogatás
1995	52	2	50	1	2	2	168 000 000
1996	188	121	67	4	3	15	231 000 000
1997	198	114	84	2	1	0	200 000 000

Év	Teljes költségvetés	Működő prog.	Pályázati kif.	Hardver	Szoftver	Konnektivitás	Tartalomfejlesztés	Résztevők képzési programban, továbbképzésen
1995	168 000 000		168 000 000	107 000 000	61 000 000			0
1996	231 900 000	8 900 000	223 000 000	97 000 000	46 000 000	55 000 000	25 000 000	280
1997	200 000 000	20 000 000	180 000 000	85 000 000	32 000 000	48 000 000	15 000 000	250
1998	180 000 000	11 000 000	169 000 000	88 000 000	41 000 000	20 000 000	20 000 000	250

lák eszköztámogatást kapnak (multimédia, számítógép, könyvtári állománykezelő program, dial-up internet hozzáférés stb.), valamint rendszeres továbbképzésre (évi 2–3 alkalom, 3–4 nap időtartam) van lehetőségük.

Pályázati határidő: 1998. május 31.

A döntésről történő értesítés várható határideje: 1998. augusztus.

2. Informatikai szakértői csoportok kialakítása

Az első szakaszban szakértői csoportok kialakítására írt

ki pályázatot az alapítvány. Ennek keretében 2–3 főből álló csoportok pályázhatnak arra, hogy a Soros Alapítvány pályázatain nyertes iskolák részére informatikai, módszertani, pedagógiai segítséget nyújtsanak.

A második szakaszban az egyéb pályázatokban nyertes iskolák igényelhetik ezen tanácsadói team-ek segítségét. Az iskoláknak bizonyos költségeket (szállás, étkezés stb.) vállalniuk kell, valamint lehetővé kell tenniük, hogy a szakértők a lehető legnagyobb mértékben átlássák a rendelkezésre álló eszközöket és a megoldandó problémákat.

Pályázati határidő: 1998. október 6.

Kapcsolódó egyéb programok:

1. Regionális rendszergazda program

A program célja azon iskolák tapasztalatainak a felhasználása, amelyek a Soros Alapítványtól kapott támogatásként már rendelkeznek bérelt vonalas internet hozzáféréssel. A program kapcsán szeptembertől lehetővé válik, hogy ezen iskolák környezetében lévő – a Sulinet program keretében ISDN hozzáféréshez jutó – iskolák szakmai, informatikai, pedagógiai tanácsokat tudjanak kérni szűkebb régiójukból.

A programban részt vevő iskolák többek között nyílt napok és klubrendezvények keretében próbálnak meg segítséget nyújtani a környezetükben lévő iskolák számára.

Minden iskolában két regionális rendszergazda kerül kijelölésre, akik e-mail-en, telefonon elérhetőek lesznek heti 4–5 óra időtartamban.

2. Kistérségi számítástechnikai program

A szeptembertől induló „modellben” négy egymással együttműködni tudó – aprófalvas területen lévő – települést és iskolát kíván támogatni a Soros Alapítvány. A négy település megállapodást köt a számítástechnika közös oktatására. A rendszer keretében az alapítvány által nyújtott 15 gépre alapozva egy-egy településen két hónapig áll rendelkezésre a „mozgó” képzési központ. A két hónap alatt az érintett évfolyamok (7., 8. osztály) napi két óra számítástechnikát tanulnak ún. epochális rendszerben.

A szükséges hardvereket és szoftvereket az alapítvány biztosítja és egy évre szólóan a tanár számára ösztöndíjat is, ami a jövedelmének kb. a felét jelenti. A tananyagot a kiválasztott tanárokkal közösen szintén az alapítvány biztosítja.

Az érintett önkormányzatok és iskolák részben a megfelelő terem kialakítását vállalják, részben a tanár bérének másik felét. Az önkormányzatok vállalják a gépek telepítését (utaztatását) és a tanár utazási költségeit is.

Emmer Gáborné

A folyóirat az iskolákban a legkedveltebbek közé tartozik. Sokoldalúságával, a valamennyi tanulói korosztály számára közérthető, tanulságos írásaival, remek fotóival méltán népszerű még a nem természettudományos beállítottságú diákok körében is.

A legutóbbi, a 4. számban *A szavanna csíkos „lovai”* címmel hosszabb, képekkel illusztrált írás olvasható a zebrákról. Ismét egy jeles természetfotós, *Zsila Sándor* felvételeiben gyönyörködhetünk *A pillanat varázsa* rovatban. Minden tanuló és pedagógus számára fontos lenne, hogy megismerje a veszélyeztetett fajok védelmével, ennek hazai szabályozásával kapcsolatos tudnivalókat. *Rodics Katalin* ezzel kap-

csolatos írásának címe: *A Washingtoni Egyezmény*.

Több tantárgy tanítása során különösen hasznosíthatók a további

cikkek is: *Rekkenő hőségben* (amelynek szerzője különböző biológiai, földrajzi térségeket jár körül avatott szemmel), a *Fényből szőtt élet* (A növényvilág energiacsapdája), az *Időt formáló Balaton*, az *Értékkörző Budapest*, a védett fehér gólyát bemutató ismertetés, a *Biológiai egyensúly*. *A watt világa* (Az Északi-tenger nemzeti parkja). Gazdag a környezeti nevelést segítő rovat, amelynek vezető írása a *Kitaibel Pál-versenyről* számol be. (E rovatban olvasható az *Egy iskola – egy falu pályázat*, amely a városi gyerekek falusi környezetben történő környezeti nevelésének segítségét célozza.)

A lapszám további állatismerető cikkei: *Az édesvizek szivacsai*, *Katicák, bödék, bödicék*, *Egy lepkeóriás a Mecsekből*.

A könyv mint tanítómester

Az iskolakönyvtárak használata változatossá, élményszerűvé teszi a tanítási-tanulási folyamatot.

A tanórákon rövid időn belül tapasztalják a tanulók, hogy mindegyik műveltségterület az átlagos szóhasználaton kívül sajátos nyelvezettel rendelkezik, és az ismeretek elsajátítása feltételezi a szövegértést. Miközben folyamatosan bővítik a szókincsüket, szómagyarázat nem áll mindenkor a rendelkezésükre. Esetenként egyéni igények is felmerülnek. Ezekben az esetekben segíthet egyéb megoldás, vagy a könyv, a könyvtár. Szükségesek tehát az olyan könyvtári foglalkozások, amelyek keretében gyakorlatot szereznek a kutatásban, böngészésben, önképzésben, ismereteik pontosításában és kiegészítésében. Orientáló és ösztönző, ha ez az elfoglaltság kezdetben egy-egy tananyaghoz kapcsolódik. Felfedezik eredményességét, mert önmaguk biztosították a lexikai érthetőséget.

A szövegértésen belül a gondot bizonyos szavak ismeretlen volta okozza. Sok esetben tartalmazzak a tankönyvek szómagyarázatot, ami kielégítő vagy kissé kiegészítendő. Ez mindenkor a gyermekek felkészültségétől függ. Használhatnak a tanórán vagy otthon értelmező kéziszótárt, lexikont is. Szükség esetén, hogy a felmerült nehézségen tovább jussanak, azt a gyakorlatot alakítottam ki, hogy elsődlegesen az adott szó lényegével ismerkedjenek meg, majd közösen alkossunk róla fogalmat. A szó alkalmazásának gyakorlásaként, egyben a fogalomértés ellenőrzéseként azt mondatba foglalták. Sok esetben, esetleg házi feladatként illusztrációt készítettek róla. Amikor több új fogalom merült fel vagy lényegessé-

gét valami miatt hangsúlyozni kellett, ebben segített a könyvtárhasználat. Ott problémát már nem kellett megfogalmazni, csak tanórán összegyűjteni a kérdéses kifejezéseket. Csoportokat alkottunk. Mindenkinek megvolt a feladata, amire kereste a választ. Enciklopédiákat, lexikonokat, szakkönyveket, ismeretterjesztő kiadványokat használtak. Hogy ezeket cél-

szerűen ki tudják választani, azt az új fogalom lényegének ismerete befolyásolta. Az ismeretszerzést számos esetben kiegészítették a kiadványok illusztrációi, szükség esetén diaképek, egyéb médiatermékek. Következett a megbeszélés: beszámoló egyéni eredményeiről, azok egyeztetése és fogalomalkotás. Ellenőrzésnek megfelelt a tananyag szövegének értelmezése, folytatva az érintett témára irányzott kötetlen beszélgetéssel. Munkájuk értékelése a közvetlen elis-

merésen, pontosításon kívül utalással történt a tananyag számonkérésekor, a témakör folytatásakor. Mindezzel a tanuló és a pedagógus a tanuláshoz és a tanításnak egy olyan határkövéhez ért, ahol az eredmény nem csak a saját erőfeszítésükön alapszik, hanem ezen felül az iskolai könyvtárban szerzett élményhez kötődik, s jelentősen kihat a pozitív viszonyulás alakulására.

Lényeges ez a folyamat a szokássá alakítás érdekében, s azért, hogy hasonló helyzetben képesek legyenek egyedül is boldogulni. Érezzék magukénak azt a tanulási eljárást, ami az önálló információgyűjtésben rejlik. Tanulják meg elfogadni a könyveket is tanítómesterek!

Bontó Józsefné

Adatbázisok újra meg újra

Világviszonylatban egyre több cég, alapítvány, hivatal és kormány tartja fontosnak az oktatási és a non-profit intézmények támogatását. Céljuk, hogy azok a szellemi központok, amelyek nem rendelkeznek megfelelő pénzügyi kerettel, lehetőséget kapjanak a korszerűbb eszközök használatára. Ennek megfelelően indították el oktatást, információ-ellátást fejlesztő programjaikat. Megemlíthető a Soros Alapítvány sok pályázata, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Sulinet programja, a most már három minisztérium által támogatott Teleház program és a most kibontakozó Kútfő kezdeményezés. A felsorolt első kettő inkább az iskolák és egyéb közművelődési feladatokat ellátó intézmények, az utóbbiak pedig a lakosság és egyéb intézmények számára biztosítják a csúcstechnológiát képviselő eszközöket és a legálisan használható szoftvereket. Természetesen valamilyen formájú és mértékű önrész mindegyiknél van, mert egyébként nem becsülénk meg kellőképpen, nem tekinténénk magunkénak.

A megyei, városi, községi és iskolai könyvtárak több alkalommal pályázhattak eszközökért, multimédiás és feldolgozó programokért, könyvekért. A pályázat kiírása szerint előre összeállított eszköz- és szoftvercsomagokat vagy az általuk kigondolt konfigurációhoz szükséges fedezetet kapták. A programok tekintetében megyénként eltérő helyzet alakult ki. Van ahol a pedagógiai intézet, máshol a megyei könyvtár „sugallja” legjobb tudásának megfelelően az igénylendő, megvásárolandó szoftvereket. Sajnos, általában nem veszik figyelembe, hogy nagyon sok iskolai és egyéb könyvtár tagja a HUNGARNET-nek (melynek keretében működik az Akadémia Select) és a lehetségesnél drágábban szerzik be a programokat.

Azoknál a könyvtáraknál, ahol korábban valamilyen programmal már megkezdtek, esetleg be is fejezték a saját állomány feldolgozását, szintén gond, hogy a kapott új programokkal újra lehet kezdeni az egészet, ugyanis lebeszélük őket a régi program használatáról. A leírás/specifikáció ellenére ugyanakkor van olyan „integrált könyvtári rendszer”, amely nem kezeli helyesen az adatok exportálását/importálását sem HUNMARC, sem ISO 2709 adatcsere formátumban. Jellemző példa, hogy eltűnik a Cutter-szám vagy a társ szerző. A szöveges állományként való kivitel-beolvasás elvben szintén lehetséges, de több esetben ugyanazzal az adatvesztéssel jár.

Az integrált könyvtári rendszerek egy részéhez vásárolható (de nem kötelező) „központi” (MNB illetve Új Könyvek) adatbázis, amely a szóban forgó programmal elérhető, hasz-

nálható, azonban árak néha meghaladja a szoftver árát, különösen, ha figyelembe vesszük az egyébként nagyon hasznos folyamatos bővítést. Hagyományosabb adatbázis-kezelőkhöz (dBASE, ISIS) a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól és különböző megyei könyvtáraktól lehetett kapni tematikus (tankönyvek, versek) adatbázist.

Azért lenne az iskolai könyvtárakban (de máshol is) fontos ez az adatcsere lehetőség, mert itt az állományok nagyon hasonlóak (a régi gimnáziumok elkülönített gyűjteménye ki-

vételével), és egy jól szervezett kooperatív feldolgozással a ma még alacsony szintű feltárású könyvtárak könnyen utolérhetnék az élmezőnybe tartozókat. Ez a feldolgozás azt jelenti, ha egy adatbázist átadnak (lemezen, e-mail mellékletként, FTP-n) az egyik könyvtárból a másikba, akkor a kapó könyvtárban egy megfelelően kialakított, még üres mezőbe írt jel felhasználásával (pl. 'M'=megvan) áttemelhetők a tételek a saját adatbázisba. Ez szinte bármelyik könyvtári vagy egyéb feldolgozó illetve adatbázis-kezelő (Aleph, dBase, ISIS, Szirén, Textlib, Tinlib) programmal elvégezhető. Ehhez kell a fent említett adatcsereformátum abban az esetben, ha mást használnak a küldő, illetve a kapó könyvtárban. Itt természetesen felmerülnek (tulajdon)jogi kérdések, de ezek megfelelő megállapodásokkal megnyugtatóan rendezhetők. Jó példa erre a veszprémi Vetési gimnázium által koordinált Folyóiratfigyelő adatbázis és ki-

advány, amely a közös munka eredményeként éveken keresztül friss információval látta el az érdeklődőket. Egy másik példa a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár és a megye városi könyvtárainak a közös (ISIS) alapú helytörténeti gyűjteményeinek a feldolgozása, illetve a megyei könyvtáron belül az Információs Iroda ISIS alapú adatbázisainak felhasználása az Aleph rendszerben, vagy a balatonfüredi Textár alapú közhasznú információgyűjtés.

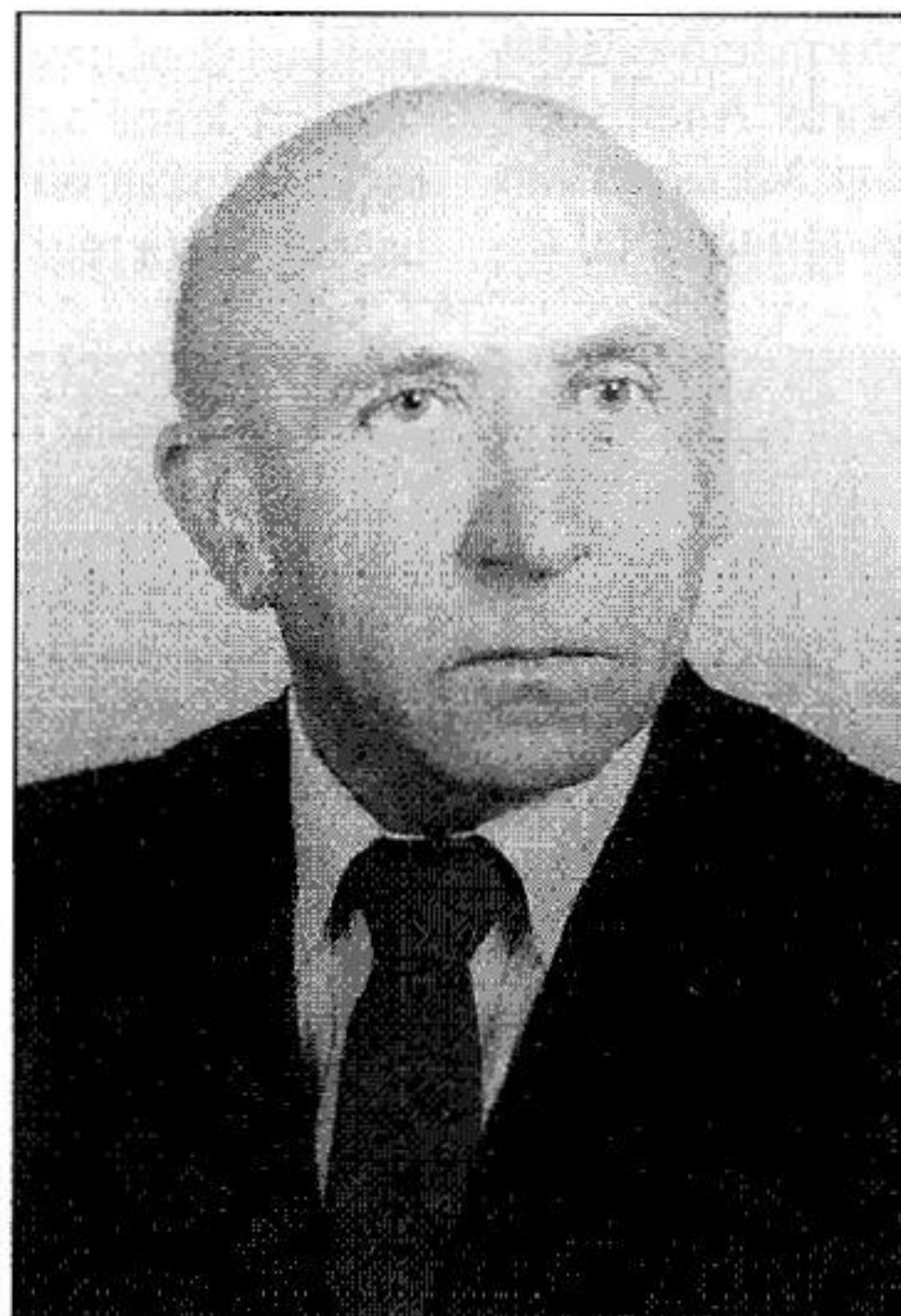
A fenti gondolatok csak azért kíváncsítottak ki belőlem, mert az elmúlt néhány évben, amióta megsokszorozódott a pályázati lehetőségek száma, egyre gyakrabban hallom a boldog nyertesektől, hogy nagyon el vannak keseredve, mert előlről kell kezdeniük a feldolgozást és sok esetben nehezebb az új program használata, mint a régié. Ilyenkor csak arra tudom őket biztatni, hogy keressék meg a program fejlesztőit és mondják el, milyen igényük lenne a következő verzióban. Jusson eszünkbe, az informatika egyik lényeges vívmánya, hogy amit valaki már előttünk megcsinált, azt nekünk nem kell újból elvégezni.

Jurics Imre

Bemutatjuk a 70 éves dr. Tóth Dezsőt

TÖLGYESI JÓZSEF

„A szó mindennapi értelmében sohasem állt iskolai katedrán, hogy tanári végzettségét, szakismeretét ott hasznosítsa. A szó tágabb értelmében mégis pedagógusnak tarthatjuk, mert könyvtárosi munkája, különösen az Országos Oktatástechnikai Központban, szorosán kötődik az iskolához” - olvasható annak a bibliográfiának az előszavában, amelyet tíz évvel ezelőtt, hatvanadik születésnapja alkalmából jelentetett meg a Magyar Pedagógiai Társaság Veszprém megyei tagozata és az Országos Oktatástechnikai Központ (OOK) a Veszprém megyei pedagógiai bibliográfiák sorozat 6. köteteként (1).

Tóth Dezső napjainkig tartó aktív pályájának fél évszázada a könyvtártörténet több periódusát foglalja magába: végig élte, munkálkodta a hazai könyv- és könyvtárkultúra mind megannyi fázisát a negyvenes évek végi-ötvenes évek eleji vándor könyvládától kezdve egészen a médiatárak létrejöttéig. S aki az elmúlt évtizedekben a könyvtári szaklapok, a szakirodalom rendszeres olvasója volt, nem kerülhet ki nevét, cikkeit, tanulmányait, s több ezren találkozhattak vele konferenciákon, könyvtáros vándorgyűléseken nem csak egyszerű résztvevőként, hanem előadóként, vitavezetőként, s a legnagyobb hatású munkahelyén, az OOK-ban osztályvezetői beosztású könyvtárvezetőként, ahol könyvtárosok, pedagógusok, népművelők ezrei fordultak meg azért, hogy megismerkedhessenek a pedagógiai technológia és a médiatár fogalmával, ezek gyakorlati tartalmával, működésével.

Hetven évvel ezelőtt a Veszprém megyei Dáka községben született, ahol családja, ősei generációk óta földműveléssel foglalkoztak. Életében az első fordulatot a második világháború hozta, amikor leventeként Grazon át a Mu-

ráig jutott, s onnan hazatérve az „új világ” lehetőségei teremtették meg számára személyisége kibontakozását. Már 1945 őszén műsoros előadásokat szervezett falujában, s részt vett a Népi Ifjúsági Szövetség helyi szervezetének megalakításában, majd az Egységes Parasztfjúság Országos Szövetsége (EPOSZ) vezetőségi tagja, később a Dolgozó Ifjúsági Szövetség (DISZ) kultúrfelelőse lett. 1950-ben beválasztották a községi tanács tagjai közé, s 1952 őszéig vezette a kultúrházat és a könyvtárat.

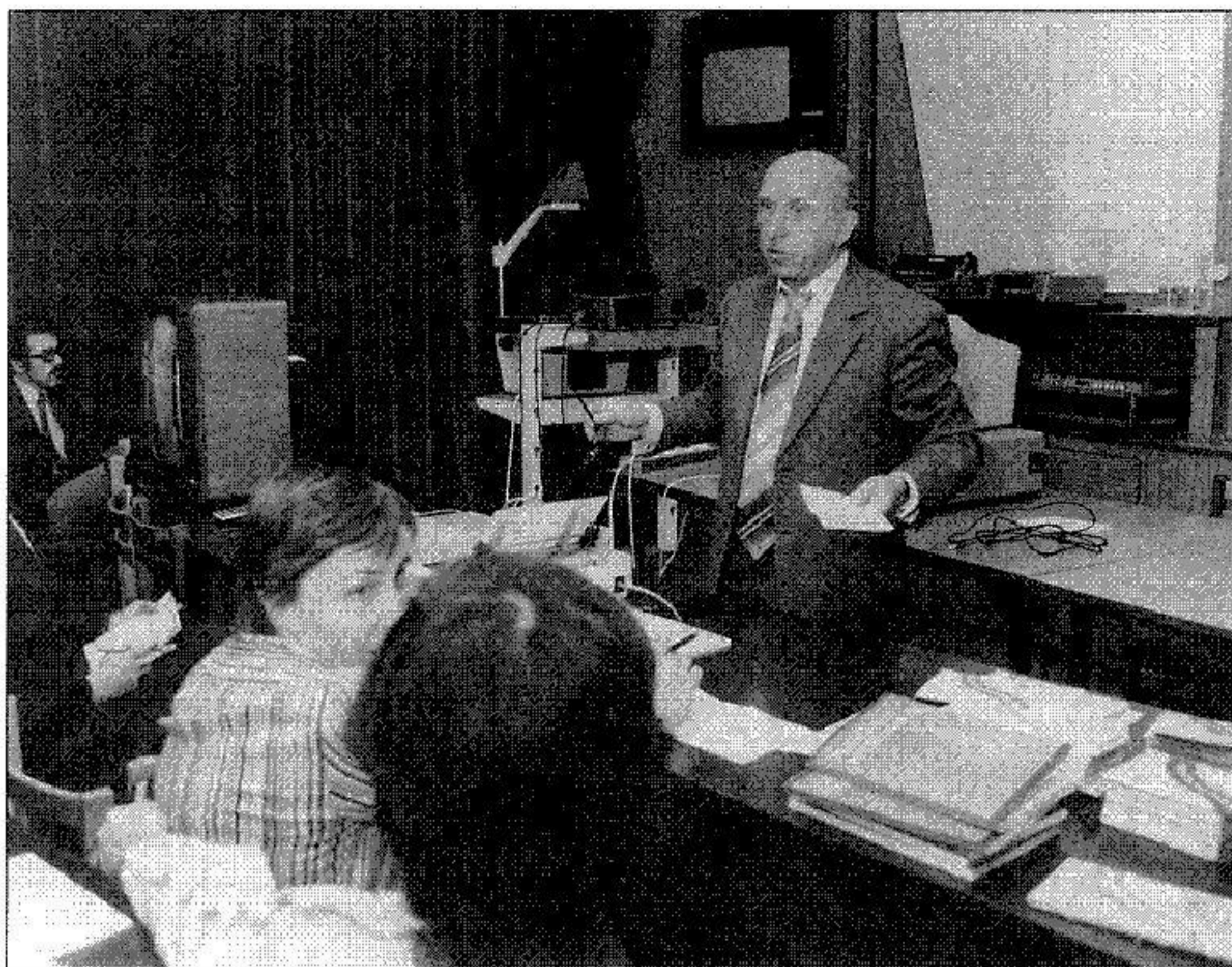
A könyvek iránti szeretete, elkötelezettsége, s igényesen végzett népművelői munkája révén 1952. október elsejétől a megyei tanács népművelési osztályára került előadói beosztásba. Az ezt követő évek a munka melletti tanulás időszaka lett: érettségi, könyvtárostanfolyamok, majd 1966-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetemen magyar-könyvtár szakos diplomát kapott. Munkahelyei révén egyre közelebb került a könyvtárhoz, a könyvtárossághoz: 1956-tól a zirci járási kultúrház igazgatója, 1958-tól a pápai járási

könyvtár módszertanos könyvtárosa, majd 1971-től a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár munkatársa. Egyetemi doktori disszertációját, amelyet a szülőfalujában végzett olvasás-szociológiai vizsgálat alapján készített, 1976-ban védte meg az ELTÉ-n. (A disszertáció a megyei Horizont közművelődési kiskönyvtár sorozat első köteteként jelent meg 1977-ben.)

Szakmai munkája és publikációi révén elismert könyvtárossá vált. Megyei és országos szaklapok mind gyakrabban jelentették meg írásait. Gyakorlatot szerzett a kiadványok szerkesztésében, a könyvtárszervezésben, a hálózati és a módszertani munkaterületeken.

1977 szeptemberében került a veszprémi Országos Oktatástechnikai Központ könyvtárába. Feladata az lett, hogy ennek könyvtárát a tudományos kutatóhelyi igényeknek megfelelően szervezze meg. Erről egy interjúban így szólt: „Az új típusú gyűjteményről nekem sem voltak ismereteim, viszont bő külföldi szakirodalmat találtam. A médiatár alapjait már elődeim megteremtették. Feladatomban az lett, hogy az új helyen, az új épületben meglévő adottságokat felhasználva a formát tartalommal megtöltsen. Egy gyűjtemény kialakítása legalább tíz éves tudatos szerzeményezést és kollektív munkát jelent...”

Munkája eredményeként olyan könyv- és médiatári gyűjtemény alakult ki, amelyet tudományos könyvtárrá nyilvánítottak. E modell alapján az ország könyvtári hálózatában megjelentek az első, valóban korszerű, audiovizuális dokumentumokat is tartalmazó, ezeket a könyvtár szerves tartozékának tekintő intézmények. (Csak néhány ezek közül: az ajkai Városi Könyvtár médiatára, a veszprémi Báthory István Általános Iskola, a budapesti Táncsics gimnázium, a zirci szak-

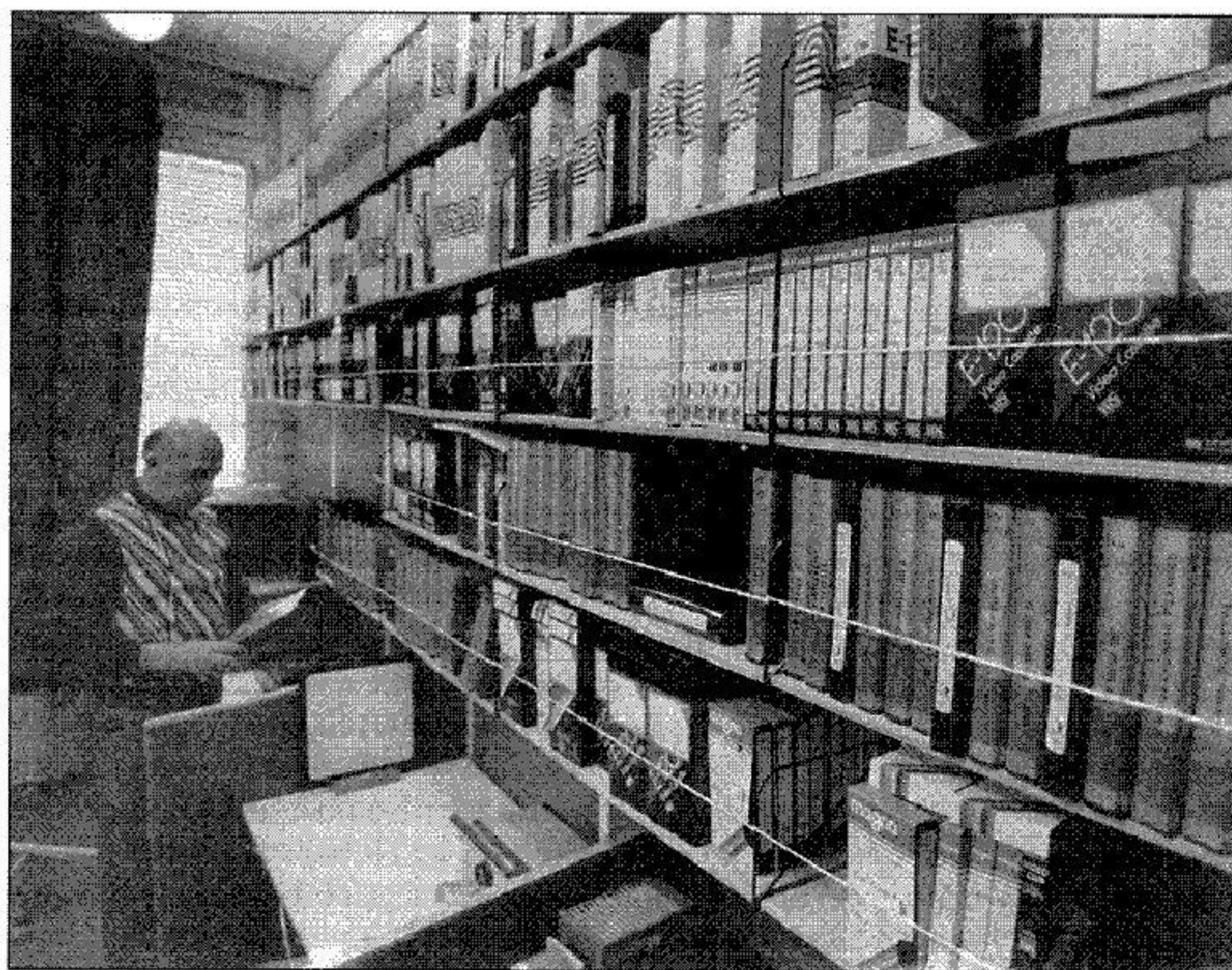
Dr. Tóth Dezső előadást tart az OOK tanfolyamán.

munkásképző és a szombathelyi Tanárképző Főiskola könyv- és médiatára.)

A könyvtárak új szerepéről vallott felfogását jól tükrözik a következő gondolatai: „A régi értelemben használt olvasásnak, könyvtárnak a tartalmi, formai bővülés sem adja vissza a régi rangját. Ugyanis a könyvolvasás, mint önművelő szabadidős tevékenység a tömegkommunikációs formák bővülésével sokat veszített presztízséből. Az új formák, amelyek elsősorban az információterjesztést hivatottak segíteni – szemléleti és gazdasági okok miatt – Magyarországon lassan valósulnak meg... A könyvtárak szolgáltatásainak is meg kell változniuk és a 'hagyományos' kölcsönzési feladatokat az információterjesztés irányába szükséges bővíteni.”

Az OOK könyv- és médiatára határainkon túl is számon tartott tudományos műhely és gyűjtemény helye lett, amely kisugárzó hatással volt a pedagógia, a könyvtártudomány elméleti és gyakorlati szakembereire egyaránt. A tudatos állománygyarapítás (hazai és külföldi forrásokból), az audiovizuális és a kéziratos szakanyagok nagy száma az ország jelentős, egyedi szakkönyvtárává avatták. Természetesen, az általa

„kinevelt” munkatársak jó együttműködése, felkészültségük nélkülözhetetlen része volt ennek. Az általa vezetett könyvtári osztály hazai és nemzetközi kapcsolata, az ide látogató évi több ezer kutató, olvasó és érdeklődő is bizonyította, könyvtárszervező elméleti

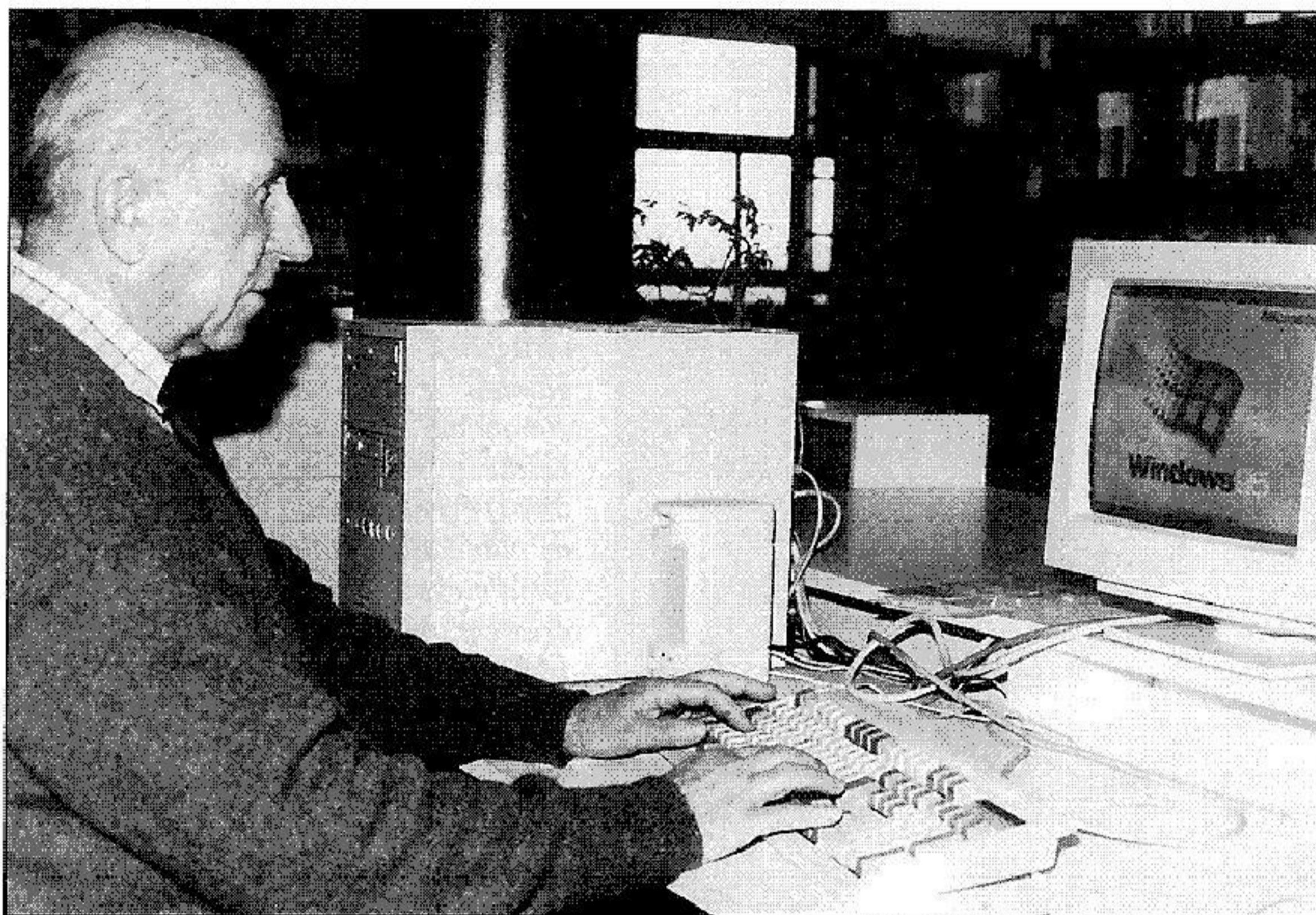

Az egykori OOK-médiatár részlete.

és gyakorlati munkája a magyar könyvtárügy meghatározó személyiségévé tették.

Munkásságának jelentős területe volt a publikációs, valamint a szerkesztői tevékenysége.⁽³⁾ A kezdetekről, amikor első írásai megjelentek, így vall: „Úgy éreztem, az egész könyvtárügynek lehetek hasznára – és magamnak is önbecsülést adhatok –, ha elmondom tapasztalataimat, és írni kezdtem. A szakmai lapban (Könyvtáros) évenként több cikkem jelent meg, de publikáltam más lapokban is. A diploma megszerzése után már bátorságot éreztem ahhoz is, hogy nagyobb lélegzetű tanulmányokba is belefogjak...”

Az OOK-ban munkatársaival olyan publikációs tevékenységet indított el, amely nem csak mértékét, hanem hatékonyságát illetően is kimagasló eredményt hozott. Személyes érdemei közé sorolható az Új Média című audiovizuális állománygyarapítási tanácsadó folyóirat létrehozása, szerkesztése, az Oktatástechnológiai információk, valamint a Témabibliográfiák sorozatok útjának indítása. Az audiovizualitással kapcsolatos tanulmányai folyóiratokban, kötetekben egyaránt megjelentek, s ezek részévé váltak a hazai és a nemzetközi információtechnikai szakiro-

Dr. Tóth Dezső a veszprémi Vetési Albert Gimnázium könyvtárában.

dalomnak. Rovatvezetőként éveken át részt vett az intézmény Pedagógiai Technológia című folyóiratának szerkesztésében. Mindezek mellett nagy gondossággal szerkesztette a Horizont című Veszprém megyei közművelődési folyóiratot. (4)

Amikor 1988-ban nyugdíjba vonult, aligha sejtette, hogy az általa létrehozott OOK könyv- és médiatár még fél évtizedet sem él meg: 1989-ben vállalták át az intézményt, majd 1991 után gyűjteménye több részre „szétszóródva” megszűnt annak lenni, amiért létrehozták. Megszűntetése a hazai oktatás és könyvtárügy nagy vesztesége, amelyet máig alig-alig sikerült pótolni. Érdeme ma már pedagógia- és könyvtártörténeti értéként is számon tartott: „Az intézmény jelentős feladatokat oldott meg a hazai oktatástechnológiai kutatás és fejlesztés megalapozásával, a pedagógusképző és továbbképző intézményekben folyó oktatástechnológiai képzés és szolgáltatás szakmai irányításával, valamint a korszerű köz- és felsőoktatási információhordozók (filmek, videofelvételek, diasorozatok, fóliaszorozatok, oktatáscsomagok) kikísérletezésével és kiadásával. Az OOK számos szakkönyvet,

jegyzetet, módszertani ajánlást, bibliográfiát és kutatási beszámolót adott ki.” (5)

1989-től új feladat várt rá: az új, veszprémi Vetési gimnázium könyvtárának munkatársaként segítette a gyűjtemény kialakítását, s közreműködött a szolgáltatások végzésében. Itteni tapasztalatait az Iskolakönyvtárosban több cikkben is közreadta. E beosztásától a mostani tanév végén vált meg, s lett a szó valódi értelmében nyugdíjas, ám nem elfoglaltság nélküli.

Közéleti tevékenységének fő színtere a könyvtárosegyesületi szakmai munka volt. 1979–1982 között tagja volt a Magyar Könyvtárosok Egyesülete országos elnökségének, 1982-től a megyei szervezet vezetőségének. Megszervezte az MKE audiovizuális bizottságát, s ennek elnökeként dolgozott 1980-tól 1986-ig. Társadalmi funkciói ma is sok munkát adnak számára: 1991-től elnökségi tagja a Honismereti Szövetségnek, titkára a megyei egyesületnek, 1989-től elnöke a dáki Szülőföld Baráti Körnek, alelnöke a Veszprém Megyei Neveléstörténeti Társaságnak, elnökségi tagja a Magyar Irodalomtörténeti Társaság megyei szervezetének, s ezeken kívül még több, mint fél tucatnyi társaság, egyesület tagja.

Szerkeszti, s nagyrészt írja is a Dákai Füzetek sorozat kiadványait, a megyei Honismereti kiskönyvtár köteteit. Konferenciákra jár, előadásokat tart, cikkeket, tanulmányokat ír. Tényleges munkahely nélkül is folytatja elkötelezett, morális motívumokkal erősített sokirányú szakmai munkásságát, mintegy példajaként annak, az elhivatottsággal rendelkező könyvtáros számára csak az aktív élet jelenthet éltető közeget.

Szakmai, közéleti munkáját számos kitüntetéssel ismerték el. Megkapta a Veszprém megyéért érdemem arany fokozatát, a Vajda Péter művelődési díjat, a Kiváló Munkáért kitüntetést, a MKE emlékérmét, a Bél Mátyás-díjat, Veszprém város Pro Meritis-díját és a Vetési gimnázium emlékérmét.

Dr. Tóth Dezsőnek lapunk olvasói nevében is további sikeres közéleti, szakmai sikereket kíván a szerkesztőség.

JEGYZETEK

1. Tóth Dezső / Összeáll. és szerk.: Tölgyesi József. Veszprém, 1988. 47 p. (Veszprém megyei pedagógiai bibliográfiák 6.)
2. Az OOK történetének, tevékenységének rövid összefoglalását ld. Pedagógiai lexikon III. Bp.: Keraban Könyvkiadó, 1997. 77. p. OOK-szócikk, amely tartalmazza a legfontosabb irodalmat is.
3. Publikációinak száma meghaladja a háromszázat. Különböző folyóiratok szerkesztése, s számos más kiadvány gondozása fűződik nevéhez. Több audiovizuális dokumentum szerzője, szerkesztője, s szakmai munkák lektora. Munkásságát közel félszáz írás mutatta be, s méltatta az elmúlt évek során.
4. E folyóirat írásainak művelődéstörténeti értékét jól jelzi, hogy az 1997-ben megjelent Veszprém megyei életrajzi lexikon – amely történeti életrajzokat tartalmaz –, számos esetben hivatkozik az ebben megjelent cikkekre, tanulmányokra, életútismertetőkre és nekrológokra.
5. Ld. a 2. sz. hivatkozást.

Számítógéppel segített könyvtári munka a Györgyi Dénes Általános Iskolában

TÓTHNÉ KUNSTÁR JUDIT

A balatonalmádi Györgyi Dénes Általános Iskolában 1949 óta folyik a tanítás. Jelenleg 16 tanulócsoporthal, 260 tanulóval és 25 pedagógussal dolgozunk. Az iskolában 1982-től működik a könyvtár szakképzett könyvtárossal. Egy 24 négyzetméteres szertárban 2500 kötet könyvvel rendelkezünk akkor. Saját erőnkéből és néhány pályázati lehetőséget kihasználva jutottunk el addig, hogy a könyvállomány 8000 kötetre gyarapodott. Több költözködés után a könyvtár megfelelő méretű terembe, központi helyre került, ahol az audiovizuális dokumentumoknak is jutott hely.

Iskolánk 1997. novemberében a Soros Alapítvány Könyvtárfejlesztési programjának második fordulójában Pentium 133-as számítógépet kapott internet hozzáférési lehetőséggel. Pályázatunkat a könyvtárosi munka megkönnyítése és a korszerű informatika-oktatás érdekében adtuk be. Az eltelt fél év alatt a számítógép a könyvtár szerves része lett, gyerekek és felnőttek szívesen használják. Ez a rövid idő arra volt elég, hogy ismerkedjünk az új technika adta lehetőségekkel, az új fajta dokumentumokkal, elgondolkozzunk azon, hogyan tudnánk a napi oktató-nevelő munkában mindezeket felhasználni.

A könyvtári munkában két területen jelent új lehetőségeket a számítógép. A könyvtáros munkaeszközeként a mindennapi munkát és a dokumentumok feltárását segíti. Erre a pályázaton nyert Szirén integrált könyvtári rendszer különösen alkalmas, mert felöleli a könyvtári adminisztráció minden részét. Az 1976 után megjelent könyvek és a tankönyvek címléírásai a Szirén adatbázisból a saját adatbázisba emelhetők, a többi dokumentum adatbevitelét tetszőleges mélységig elvégezhetjük, bármikor kiegészíthetjük. A tartalmi feltárás érdekében a hagyományos leíráshoz viszonyítva jóval nagyobb

mennyiségű tárgyszót felvihetünk az adatlapra, ezután az egyszeri adatbevitel után több szempontú visszakeresésre van lehetőség. Minden új dokumentum nyilvántartásba vétele a géppel történik, ahol szükséges, az analitikus leírással együtt, ha időnk engedi, a régebbi állomány adatainak gépre vitelét végezzük. A kölesönzésre is ezt a programot alkalmazzuk, gyorsasága mellett erénye, hogy megállapítható a segítségével, melyik könyv kinél található.

A könyvtári számítógép másik fontos felhasználási területe az olvasók információszerzésének segítése. A könyvtárhasználók ebben a környezetben igénybe vehetik a hagyományos és a nem hagyományos ismerethordozókat tudásuk bővítésére. Tágult a könyvtár szolgáltatás köre, most már cd-romok, oktatóprogramok és az internet használatára is alkalom adódik, ez újabb vonzerőt jelent. A gyerekek pozitív viszonyulását a számítógépekhez vétek lenne kihasználatlanul hagyni. Tapasztalhatjuk, hogy nem csak játékra, hanem tanulásra és hasznos szabadidő-elöltésre is használhatják a gépet. Lényegesnek tartjuk megtanítani nekik, hogy a különböző problémák megoldásához mindig igyekezzenek megtalálni a legmegfelelőbb forrást, ne elégedjenek meg egyetlen megoldási móddal. Tekintsék a számítógépet olyan munkaeszköznek, melynek segítségével ismeretekhez juthatnak szűkebb környezetükről és a nagyvilágról, valamint szűkebb környezetükről – iskolájukról – ők is információkat küldjenek a nagyvilágba. Hogy a gyerekek és a pedagógusok bármikor meg tudjanak nézni egy számítógépes dokumentumot, vagy használják az internetet, egy másik olvasói számítógéppel szeretnénk ellátni a könyvtárt. Fontos, hogy mindenki megismerkedjen az ismeretszerzésnek ezen új módszerével. Az új ismerethordozók a felhasználók aktív

közreműködését igénylik a tanulási folyamatban, rájuk bízva a továbbhaladás irányának és módjának megtervezését, annak eldöntését, hogy az adott dokumentumban milyen területeket szeretnének mélyebben megismerni, ezért az egyéni érdeklődés felkeltésére, gyakorlásra és önálló kutatómunkára kiválóan alkalmazhatók.

A következő években a könyvtár tájékoztatási lehetőségeinek minél teljesebb kihasználását szeretnénk elérni. Nagyon örülünk, hogy a NAT bevezetésének első évében már az új információszerzési technikákat is taníthatjuk a könyvtárhasználat keretében. Helyi tantervünk szerint a felső tagozatosok két féléven át – ötödikben és hetedikben – heti egy órában tanulnak könyvtárhasználatot. A könyvtár szakkör a következő tanévben a számítógépes és a hagyományos ismerethordozók összehasonlítását, előnyeik és hátrányaik megláttatását tűzi ki célul. Egy-egy tantárgyat vagy témát kiválasztva végignézzük, az iskolai könyvtárban milyen információkhoz juthatunk abban a tárgykörben.

Néhány tervezett témakör:

- lexikonok könyv alakban és cd-rom-on
- napilapok, folyóiratok, mindezek az interneten is
- történelmi kiadványok és az Encyclopaedia Humana Hungarica
- könyvek tárgymutatója – böngészőprogramok az interneten
- kirándulások tervezése útkönyvek, a Magyarország cd-atlasz, valamint az internetes menetrend segítségével
- a könyvtár helyismereti gyűjteménye – városunk, megyénk az interneten
- matematikai feladatgyűjtemények, oktatóprogramok, matematika linkgyűjtemény az interneten

- környezetvédelmi, egészségnevelési témák az interneten
- hírek, információk megfogalmazása iskolánk életéről a veszprémi képűség számára, később esetleg az internetre is
- a könyvtár katalógusa – a Szirén-program használata
- képzeletbeli könyvvásárlás, szavazás az interneten
- iskolánk fennállásának 50. évfordulója kapcsán adatgyűjtés,
- ismertető összeállítás, kiállítás rendezése, a számítástechnika szakkörrel együttműködve számítógépes feladatlap készítése az iskola történetéről
- folyamatos kapcsolattartás a veszprémi Bem József Általános Iskola könyvtár szakkörével e-mail-en keresztül, egymás városának, könyvtárának meglátogatása, idegenvezetés

A konkrét könyvtári felhasználáson kívül szeretnénk ezeket a lehetőségeket a többi tanóraba is beépíteni, hatékonyabbá téve ezáltal a tanítást. Az egyetlen rendelkezésre álló számítógéppel frontális munka természetesen nem tervezhető, de a könyvtárban tartott szaktárgyi óra keretében egy-egy csoport kaphat olyan feladatot, hogy akár cd-rom-okban, akár az interneten keressen adatokat. Az egyéni tanulás, gyűjtőmunka az a terület, ahol ideálisan használható a számítógép információszerzésre és gyakorlásra egyaránt. Mindezekhez nélkülözhetetlen, hogy az iskolánk pedagógusai ösztönözzék a gyerekeket figyelemfelhívással és olyan feladatokkal, ahol a nem hagyományos ismerethordozókat is használni kell a megoldáshoz.

Az internettel az eddigi dokumentumoktól teljesen eltérő információforrás került a birtokunkba, hiszen itt nem mi döntjük el, mi kerüljön a könyvtárunkba, a világhálón egymás mellett van jelen a fontos és lényegtelen információ, az értékes és az értéktelen. A modemes kapcsolat esetében a telefonköltség is szigorú takarékosagra szorít egy kis iskolát. A hatékony és gyors keresésre, a kapott információk értékelésére nekünk kell megtanítanunk a gyerekeket.

Madás Edit–Monok István: A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1730-ig

Bp.: Balassi Kiadó (1998). – 183 p.

■ A hazai könyvtörténeti művek kiemelkedő darabja a két szerző munkája, amely eddig a legalaposabb áttekintő, összefoglaló kötet könyvkultúránk első hét évszázadáról. „A korszak kezdetét jelképelesen Szent István megkoronázásának éve jelenti, azé a hivatalos aktusé, mellyel Magyarország a nyugati rítusú keresztény Európa része lett. A latin nyelvű írásbeliség és ennek egyik legfőbb hordozója, a könyv az állam- és egyházszerzés nélkülözhetetlen eszköze volt. Az importált könyvkultúra az új intézményekkel együtt honosodott meg, s története ettől kezdve párhuzamosan alakult az európai fejlődéssel.” – olvasható a mű első részének bevezetőjében.

A kötet címlapjának illusztrációja

A kötet tartalmi vonatkozásai miatt fontos kézikönyvek számít több műveltségi területet (tantárgyat) tanító tanár számára az alap- és a középfokú oktatás területén. A „hagyományos” tantárgyi megnevezésekkel a magyar irodalom, a történelem, a rajz (képzőművészet), a technika területén egyaránt hasznosítható ismereteket ad pedagógusoknak és diákoknak egyaránt. S természetesen, hogy a könyvtárral, a könyv- és írástörténettel foglalkozó falkultatív órákon, könyvtári versenyeken különösen jól hasznosítható.

Az első részben Madás Edit 1526-ig tekint át az írás, a könyv és a könyvhasználat hazai történetét. Bevezetőként azokat a forrásokat vizsgálja, amelyek lehetőséget adnak e témák kutatására, így többek között a kódexeket és más nyomtatványokat, a könyvjegyzékeket, a használói glosszákat és olvasói megjegyzéseket, a tulajdonosi bejegyzéseket és a hazai szerzők különböző adatait. Különösen érdekes és tanulságos az a fejezet, amelyben a kódextól a nyomtatott könyvig terjedő időszak fogalmait tekinti át, s az írás- és könyvtörténetben átlagosan járatos pedagógus számára számos tudományos eredményt közvetít a szerző. Az

ebben megjelenített művelődéstörténeti anyag több tantárgy tanítása során hasznosítható. Csak néhány fogalom, illetve folyamat felemlítése is igazolhatja ezt: többek között megismertet a kódex, az íróanyagok és -eszközök, a scriptoc szavak jelentéstartalmával, a középkori kódexmásolás, az írás, a nyomtatás, könyvbeszerzés, a könyvtárolás, a könyvnyilvántartás módozataival, folyamatával.

A középkori könyvhasználat időperiódusai (11–12. sz., 13–15. sz., 15. sz. –1526.) bemutatásával a szerző rávilágít arra, kik és mely intézmények voltak azok, amelyek kiemelkedő szerepet játszottak a kódex- és könyvkultúra hazai megteremtésében, illetve fejlődésében. Ennek két forrása: az egyház és az állam, természetes módon az egyház döntő szerepével. Amikor a latin nyelvű egyházi műveltség kézíratos majd később nyomtatott könyvei megjelennek az iskolai oktatásban, ezt úgy tarthatjuk számon, mint a világi művelődés olyan kezdetét, amely megváltoztatja a könyvek tartalmát: megjelennek a világi szükségleteknek megfelelő ismeretanyagok. Ez jól nyomon követhető abban a differenciálódásban is, amely Mátyás király könyvtárában már európai színvonalon jelenik meg. De ide sorolhatók azok a székesegyházi, kolostori, plébániai és főúri könyvtárak is, amelyekben a vallási témájúak mellett mind nagyobb számban vannak jelen a különböző tudományterületekhez tartozó kiadványok. (Jog, orvoslás, történelmi, csillagászati, matematikai, pedagógiai, sőt, szépirodalmi alkotások. *Csapodi Csaba* rövid összeállításában az ún. humanista könyvtárakat mutatja be ennek illusztrálására: *Vitéz János, Janus Pannonius* és más főpapok, valamint *Mátyás király* és világi humanisták gyűjteményének felvázolásával.)

A Monoki István által írott rész A könyvtárak és a könyvolvasás a Kárpát-medencében 1526–1730 címet viseli. A források ismertetését követően bemutatja az intézményi – közöttük néhány oldalas terjedelemben az iskolai – könyvtárakat, s új fenntartóként a protestáns egyházak ilyen jellegű tevékenységét. (Rövid tájékoztató olvasható a Kárpát-medencén kívüli magyar könyvtárakról is.)

Külön rész tárgyalja a fenntartók szerint differenciálódó könyvtárakat, s ebben megismerhetjük a főúri udvarok, a köznemesség, a főpapok, a katolikus és protestáns alsópapság, valamint a polgárság könyvgyűjteményeit, olvasmányait. A két befejező részben az olvasmányok nyelvi összetétele, valamint a könyvgyűjtési szokások ismertetése szerepelnek.

E kötet egy oktatási segédlet-sorozat első darabja, amelyet a kiadó szándéka szerint szívesen folytatnának a könyvdíszítés, a könyvillusztráció és a könyvkötés hazai történetének, valamint a levéltárak korai évszázadokra vonatkozó múltjának megismertetésével.

T. J.

Gondolatok a módszertani kiadványokról

UGRIN GÁBORNÉ

A tanári képzettség magasabb szintjének elérését segíthetik a módszertani kiadványok: a jegyzetek, valamint az úgynevezett „tanári kézikönyvek”.

Vannak olyan szakmai (fizika, kémia stb.) területek, amelyekkel kapcsolatosan több tucat módszertani kiadvány jelent már meg.

Általában jellemző rájuk – egy-két kivételtől eltekintve – az igénytelen kivétel, különösen a mai tankönyvekhez viszonyítva. Érdeemes lenne egyaránt vizsgálat tárgyává tenni a kiadványok anyagát, borítóját, kötését; a stílust és a terjesztést, a hozzáférhetőséget, a beszerezhetőséget. Javasolni kellene a jövőben az eddiginél igényesebb kiadványok megjelentetését.

Igen változó a módszertani kiadványok terjedelme (40–595 oldal), és tartalma. Némelyik jegyzet csak egy iskolatípus egyetlen évfolyamának tananyagával kapcsolatos, van, amelyikben egyetlen tankönyv vagy egy kiemelt pedagógiai kérdés kidolgozását találjuk. Tanulmányozhatunk olyant, amely egy tantárgy teljes tartalmának átadásával, szakmai és pedagógiai kérdéseivel foglalkozik. Egyes szerzők arra számítva, hogy szakmailag képtelen (vagy kevéssé felkészült) kollégák is olvassák majd írásukat, a megtanulandó-megtanítandó tananyag egészének lényegét is elhelyezik a módszertani szöveg közé. Több írásmű tartalmi terjedelmének az szab határt, hogy csak egy korosztály problémáival, tananyagával foglalkozik (például: felnőttnevelés).

Vannak egy-két kérdést vizsgáló aktuális (oktatáspolitikai vagy „divatos”) témát kiragadó kiadványok. Példaképpen néhány, más témaköröket szinte teljesen háttérbe szorító „divattéma” a '60-as évek óta: szociális nevelés, tananyagcsökkentés, av-eszközök (dia, írásvetítő) használata, szexuális nevelés, NAT, internet az iskolában.

A művek felépítése, szerkezete is más és más. A milyenséget meghatá-

rozza, hogy a szerzőt mi vezette elsődlegesen munkájában, a tanulás-tanítás folyamatának melyik összetevőjét emeli ki. Van olyan, amikor

- az író gondolatainak középpontjában az ismeretanyag áll: az ismeretanyagra fűzi fel mondani-valóját, a szakanyag felépítését követi (pl. általános kémia, szerves kémia, szervetlen kémia),
- van, amikor a cél a pedagógus munkájának közvetlen segítése: pedagógiai kérdéskörökre épülnek az egyes fejezetek, a tanári munka problémakörei kerülnek sorra (például erkölcsi, akarati nevelés kérdései, az önálló tanulás metodikájának kialakítása, a tanulás tanításának kérdései, a matematikatanítás a gondolatfejlesztés szolgálatában stb.),
- Tanulónak, tanárnak egyaránt segédletként használható útmutatók is megjelennek az utóbbi években. A szerkezet több szempont érvényesülését is tükrözi, természetesen a kiemelt mellett.

Az eddig megjelent kiadványokat szükséges lenne számbavenni témaként: szakonként, pedagógiai területként, részben indokoltan, sok esetben indokolatlanul igen változatos a kép.

A könyvtárostani szakma új. Az 1960-as évektől folyamatosan fejlődött napjainkig hazánkban. A fővárosi iskolák némelyikét látogató japán, kanadai, francia, amerikai, lengyel stb. csoportok, egyéni kutatók nagy elismeréssel adóztak a könyvtárostani munka eredményeinek, melyeket az igen gyenge feltételekkel (helyhiánnyal, kis állománnyal, sok esetben alig díjazott, alapképzettség nélkül, csak önképzéssel felkészült, gyenge általános könyvtári tudással bíró tanárokkal) rendelkező iskolákban tapasztaltak a '70-es években. A hazai iskolai könyvtárban dolgozók munkájáról keveset olvashatunk. Kevés színvonalas, elemző, taná-

ri-módszertani írás jelent meg más tanári szakhoz, a külföldön (például angol, francia területen) megjelent könyvtárostani témákhoz, s különösen az itthon felgyűlt közös könyvtárostani módszertani tudáshoz viszonyítva.

Szükségessé vált olyan könyvtárostani gyakorlattal is rendelkező szakemberek felkérése (pl. az Országos Közoktatási Intézet vagy valamelyik felsőoktatási intézmény részéről), akik megtervezik szakmánk kutatási területeit. Akik vállalják egy-egy rész megírását; összegzik a témával kapcsolatban felgyűlt gyakorlati tapasztalatokat, majd kidolgozzák az adott kérdés elvi részeit is.

A tanárjelöltek vagy a könyvtár szakmában képzettek, de szakmódszertanban járatlanok részére egy jegyzet megírása égetően szükségessé vált!

A mi szakunkat tekintve elegendőnek tűnik egy 80–100 oldalas, nagy példányszámban megjelenő kiadvány, mely tartalmában témánk egészére, tehát a teljes tantestülettel végzett, 6–18 évesekkel kapcsolatos könyvtárpedagógiai munkára és az iskola könyvtári teendőinek szakkönyvtári vonásaira is kiterjed.

Valamelyik „divattéma” vagy kisebb részterület megírása előtt először fontos lenne egy átfogó módszertani jegyzet kiadása a hallgatók és azon könyvtárostaniak részére, akik valamelyik felsőoktatási intézményben már elvégezték a könyvtár szakot, de az alapképzésben nem sajátították el a szakmódszertan anyagát.

A következőben (? vitaanyagként, ? gondolatébresztőként) két lehetséges váz olvasható.

Könyvtárhasználat– könyvtárhasználtatás

Szakmódszertani jegyzet lehetséges vázlata könyvtárostaniak részére

1. Bevezetés

1.1 A könyvtárostani munka tartalma

- 1.2 A könyvtárhasználat és a könyvtárhasználatás folyamata (Motiváció, tapasztalatszerzés, ismeretek rögzítése és gyakorlati alkalmazása, ellenőrzés és értékelés)
2. *Tervezés*
- 2.1 A könyvtári órák időkerete, óratervek
- 2.2 A tananyag (Könyvtár a tantervben, a helyi iskolai és osztályfőnöki programban, a tananyag elrendezése)
- 2.3 Személyiségfejlesztés, felzárkóztatás, tehetséggondozás a könyvtárban (Kiemelt nevelési területek: jó időbeosztás és munkaszervezés, koncentráció, igényesség az olvasásban, önállóság, önismeret, önbecsülés, kötődés az iskolához, hazához, nyitottság a nagyvilágra, közös tulajdon megbecsülése stb.)
- 2.4 A könyvtárhasználat kapcsolata valamennyi tantárggyal, a műveltségterületekkel és a tudományokkal
3. *Szaktudomány*
- 3.1 A könyvtárhasználat tanításának, tanulásának módszerei
- Tanulói gyakorlatok célja, szerepe, típusai
  - Tanár szerepe a tanulás tanításakor és az olvasói igényesség fejlesztésekor
  - A könyvtárostanár felelőssége a tantestületben
  - Tanári és tanulói előadások, ismertetések, viták, véleménycserék órákon, tanítási időn kívüli rendezvényeken a könyvtárban
  - A tananyag egyes részleteinek megtanításával kapcsolatos módszertani kérdések
- 3.2 Szervezeti formák az órákon és a tanítási idő után:
- frontális munka
  - csoportmunka
  - egyéni munka
- 3.3 A szervezői munka területei, gyakorlata
- 3.4 A tanítás-tanulás eszközei a könyvtárban. Az iskolai könyvtár sajátosságai
- 3.5 A tanítási órák, csoportos és egyéni foglalkozások előkészítése és értékelése (Felkészülés, óraelemzések szempontjai, a tanár személye valamint kapcsolatai iskolán belül és iskolán kívül)
- 3.6. A könyvtárpedagógia története Magyarországon. Külföldi kitekintés
- Irodalomjegyzék
- Szaktudomány**
könyvtárostanárok részére
Egy jegyzet lehetséges felépítése
- Bevezetés
1. *A könyvtárpedagógiai szaktudomány elméletének néhány kérdése*
- 1.1 A könyvtárhasználati szaktudomány fogalma
- A könyvtár a közoktatási törvényekben, a követelményrendszerben
  - A tanári hivatás
- 1.2 A könyvtárhasználat és a könyvtárhasználatás folyamata
- 1.3 A könyvtárhasználati készségek és azok fejlesztésének lehetőségei a pszichológiai kutatások tükrében
- 1.4 Könyvtárhasználati szokások mérése – szociológiai ismeretek
- 1.5 A tanárok kérdéskultúrája – a tanulók kérdéskultúrájának fejlesztése a könyvtárban az órán és a tanítási időn kívül
2. *A könyvtárpedagógia gyakorlati kérdései*
- 2.1 A tantestület pedagógiai programjában a könyvtár (könyvtárhasználati programok elemzése)
- 2.2 Az alapozó könyvtárhasználati órák tematikája
- 2.3 A könyv- és könyvtárhasználatás munkaformái, módszerei, eszközei, szakirodalma
- 2.4 A könyvtárban tartott szakórák módszertani kérdései és azok speciális vonásai az egyes tantárgyak, műveltségi területek, osztályfőnöki munka tekintetében. (Két tanár egy órán, a csoportmunka kiemelt szerepe stb.)
- 2.5 Óratervek elemzése, készítése. Tanítási gyakorlat megfigyelésének szempontjai
- 2.6 Szituációk, mikrotanítások, könyvtárban tartott órák és foglalkozások a gyakorlóiskolában
- 2.7 Eredményvizsgálat, értékelés, osztályozás a könyvtárban
- 2.8 Egyéni beszélgetések, értékelés, osztályozás a könyvtárban
- 2.8 Egyéni beszélgetések jelentősége tanárokkal, tanulókkal, szülőkkel, vezetéssel. Iskolai és iskolán kívüli kapcsolatok
- 2.9 A könyvtárismeret témaköréhez kapcsolódó nevelési feladatok
3. *Az iskolai könyvtár és az iskolai könyvtárban végzett könyvtári munka sajátosságai*
- 3.1 Tervezés, szervezés, gazdálkodás, statisztika, irattár kezelése az iskolai könyvtárban
- 3.2 Állományformálás, pedagógiai és tanulói irodalom ismerete
- 3.3 Az olvasószolgálat speciális kérdései (Kölcsönzés több évre, tankönyvek kezelése, szaktermi letétek nagysága stb.)
- 3.4 Pedagógiai szakkönyvtári teendők
- 3.5 Számítógépes programok a közoktatás könyvtáraiban, iskolai számítógépes hálózat és a pedagógiai, közkönyvtári hálózat kapcsolata
- Irodalomjegyzék

A KOSSUTH KIADÓ

oktatást, tanulást segítő CD-ROM kiadványai

INTERNET-ISKOLA

A nagyszerű interaktív oktatóprogram minimális számítógép-ismeret igényel: élőszóban, képekkel és animációkkal, valamint „virtuális nettel” segít megtanulni az alapfogalmakat, a kapcsolatteremtést, a magyar Internet Explorer használatát, a keresést, a homepage-ek és FTP-k kezelését.

486 CPU, 8 MB RAM, WIN 95

Ára: 4990 Ft

NÖVÉNYTAN

A növényekről és a gombákról alap-, közép- és felsőfokon

Kiadványunk a teljes növénytan és gombatan alap-, közép- és felsőszintű tananyagát tartalmazza, mintegy 600 oldalnyi – több tízezer kereszthivatkozást használó – szöveges ismertetés és a hozzá tartozó több, mint 1300 színes fénykép és ábra formájában. Minden szint nyolc fejezetre (sejtan, szövetan, alaktan, a virágtalan növények, a gombák és a virágos növények rendszertana, valamint növényföldrajz és növényökológia) tagolódik. Az elért tudás szintje a vizsgák során mintegy 700 tesztkérdés megválaszolásával ellenőrizhető.

486 CPU, 16 MB RAM, 10 MB HDD, 4xCD-ROM, WIN

Ára: 7900 Ft

PROGRAMOZÁSI FELADATOK

A kiadvány mintegy 2000 gyakorlatot tartalmaz. A feladatok nem kötődnek adott programozási nyelvhez (néhány nyelvorientált gyakorlat a Pascalhoz és a C-hez kapcsolódik). A gyűjtemény egyedülállóan alkalmas programozás felvételre és versenyekre történő felkészülésre. A fejezetekből különféle szempontok (sorszámok, témakörök, nehézségi fok stb.) szerint állíthatunk össze feladatsorokat, és megtaláljuk a tanuláshoz, példamegoldáshoz, felkészüléshez ajánlott szakirodalom listáit is.

486 CPU, 16 MB RAM, 10 MB HDD, WIN

Ára: 2980 Ft

ANTIK IRODALOM

Elsősorban a középiskolás diákoknak ajánljuk az ókori görög és római irodalmat bemutató páratlan kiadványt. A program célja, hogy bőséges idézetek és szövegrészletek segítségével a középiskolai tananyagot messze meghaladó keresztmetszetet nyújtson a kor-szak irodalmáról, beleértve a történeti és a filozófiai műveket is.

486 CPU, 16 MB RAM, 4xCD-ROM, WIN

Ára: 5990 Ft

INTERAKTÍV MAGYAR NYELVTAN

A program a nyelvhelyességre törekvők, érettségire készülők számára kínál önálló, interaktív gyakorlati le-

hetőséget. Több mint 300 interaktív, beírómezős és grafikus nyelvtani gyakorlatra, közel 2000 tollbamondási feladat megoldására és 56 helyesírási mintaszöveg feldolgozására, illetve a megoldás ellenőrzésére és a teljesítmény értékelésére nyílik lehetőség. Lecke- vagy levélírás közben néhány kattintással gyorsan kikereshetők a nyelvkönyvből azok a szabályok, melyek választ adnak a felmerülő nyelvtani kételyekre.

486 CPU, 8 MB RAM, 11 MB HDD, WIN

Ára: 4990 Ft

SZÓ-KÉP-TÁR

Angol-francia-magyar képes-hangos szótár

A nyelvenként 25 000 szót tartalmazó szótár sokoldalú segítőtárs a nyelvtanulásban. Hatszáz témaköre felleleli életünk úgyszólván minden területét. A 3500 kiemelkedően igényes, kinagyítható, a részletekig lebontható, kinyomtatható illusztráció a tárgyak, élőlények legrejtettebb részleteit is megmutatja, az animációk mozgásfázisokat szemléltetnek, a kereszthivatkozások pedig tematikus és nyelvi szempontok szerint kalauzolják a felhasználót. A helyes kiejtés elsajátítása érdekében meghallgathatjuk az angol és a francia szavak kiejtését is.

PC: 486/66 MHz 8 MB RAM, 9 MB HDD, WIN

Macintosh: LC 475, 8 MB RAM, 7,5 MB HDD

Ára: 9900 Ft

Az árak az áfá-t tartalmazzák!

MEGRENDELŐLAP

Olvasóink a kiadványok árából 10% engedményt kapnak. Megrendelésüket kérjük az **Iskolakönyvtáros szerkesztőségébe** elküldeni.

A kiadványokat postán küldjük el, a postaköltséget a megrendelő fizeti.

A megrendelt kiadványok:	Kedvezményes ára:

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Átutalással fizetek:

Utánvétellel fizetek:

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

CAVoUR

KÖNYVTÁRTECHNOLÓGIA

1222 BUDAPEST, Csap u. 14/a.
Telefon: 227-0-237

KEDVES KOLLÉGÁK!

A CAVoUR Könyvtártechnológia 1991-ben alakult meg azzal a célkitűzéssel, hogy a könyvtári munkához szükséges speciális eszközök, anyagok forgalmazásával, különböző szolgáltatásokkal könnyítse az Önök munkáját.

Speciális ajánlattal kezdtük: a számítógépes feldolgozáshoz kínáltuk leporelló formában a szabvány katalóguskarton, valamint másológépen vagy lapadagolós nyomtatón történő sokszorosításhoz a négycímes perforált kartonokat.

Apránként bővült kínálatunk a jelentkező igényeknek megfelelően.

Szeretnénk megismertetni Önöket termékeinkkel, s kérjük segítsék munkánkat azzal, hogy jelzik igényeiket és kívánságaikat, amelyeket a lehetőségekhez képest a legkedvezőbb áron igyekszünk biztosítani.

Leporelló katalóguskarton

sima	1,80 Ft/db
lyukasztott	2,50 Ft/db
könyvkártya	2,50 Ft/db

Négycímes másolókarton

sima	2,50 Ft/db
lyukasztott	2,80 Ft/db
Kölcsönzötások	16 Ft/db
Olvasójegy – egylapos	3 Ft/db
Olvasójegy – kétlapos	5 Ft/db
Katalóguscédula – sima	1,50 Ft/db
Katalóguscédula – lyukasztott	1,80 Ft/db
Könyvsarok	3 Ft/db
Könyvtámasz – kicsi	200 Ft/db
Könyvtámasz – nagy	380 Ft/db
Folyóirattámasz	500 Ft/db

Könyvtári bútorok, berendezések ügyében is szívesen állunk rendelkezésükre.

CAVoUR

KÖNYVTÁRTECHNOLÓGIA

REJTETT DIMENZIÓK A TERMÉSZETBEN

Új, háromdimenziós taneszköz!

A Csodák Palotájában már nagyon sok diák és pedagógus megcsodálhatta az állványos prizmat, mellyel a speciálisan készített sztereó képek térben, 3 dimenzióban láthatók.

Célunk az volt, hogy olyan taneszközt adjunk az életelen és az élő természettel foglalkozó tanárok és diákok számára, mely a természetismeret, a biológia, a földrajz és a kémia tudományához ad gazdag, a hagyományos szemléltetésnél valóságosabb megjelenítést.

Ennek az elvárásnak taneszközünk úgy tud megfelelni, hogy a természetet térhatású valóságában tárja elénk.

A taneszközcsalád az alábbi elemekből áll:

- I. Állványos prizma, csoportos használatra
- II. Sztereó prizmapáros nézőléc, egyéni használatra
- II. Sztereó képpárok, az alábbi témakörökben, témakörönként 20-20 képpár:

1. Virágok és virágzatok
2. Növények törzsfejlődése és szervezettana
3. Rovarok testszerveződése
4. Természetes életközösségek

A témaköröket folyamatosan bővíteni fogjuk.

IV. Módszertani füzet az eszközök, valamint a fenti képsorozatok pedagógiai felhasználásához. Új témakörök kiadásakor is biztosítunk módszertani füzetet.

Új témakörök kiadásakor is biztosítunk módszertani füzetet.

A taneszközcsalád egyben és elemenként is megvásárolható!

Az állványos prizma fogyasztói ára:	12 800,-
Prizmapáros nézőléc ára:	930,-
Sztereó képpárok fajtánként pár/csomag ára:	980,-
Módszertani füzet ára:	280,-
A teljes taneszközcsalád ára 4 képsorozattal:	18 380,-

Kedvezmények!

A teljes sorozatot megrendelők 5% kedvezményt kapnak.

A taneszközcsaládot egyben vagy elemenként október 15-ig megrendelő iskoláknak 10% kedvezményt adunk.

Könyvtári pillanatok